

175. Perjantaina 1 päivänä helmikuuta 1991

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen liittyvän kuolemanrangaistuksen poistamisesta tehdyn toisen valinnaisen pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä ... 6137

Hallituksen esitys n:o 274
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 22
Suuren valiokunnan mietintö n:o 306

2) Ehdotus laiksi luottoverolain muuttamisesta „
Hallituksen esitys n:o 322
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 99
Suuren valiokunnan mietintö n:o 307

3) Ehdotukset ympäristölupamenettelylaiksi sekä siihen liittyviksi laeiksi . „
Hallituksen esitys n:o 312
Lakialoite n:o 138
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 39
Suuren valiokunnan mietintö n:o 308

4) Ehdotukset maastoliikennelaiksi ja laiksi tieliikennelain muuttamisesta . 6139
Hallituksen esitys n:o 95
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 10
Suuren valiokunnan mietintö n:o 309

Siv.

5) Ehdotus laiksi aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta . 6151

Hallituksen esitys n:o 310
Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 8
Suuren valiokunnan mietintö n:o 312

6) Ehdotus laiksi mustalaisväestön asunto-olojen parantamisesta annetun lain muuttamisesta 6154

Hallituksen esitys n:o 261
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 17
Suuren valiokunnan mietintö n:o 313

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

jatketaan hallituksen harjoittamaa talous- ja työllisyyspolitiikkaa koskevien ed. Seppäsen ym. ja ed. Pekkarisen ym. välikysymysten käsittelyä „

Esitellään:

7) Ed. Juhantalon ym. lakialoite n:o 143 laiksi leimaverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 6182

Pöydällepanoa varten esitellään:

8) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 23 hallituksen esityksestä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan eräiden määräysten hyväksymisestä (HE n:o 235) 6183

Siv.

	Siv.		Siv.
9) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 24 hallituksen esityksestä lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE n:o 296)	6183	yhtymistä koskevan lainsäädännön uudistamisesta (HE n:o 40)	6183
10) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 25 hallituksen esityksestä Pohjoismaiden välillä virka-avusta veroasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE n:o 265)	„	18) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 100 hallituksen esityksestä laiksi valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä (HE n:o 300)	„
11) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 26 hallituksen esityksestä vuonna 1989 pidetyn 76. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoja koskevan yleissopimuksen johdosta (HE n:o 306)	„	19) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 101 hallituksen esityksestä laiksi teollisuudelle ympäristönsuojeluinvestointeihin myönnettävistä valtiontakauksista annetun lain muuttamisesta (HE n:o 311)	„
12) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 27 hallituksen esityksestä Neuvostoliiton kanssa Saimaan ja Vuoksen juoksutussäännöstä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE n:o 273)	„	20) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 40 hallituksen esityksestä laiksi oikeudesta entiseen tiealueeseen annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä (HE n:o 36) .	„
13) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 28 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu asetus Malesian kanssa erään tietyn tekstiilituotteen vientiä Malesiasta tuontia varten Suomeen tehdyn sopimuksen voimaansaatamisesta (A n:o 11)	„	21) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 41 hallituksen esityksestä laiksi vesilain muuttamisesta (HE n:o 217)	„
14) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 29 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu asetus Romanian kanssa eräiden tekstiilituotteiden vientiä Romaniasta tuontia varten Suomeen tehdyn sopimuksen voimaansaatamisesta (A n:o 12)	„	22) Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 18 hallituksen esityksestä asunto-osakeyhtiölaiksi ja laiksi ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE n:o 216)	„
15) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 29 hallituksen esityksen johdosta laiksi virallisista kääntäjistä annetun lain 13 §:n muuttamisesta (HE n:o 269) ...	„	23) Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 19 hallituksen esityksestä laiksi sotilaskurinpitolain muuttamisesta (HE n:o 242)	„
16) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 30 hallituksen esityksen johdosta laiksi taiteen edistämisen järjestelystä annetun lain muuttamisesta (HE n:o 270) .	„		
17) Lakivaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksen johdosta rikosten		Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Hetemäki-Olander.	
		Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Anttila, Elo, Hilpelä, Ikonen, Jouppila, Joutsensaari, Järvisalo, Karkinen, Kemppainen, Laurila, Lax, U. Leppänen, Maijala, Mattila, Metsämäki, Myller, Pelttari, Rantanen, Saarinen, Sasi, Savolainen, Särkijärvi, Tiuri, Tähkämaa ja Viljanen.	

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu toinen varapuhemies Pesälä.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Järvisalo sekä yksityisasioiden takia edustajat Ikonen, Jouppila, Maijala, Mattila, Metsämäki, Myller, Pelttari, Pesälä, Rantanen, Savolainen ja Tähkämaa.

Kirjalliset kysymykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 696, 703, 716 ja 722. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen liittyvän kuolemanrangaistuksen poistamisesta tehdyn toisen valinnaisen pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 274
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 22
Suuren valiokunnan mietintö n:o 306

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 306. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi luottoverolain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 322
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 99
Suuren valiokunnan mietintö n:o 307

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 307. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 6 a §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotukset ympäristölupamenettelylaiksi sekä siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 312
Lakialoite n:o 138
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 39
Suuren valiokunnan mietintö n:o 308

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 308. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Olen käyttänyt laajahkoja puheenvuoroja sekä hallituksen ympäristölupamenettelylakiesityksen lähetekeskustelussa että sen ensimmäisessä käsittelyssä. Niiden välissä esiteltiin vihreän eduskuntaryhmän hallituksen esitykselle rinnakkainen lakialoite, joka sisältää ympäristönsuojelustanssia aineellisoi-

keudellisten säännösehdotusten muodossa muodollisten säännösten rinnalla.

Syy tähän aktiivisuuteen on ollut yksinkertainen. Hallitus on tyytynyt vain kehittämään ympäristölupamenettelyä, kun taas niin asiantuntijat kuin kansalaisetkin ovat odottaneet maahamme todellista ympäristönsuojelulakia. Ympäristönsuojelulakiin aineelliset säännökset kuuluvat itsestäänselvyytenä.

Kaiken tämän taustalla on luonnollisesti ympäristömme kehno tila. Yhtään kielteistä kehityskulkua Suomen luonnossa ei ole istuvan hallituksen toiminnan tuloksena tai sen toimiaikana pystytty katkaisemaan. Nyt tarvitaan pikaisesti instrumentti, jolla käynnistetään prosessi ei vain kielteisten kehityskulkujen katkaisemiseksi vaan myös luonnon tilan parantamiseksi.

Tätä varten useissa länsimaissa, mm. muissa Pohjoismaissa, on säädetty ympäristönsuojelulait, joiden perusteella myönnetään, jos myönnetään, ympäristöluvat. Olennaista tällöin on, että lupaharkinta suoritetaan käyttäkseni hyvin huonoa sanontaa ”kokonaisvaltaisesti”, kaikkien lupamenettelylakien kannalta samanaikaisesti.

Hallituksen esittämä ja valiokunnan enemmistön hyväksymä lakiehdotus ei tätä kokonaisvaltaista mahdollista. Kokonaisharkinnan puuttumisesta seuraa, ettei myöskään ympäristövaikutusten seuranta ja arviointi luonnistu. Eipä hallitus ole tosin niihin muutokseen ryhtynyt, vaikka asia on kirjattu oikein hallitusohjelmaan.

Hallituksen ehdottama ja valiokunnan hyväksymä ympäristölupamenettelylaki on toki parempi kuin nykyinen todella hajanainen järjestelmä, jos nyt järjestelmästä ylipäätään voidaan puhua. Jotta uuteen lupajärjestelmään voidaan järkevästi siirtyä, on esimerkiksi ilmansuojelun mukaisten ilmoitusten ruuhkat lääninhallituksissa pikaisesti purettava. Tämä tuskin onnistuu muuten kuin osoittamalla niille lisäresursseja ja pikakouluttamalla uutta väkeä näihin tehtäviin. Tämän valiokuntakin on toistuvasti tajunnut, mutta tajuaminen ei ole johtanut kuitenkaan tarvittaviin ja riittäviin lisäresursseihin.

Laki- ja talousvaliokunnan jäsenistä juuri puhuvan ja ed. R. Ahon mielestä on jo tässä vaiheessa ollut lisättävä ympäristölupamenettelyyn varsinaista ympäristönsuojelusubs-

tanssia. Jätimmekin valiokunnan mietintöön tässä mielessä vastalauseen.

Ehdotan, että vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset otettaisiin käsittelyn pohjaksi. Seuraavassa ehdotuksemme eräitä pääkoh-
tia:

1. Ympäristölupamenettelyn piiriin otettaisiin myös maa-ainesten ottoa ja vieraiden aineiden vesistöön päästöä koskevat luvat. Lisäksi jätteiden vesistöön päästämistä koskevat asiat olisivat sellaisia, jotka lakiesityksen 5 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla tulisivat aina lääninhallitusten käsiteltäviksi.

2. Ympäristölupahakemuksiin tehtyihin muistutuksiin tulisi olla oikeus saada perusteltu kirjallinen vastaus. Valitusoikeus annettaisiin kansainvälisen tavan mukaan luonnonsuojeluyhdistyksille ja myös kaikille niille, joiden asuinympäristöön ympäristöluvan tarvitseva toiminta vaikuttaisi. Näin parannettaisiin kansalaisten oikeusturvaa, erityisesti heidän oikeuttaan terveelliseen ja turvalliseen ympäristöön.

3. Valvontaviranomaiset veloitettaisiin valvomaan myös sitä, kuinka ympäristön tila ja päästöjen poistoteknologia muuttuu ja miten voimassa oleviin ympäristölupiin tulisi suhtautua tätä uutta tietoa vasten.

4. Vesilain 10 luvun 24 §:n 1 momentin etuvertailunormia tarkoittava virke poistettaisiin. Sehän tuli momenttiin vuonna 1987, mutta sen soveltamisesta on jo nyt saatu todella kielteisiä kokemuksia vesioikeuskäytännössä.

5. Ympäristölautakunnat säilytettäisiin yli 3 000 asukkaan kunnissa ja useat asukasmäärältään tätä pienemmät kunnat voisivat perustaa yhteisen ympäristöviranomaisen.

Meidän mielestämme ei pidä tinkiä demokradiasta silloinkaan, kun luottamustehtävän menestyksellinen hoitaminen edellyttää erityistietoja. Koulutustaso on maassamme kuitenkin siinä määrin korkea, että kaikki näkemyssuunnat voivat valita ympäristölautakuntiin henkilöitä, jotka ovat perillä ympäristönsuojeluasioista. On tietenkin puolueiden edun mukaista, eri näkemyssuuntien edun mukaista, että ne ovat vaikuttamassa järkevällä tavalla omista lähtökohdistaan päätösten asialliseen sisältöön.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että on erittäin valitettavaa Suomen luonnon kannalta, että on jälleen menetetty neljä vuotta todellisia ympäristönsuojelutoimia odotel-

taessa. Seuraava hallitus ja seuraava eduskunta ovat entistä vaikeamman tilanteen edessä.

Ed. R. Aho: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen tekemää ehdotusta käsittelyn pohjasta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Yleiskeskustelussa on ed. Pulliainen ed. R. Ahon kannattamana ehdottanut, käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Pulliaisen ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 132 jaa- ja 21 eia- ääntä; poissa 46. (Koneään. 1)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—5 §, 1 luvun otsikko, 6—10 §, 2 luvun otsikko, 11—13 §, 3 luvun otsikko, 14 ja 15 §, 4 luvun otsikko, 16—18 §, 5 luvun otsikko, 19 ja 20 §, 6 luvun otsikko, johtolause ja nimike, toisen lakiehdotuksen 18 ja 19 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, kolmannen lakiehdotuksen 26 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, neljännen lakiehdotuksen 13, 17 b ja 23 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

viidennen lakiehdotuksen 21 ja 23 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotukset maastoliikennelaki ja laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 95

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 10

Suuren valiokunnan mietintö n:o 309

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 309. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Ajo: Arvoisa rouva puhemies! Nyt on maastoliikennelaki suurin piirtein valmis. Viimeinkin on päättymässä se epäjärjestyksen aika, joka talvisin metsissämme ja vesilämmme on vallinnut. Päättyy myös se epä tietoisuus, missä saa liikkua ja millä tavoin, nimenomaan moottorikelkalla. Tästä on valinnut yhtä monta käsitystä kuin on käsitysten esittäjiäkin.

Siis esitys laiksi on periaatteessa tervetullut, mutta siihen on jäänyt myös muutamia erittäin raskaita puutteita. Nämä ongelmat ovat jääneet pääasiassa Pohjois-Suomeen, niin kuin on tavallista. Ne jäivät aiheuttamaan sinne eriarvoisuuden tuntua ja tulevat myöskin aiheuttamaan kosolti keskinäisiä riitoja ja kaunaa.

Lapissa on kuuluisa elinkeino: porotalous. Se on läänille eräissä tapauksissa suorastaan tavaramerkki ja näkyy kauas. Porotalouden tarpeet on erittäin hyvin huomioon otettu lakiesityksessä. Tämä on sinänsä hyvä asia ja niin se saakin siellä olla. Siis poromiehille laki on ystävällinen eikä liiemmin aseta rajoituksia, ei myöskään kalastajille. Mutta huomaamme, että tästä puuttuu eräs ryhmittymä, jolle myöskin laki on säädetty, nimenomaan luontaiselinkeinon harjoittajat. Tämä on kenties jäänyt ihan huomaamatta pois, mutta ei luontaiselinkeinon harjoittaja paljon pysty ammattiaan harjoittamaan, ellei hän saa liikkua moottorikelkalla metsässä.

Yleensä tämä laki ei luo kovin paljon ihmisille eroavaisuuksia muihin nähden näillä ryhmillä, sillä kolmessa pohjoisimmassa kunnassa: Enontekiöllä, Utsjoella ja Inarissa, on annettu metsähallitukselle oikeus myöntää pitkäaikaisia moottorikelkkalupia muillekin ihmisille, jotka niitä tarvitsevat. Siellähän on hyvin vähän harrastusmahdollisuuksia. Jos ihan tavallinen ihminen joka siellä asuu, liikkuu talvisin paljon metsässä, metsästelee ja kalastelee, millä siellä muuten liikkuu kuin moottorikelkalla, kun on lunta paksult ja matkat ovat pitkät. Ei siellä jaksa hiihtää.

Mietinnössä on sanottu, ”että Lapin läänin pohjoisissa kunnissa Utsjoella, Enontekiöllä ja Inarissa asuville moottorikelkasta on tullut varsin tärkeä työväline ja vapaa-ajan liikkumisväline. Moottorikelkkareittejä ei ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista perustaa niin paljon, että paikallisen väestön kulkeminen esimerkiksi perinteisille kalapaikoille voitaisiin reittejä pitkin turvata. Tästä syystä valiokunta edellyttää, että hallitus huolehtii siitä, että metsähallitus tai muu valtion viranomainen myöntää Utsjoen, Enontekiön ja Inarin kunnissa pysyvästi asuville pitkäaikaisia alueellisia lupia moottorikelkan käyttöön valtion mailla edellyttäen, että luvista ei aiheudu lain 5 §:ssä tarkoitettua vahinkoa.” Nyt täytyy vain toivoa, että sattuisi sellainen metsähallituksen paikallinen virkamies, että hän ei katso henkilöön eikä anna niin kuin sanotaan pәрstän mukaan lupia eikä ota henkilökohtaisia tuntemuksia huomioon. On hyvin tärkeää, että viranomainen olisi puolueeton henkilö.

Pohjoisissa kunnissa tekee tämän helpoksi myös se, että siellä on pääasiassa valtion maita ja ne ovat avotuntureita, pensaikkoa, jossa ei ole kosolti metsiä. Tilanne muuttuu täysin, kun tullaan etelään päin. Jo Sodankylässä, Kittilässä ja Savukoskella tavallisella ihmisellä ei ole asiaa valtion metsään moottorikelkalla kuin nimenomaan sitä varten merkityille reiteille tai muuten paikoille, jotka on osoitettu. Merkittyjä reittejä ei ole likimainkaan joka paikassa, niitä on harva verkosto. Myös nämä alueet ovat erittäin tärkeitä esimerkiksi harrastus- tai virkistys-alueina. Esimerkkinä voidaan mainita kaupunkilaismetsästäjät, joilla ei ole mahdollisuutta mennä omaan metsään, eikä moni varmastikaan ole osallisena metsästysseurassa.

Pitäisi saada samat oikeudet koko Lapin läänin alueelle. Tämä olisi erittäin hyvä korjaus, sillä muuten syntyy riitoja ja erimielisyyttä sekä eduskuntaan alkaa tulla lähetystöjä jne., jotka painostavat, että lakia täytyy muuttaa. Esimerkiksi raja-alueeksi olisi loogista esittää samaa kuin on poronhoitoalueen raja. Se ulottuu varsin pitkälle, mm. Kuusamoon ja Etelä-Lappiin saakka. Tämä olisi erittäin puолlettavaa, koska periaatteessa suunnilleen samat olosuhteet vallitsevat siellä kuin muuallakin moottorikelkkaa käytävillä alueilla.

Hämmästyttää myös, että liikennevaliokunnassa on Pohjois-Suomen ja Lapin edustus melko heikko, ainakin mitä tietoon tulee.

Tämä esiin tullut epäoikeudenmukaisuus tulee ehdottomasti korjata. Nämä alueet ovat tärkeitä ihmisille: Ajateltakoon, että mennään johonkin huvila-alueelle järven rannalle ja kiellettäisiin, että sinne ei saa mennä kuin jalkaisin patikoiden ja pitäisi jättää auto parkkipaikalle. Sinne olisi vain jalkaisin mentävä. Minkähänlainen meteli siitäkin mahtaisi tulla? Toivon, että tämä epäoikeudenmukaisuus korjattaisiin pian, mikä tässä nyt esiintyy.

Ed. Sarapää (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ajon puheenvuoro oli varsin ristiriitainen. Hän toisaalta kiitteli lakia, ja kun hän pääsi loppuvaiheeseen, niin hän vaati kaikille kelkkailuun vapaata liikkumisoikeutta poronhoitoalueella. Silloin lain pääperiaate, jolla on tarkoitus ohjata kelkkailu reiteille, vesittyisi täysin. Tänä päivänä moottorikelkkailu aiheuttaa metsille ja porotaloudelle suuria vahinkoja, koska se tapahtuu villisti eikä kunnan sanktioita lain rikkomisesta ole.

Henkilökohtaisesti näen tämän lain erittäin myönteisenä. Liikennevaliokunnan tekemät muutokset tekevät laista myös kohtuullisen. Minusta ed. Ajo myös syyllistyi väärän tiedon antamiseen. Hän väitti, että kaupunkilainen metsänomistaja ei voisi liikkua moottorikelkalla omassa metsässään. Näinhän asia ei ole. Maanomistaja saa liikkua omalla maallaan millä kulkuneuvolla haluaa. Sen lisäksi kaikki vesistöalueet ovat lainsäädännön ulkopuolella eli liikkuminen vesistöjä pitkin on mahdollista.

Mitä tulee pohjoisten kuntien ongelmiin, niin jos valtion viranomaisella on talonpoi-

kaisjärkeä, pitkäaikaisluvilla näissä kolmessa pohjoisessa kunnassa kyetään liikkumaan varsin kohtuullisesti.

Ed. Ajo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Enhän minä sitä tarkoittanut, vaan sanoin, että kyllähän tässä laissa on hyvääkin, ei siinä kaikki huonoa ole. Se on pääosiltaan hyvä, mutta siinä on muutamia pahoja ongelmia.

Tavallisen ihmisen kelkalla ajosta: Jos jollakin ihmisellä on pikkuinen pläntti metsää, niin ei hän ympyrää siellä aja, vaan kyllä hänen pitäisi päästä vähän pidemmällekin. On ihan samantekevää, saako omassa metsässä ajaa vai ei, koska se ei merkitse yhtään mitään.

Mitä tulee metsän hävittämiseen, puhuin valtion metsistä. Ovat siellä tähänkin asti halukkaat ajaneet moottorikelkoilla paljon eivätkä mitään mainittavia tuhoja siellä ole tehneet. Kyllä ne vandaalit ovat muualla kuin pohjoisessa. Kyllä minä ainakin, vaikka olen metsäammattimies, uskon, että asianharrastajajärjellä voi valtion metsissä liikkua. Ei siellä mitään pahaa tee, jos on vähänkin luonnonsuojeluihminen ajattelultaan.

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! Moottorikelkkailua säättävää lainsäädäntöä välttämättä tarvitaan sen villin lännen lopettamiseksi, joka nyt on olemassa. Kelkkojen määrä on jo 70 000, ja se on koko ajan kasvussa. Se, että asiasta puhuvat niin paljon Lapin edustajat, on ymmärrettävää, sillä kelkoista lähes puolet on Lapin läänissä, joka kyllä onkin kolmannes Suomen pinta-alasta, jos ette sitä muuten tiedä te, jotka vaalikenttiä kuljette ja etäisyyksiä tuskaillette.

Moottorikelkkailulla on monet puolensa. Se on tullut varmasti pysyäkseen, ja siitä on lähdettävä. Tarvitaan kuitenkin selkeämmät säädökset siitä, miten moottorikelkkailu järjestetään. Näin siksi, että nykyisellään kasvava moottorikelkkailu ilman lainsäädännön käytännön valvontaa — lainsäädäntöäkin on, mutta sitä ei valvota ja sanktioita ei ole — on johtanut myös haittoihin. Onnettomuuksien määrä on ollut jyrkässä kasvussa, sillä kelkoilla voidaan ajaa kovaakin ja vahingot ovat pahoja ja ne ovat lisääntyneet jyrkästi.

Toisaalta luontoon on tullut rauhatto-
muutta. Esimerkiksi hiihtelijät kokevat mo-

nesti ongelmaksi sen, että kelkoilla ajellaan, missä sattuu ja joskus myös miten sattuu. Lisäksi todellinen ongelma on myös taimikkotuhot, jotka ovat erittäin huomattavia, kun kelkoilla ajetaan taimikkoalueilla ja taimikoita tulee tuhotuiksi. Se on aika iso taloudellinen ongelma.

Lain perusidea on minusta erittäin hyvä. Vapaa-ajan moottorikelkkailu ohjataan kelkkailureiteille, joita perustetaan kuntien toimesta joko toimitusmenettelynä tai maanomistajan kanssa sopien. Liikennevaliokunnan käsittelyssä tuli lakiin kevyempikin muoto, että voidaan sopia. Aina ei tarvita raskasta menettelyä. Lapissa on jo sovittukin reiteistä ilman isompaa byrokratiaa.

Toinen tärkeä kohta on se, että ajonopeutta säädellään nyt. Nopeudeksi tulee 60 kilometriä tunnissa, ellei liikennemerkkein toisin osoiteta, ja kun reki on perässä, niin 40 kilometriä tunnissa. Vauhtiin on se ongelma, joka monna kertaa esimerkiksi onnettomuuksiin vie ja aiheuttaa pahojakin vammoja.

Kolmas suuri muutos on se, että kelkkailuun tulee ikäraja 15 vuotta reiteille ja 12 vuotta esimerkiksi poromiesten pojille, jotka ovat isän apuna. Mutta reiteillä raja on 15 vuotta, ja sekin on minusta aivan oikea korjaus. Ihan pienten käsiin näitä kovatehoisia kelkkoja ei pidäkään minusta antaa.

Neljäs tärkeä puoli on pyrkimys tehostaa valvontaa. Poliisin lisäksi myös tulli- ja rajamiehet voivat nyt poliisivaltuuksin puutua kelkkailuun.

Ed. Ajo ei ole ehtinyt lukea lakiin liittyvää mietintöä. Hän puhuskeli vähän asiaa ja sitten aika paljon asian vierestä ja semmoistakin, mitä tässä ei ole. Mutta ehkäpä hän sitten, kun hän lukee tuon jutun, tarkentaa vähän käsityksiään. Hänellä oli se käsitys, että reittien ulkopuolella ei kukaan saa enää käyttää kelkkaa. Näinhän laki ei sano, vaan päinvastoin täällähän on seitsemän kohtaa, joissa sanotaan, ketkä saavat reittien ulkopuolella käyttää kelkkaa. Siinä on aika kattavasti lueteltu minusta ne, joille kuuluu oikeus kelkan käyttöön. (Ed. Ajo: Mutta eivät tavalliset ihmiset!) Heitä ovat mm. poromiehet, kalastajat, syrjäseudulla asuvat, vaikeasti vammautuneet, viranomaiset. (Ed. Ajo: Luontaiselinkeinon harjoittajat!) Käyttö on myös esimerkiksi teiden läheisyydessä oikeutettu, kun on tarpeita siirtyä ajoneuvosta toiseen.

Aivan oikea on ed. Kettusen ehdotus, että lisätään luontaiselinkeinon harjoittajat tähän luetteloon, ja toivon, että eduskunnassa löytyy tässä yhteisymmärrystä tältä osin. Luontaiselinkeinon harjoittajat saattaisivat mahduttaa luetteloon jo nykyiselläänkin, koska he asuvat syrjäseudulla, mutta varma on varmaa, ja toivon, että eduskunta tekee tällaisen täsmennyksen. Se ei isoja merkitse, mutta varmistaa sen, että luontaiselinkeinon harjoittajat voivat työssään käyttää kelkkaa.

Eihän poromiehellekään tule vapaata liikumis-oikeutta, ed. Ajo. Pitää katsoa, mitä lakiehdotuksessa lukee. Vain työssä tulee käyttöoikeus. Kaikki ovat samassa asemassa ylipäätään, mutta työtehtävissä on tietyillä ammattiryhmillä ihan oikein oikeus kelkan käyttöön. Voi olla, että luontaiselinkeinon harjoittajat mahtuisivat tähän syrjäseudulla asuvien kategoriaan, mutta parasta on varmistaa tämä, niin kuin ed. Kettunen ehdottaa, ja lisätä tämä yksi ammattiryhmä, jolla on kelkan käytön tarve ilman muuta selvä. Toivon, että eduskunta voi yksimielisesti tämän muutosesityksen tehdä. En usko, että kellään voisi olla mitään sitä vastaan.

Ed. Ajo ei ollut huomannut sitä kohtaa tässä laissa, että maanomistajan luvalla kelkkailu on sallittu myös reittien ulkopuolella eli metsähallitus voi jatkossakin myöntää ajolupia paikalliselle väestölle tai kelle parhaaksi katsoo. Tämä oli ed. Ajolta jäänyt huomauttamatta, ja se on siellä kuitenkin hyvin selvästi sanottu. (Ed. Ajo: Voiko se Sodankylässäkin myöntää?) — Sodankylässäkin voi myöntää (Ed. Ajo: Entä Rovaniemen maalaiskunnassa?) — ja Rovaniemen maalaiskunnassa tai missä hyvänsä.

Mutta jotta tämä olisi todella varmaa kolmen pohjoisen kunnan osalta, valiokunta ehdottaa eduskunnan kannaksi, että Enontekiöllä, Utsjoella ja Inarissa metsähallituksen tai jonkin muun valtion viranomaisen tulee aina myöntää paikalliselle väestölle oman kunnan alueelle kelkankäyttöoikeus. Miksi nämä kolme kuntaa erikoiseen asemaan? Siksi, että ne ovat hyvin erilaisia alueita kuitenkin. Ei Lappikaan ole yksi ja yhtenäinen ja samanlainen. Pohjoisen kunnissa valtion maat muodostavat pääosan kuntien alueista. Siellä kelkka on osa elämäntapaa ja elämisen keinoihin liittyvä väline. Siksi siellä minusta tämä asia on kiistaton ja selvä; näin pitää tehdä, että siellä kaikille paikallisille

ihmisille annetaan kelkan käyttöoikeus metsähallituksen tai jonkin muun valtion viranomaisen pitkäaikaisella luvalla.

Pohjoisessakin turistit ohjataan kelkkareille. Tämä on lain lähtökohta. Siis tällainen safarikelkkailu reiteille, ettei siellä peruselinelinkeinolle turhaa haittaa aiheuteta. Minulahan ei ole mitään sitä vastaan, että koko Lappi saatetaan tämän poikkeussäädöksen piiriin. Liikennevaliokunnassa koetin vain pitää Lapin puolta niin pitkälle kuin mahdollista.

Se ehdotus, joka tässä on nyt valiokunnan kantana eduskunnalle hyväksyttäväksi esitetty, on Lapin seutukaavaliiton ehdotus eli Lapin kuntien järjestön ehdotus. Se on Lapin seutukaavaliiton ehdotus. Minusta siinä on järkensä. Mutta jos laajennetaan, niin laajennetaan koko lääniin. Tässä ei tietenkään saa käydä niin, että tämän lain perimmäinen idea katoaa. Siitä me varmasti olemme myös yksimielisiä. Kyllä kelkkailu pitää saada tiettyihin puitteisiin. Tällaista rauhattomuutta, onnettomuuksia ja taimikkotuhoja ei saa suotta aiheuttaa. Kyllä tietyt puitteet tarvitaan, sillä kelkkailulla on omat muutkin puolensa kuin myönteiset puolet, jotka ilman muuta kelkan käyttöön liittyvät.

Minä olen ihan varma, että kun reitit saadaan, niin pääosa ihmisistä erittäin mielellään käyttää niitä, sillä siellä vapaa-ajan kelkkailu on paljon mukavampaa kuin ajelu esimerkiksi taimikossa tai metsässä, joka on hankala ajettava.

Tässä on myös kypäräpakko tulossa. Siltä osin selvyiden vuoksi on sanottava, että tietyissä ammatillisissa töissä valiokunta lähti siitä, että pitää olla joustavuutta eikä esimerkiksi poromiehen päähän pidä kypärää laittaa silloin, kun hän tekee sitä porotyötä, jossa kypärä estää työskentelyn. Siitäkin kaikki tervejärkiset ihmiset ovat varmaan samaa mieltä.

Näkinsi kyllä niin, että erittäin pitkän asiantuntijoiden kuulemisen ja monien pohdintojen jälkeen on saatu kohtuullisen hyvä lopputulos. Tämä ei oikein vastaa pohjoisen poromiesten toiveita. He vastustivat kolmessa pohjoisessakin kunnassa kaikille tulevaa lupaa, mutta siinä on kuitenkin metsähallituksella tietyt säätelymahdollisuudet esimerkiksi ajoitusten osalta, ettei ihan vasomanaikana mennä tietylle alueelle jne. Minusta paikallinen viranomainen on paras antamaan

niitä lupia ja valvomaan, että toimitaan järkevästi ja vähimmin vaurioin.

Tässä on jotakuinkin kirkko keskellä kylää. Tämä ei varmasti ketään täysin tyydytä, mutta jotakin täytyy nyt saada aikaiseksi ja päästä liikkeelle, että niitä reittejä päästään perustamaan tai niitä lähdetään koko maassa perustamaan. Tämä ei ole kuitenkaan pelkkä Lapin laki, vaan tässä on koko maakin kyseessä.

Tässähän jäävät nyt vesialueet lain ulkopuolelle. Niillä saa siis, ed. Ajo, ajaa omalle huvilalle ilman, että siihen puututaan. Tällainen tilanne ei tule olemaan pitkäaikainen, vaan liikenneministeriöstä ja ympäristöministeriöstä, kun asiaa selvitettiin, tulee lisää ehdotuksia. Ympäristöministeriö tulee, näin ymmärsin ja ymmärrämme, antamaan ehdotuksen ympäristöhaittojen vähentämisestä vesialueilla. Siinä laissa puututaan moottorikelkkojen käyttöön jääpeitteisellä vesialueella sekä moottoriveneiden aiheuttamiin tiettyihin haittoihin sulan aikana. Siellä muskeliveneet ovat myös harmi esimerkiksi mökilläisille ja vesistöjen muille käyttäjille. Se lakiesitys kuulema esitellään seuraavalle eduskunnalle, jos ei jo keväällä niin ainakin viimeistään syksyllä. Minusta tässä tulee kokonaisuus silloin ihan oikealla tavalla.

Nyt saadaan tämä maastopuoli moottorikelkkojen osalta kuntoon niin, että reittejä päästään laittamaan. Seuraava vaihe on se, että vesistöt tulevat mukaan, ja silloin säädellessään myös paitsi moottorikelkkojen käyttöä näillä vesialueilla myös moottoriveneilyä, joka sekin on melkoinen villi länsi nykyisellään.

Jos eduskunta siihen päätyy, niin laajennetaan vain tämä luvan myöntämislähtökohhta koko Lapin läänin koskevaksi. Se olkoon niin. Minusta todella pitäisi saada aikaan se muutos, johon toivon eduskunnan yhtenäistä kantaa, että luontaiselinkeinon harjoittajat tulisivat mukaan, mitä ed. Kettunen ehdottaa. Heitä ei ole kovin paljon, mutta kyllä he kuuluvat tähän luetteloon.

Ed. Ajo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minun täytyy sanoa ed. Tennilälle, että hän rupesti noin pitkään puhumaan ja hukutti asiaa kaikkiin sivuseikkoihin. Se on merkki jostain, että sivuseikkoihin koetetaan hukuttaa noin pitkään puhumalla. Minä sanon vain sen, että on hyvä, että kolmessa

pohjoisimmassa kunnassa on suurempi tasa-arvo. Paitsi ei ole oikein, että luontaiselinkeinon harjoittajia ei ole mainittu laissa erikseen. Siellä ei kyllä mitään metsävahinkoja tapahdu, kun se on paljakkoo.

Sitten kun lähdetään muualle Lappiin, siellä on olot melkein samat. Siellä on ihmisiä, jotka ovat ikänsä siinä mökissään asuneet ja haluaisivat joskus käydä metsässä. No, kyllähän minä sen tiedän, että ei tämä yksityismaita koske ja jokainen voi saada luvan. Mutta minä epäilen tulosta, kun joku mökin mies menee pyytämään metsähallitukseksi lupaa. Saattaa olla pahalla tuulella joku virkailija ja ajattelee, että tuo sotkee taimet ja pistää kumoon siellä, enpäs annakaan, ettei siitä ole vaaraa, vaikka vähän kieltää. Minä epäilen näitä. Kyllä ed. Tennilä ei ole nyt köyhän ihmisen asialla tässä asiassa, ei varmasti ole.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! En minä halua enempää jatkaa. Lapin edustajien ei ole tapana kiistellä keskenään. Ratkotaan asioita sitten muuten.

Mutta pitää vielä selventää se, että näissä kolmessa pohjoisessa kunnassa luontaiselinkeinon harjoittajat siis saavat pitkäaikaisen käyttöluvan tämän eduskunnan kannaksi toivon mukaan tulevan kannan mukaan, että niissä tätä ongelmaa ei ole. Mutta näitä luontaiselinkeinon harjoittajia on muutamia myös kolmen pohjoisen kunnan ulkopuolella, ja siltä osin täytyy olla tämä täsmennys, ettei tule mitään ongelmaa eikä epäselvyyttä.

Ed. Apukka: Rouva puhemies! Täytyy sanoa, että tämä moottorikelkkalaki tai maastoajoneuvolaki on muuten hyvä, mutta huono, elikkä tässä on hyvin paljon hyviä piirteitä, niin kuin tässä äsken luetteltiin. Kaikki tietysti nämä ikäraja-, kypärä-, vahingonkorvaus- jne. määräykset, mitä tähän lakiin sisältyy, ovat hyviä asioita. Tietysti on hyvä asia, että pääosin tällainen villi kelkkailu lähinnä asutuskeskusten ympärillä saadaan järjestäytyneeksi nimenomaan reiteille, joita on tarkoitus rakentaa.

Mutta se edellisen puhujan toteamus, että varmasti monet kelkankäyttäjät siirtyvät käyttämään näitä reittejä, kunhan ne tulevat, ei kyllä pidä paikkaansa. En minä ainakaan näe mitään mieltä lähteä jonnekin kauas

kotoani reitille ajelemaan pelkästään vain sen vuoksi, että saan siellä reitillä ajaa. Minun mielestäni vapaa-ajan kelkkailu Lapissa on täysin toisenlaista. Jos halutaan kulkea esimerkiksi kalalla, eivät nämä kelkkareitit tule menemään kalapaikoille. Eihän se voi pitää paikkaansa.

Minun mielestäni kelkkailijoissa pitää ihan selvästi erottaakin kaksi ryhmää tai kolmekin: ne jotka tarvitsevat kelkkaa työseen tai harrastukseen tai ne kolmantena, jotka haluavat vain vauhdin hurmaa ja ajavat reiteillä. Semmoisille ihmisillehän ne reitit on tehty, mutta ei siinä paljon mitään mieltä ole, että tavallinen kelkkailija, joka harrastukseen sitä käyttää, lähtisi ajamaan, jos ei semmoinen vauhdin hurman vanki ole.

Minusta totaalinen kielto, mikä tähän lakiin kumminkin sisältyy, on vähän sama asia niin kuin kiellettäisiin maantiellä autoilu. Kyllä Lapissa on monin paikoin sillä tapaa elämäntapa tämä kelkkailu, että on minusta vähän kohtuutonta, jos siihen tulee näin jyrkkä kielto, että ainoastaan nuo seitsemän kohtaa, mitä laissa on lueteltu, sallisivat ne kelkkailut. Mutta on se tavallinen ihminen, jolla on kelkka ollut ehkä 20 vuotta ja joka on tottunut, että käy joskus kalalla kelkallaan. Jos se oikeus häneltä viedään pois, minusta se ei ole aivan oikein, koska vanha lainlaatijan peruste on ollut, että lain pitää olla myös kohtuullinen. Minusta tässä ei ole silloin kohtuullisuudesta kysymys, jos tällainen vanha oikeus yhtäkkiä tehdään rangaistavaksi.

Minusta ne valiokunnan perustelut, mitä tässä jo ed. Ajokin puheenvuorossaan siteerasi, ne perustelut, mitä valiokunta on mietinnössään kolmen pohjoisen kunnan osalta maininnut, pitävät kyllä aivan samalla lailla paikkansa muidenkin Lapin laajojen kuntien osalla. En minä ymmärrä, että Inarin puolella ihmisille annetaan oikeus metsähallituksen mailla kelkkailla, mutta kun mennään rajan yli aivan samanlaiseen maastoon esimerkiksi Sodankylän, Savukosken tai Sallan puolelle, siellä tätä oikeutta ei samalla lailla olisikaan. Minusta se on aika lailla kaava- maista. Kun Lapissa valtaosista metsistä ja maista on metsähallituksen maita, niin mielestäni oikeus kohtuulliseen kelkkailuun pitäisi olla jokaisessa kunnassa samalla lailla eikä vain näissä tietyissä kunnissa.

Siitä olen kyllä hyvilläni, että edes näille kolmelle pohjoiselle kunnalle tämä oikeus annettiin. Totta kai, mitä pohjoisemmaksi Lapissakin mennään, sitä vähemmän siellä niitä harrastusmahdollisuuksia ihmisillä on. Ja totta kai on hyvä edes se, että näille kolmelle kunnalle se oikeus annettiin, mutta kyllä minun mielestäni tämä oikeus aivan yhtä hyvin ja perustellusti voitaisiin antaa muillekin Lapin laajoille kunnille.

Se, mitä täällä puhuttiin elinkeinolain mukaisista tiloista ja niiden liittämisestä tähän seitsemän kohdan luetteloon, on täysin perusteltua, koska niin kuin täällä jo todettiin, näitä elinkeinolain mukaisia tiloja on muualakin kuin näissä kolmessa kunnassa. Niitä on mm. Sodankylässä, Sallassa jne. Ja totta kai jos näiden tilojen elinkeinon harjoittaminen perustuu luontoon, niin aivan samalla tapaa kun poromiehillä tai kalastajilla heille pitäisi olla itsestään selvä oikeus myöskin käyttää tässä elinkeinossaan kelkkaa. Kannatan kyllä lämpimästi sitä lisäystä, mitä täällä on esitetty. (Ed. Knuuttila: Annetaan lupa ilman muuta!)

Yksi puute, mikä minusta tässä laissa on, aika perusteellinen puute, on se, että siinä ei ole selvästi erotettu kesällä ja talvella tapahtuvaa liikkumista maastossa. On aivan selvää, että kesällä erilaisilla mönkijöillä ja pyörävehkeillä maastossa liikkuminen aiheuttaa aivan toisenlaista jälkeä kuin talvella liikkuminen. Talvella liikkuminen, jos se tehdään harkiten ja villi kelkkailu ja nopeat kelkat ohjataan maastosta reiteille, voidaan kyllä tehdä niin, että siellä maastossa ei aiheuteta suuria vahinkoja. Toisekseen lakiinhan tulee joka tapauksessa velvoite rangaistuksista, jolloinka aiheutetut vahingot luonnollisesti on korvattava.

Kaiken kaikkiaan minusta syrjäseuduilla Lapissa kelkkailu liittyy oleellisesti niin työhön kuin vapaa-aikaankin. Tästä on muodostunut tietynlainen elämäntapa. Lähinnä nyt vetoaisin kaikkiin edustajatovereihin siinä, että on kohtuutonta, jos tällainen elämäntapa halutaan yhtäkkiä lailla tehdä rangaistavaksi. Uskon jopa niin, että jos tällainen laki tulee, niin siellä varmasti on hyvin paljon kelkkailijoita, jotka ovat lainrikkooja. On aika inhottavaa tehdä sellainen laki, jos tiedetään jo tehdessä, että sitä tullaan aika paljon rikkomaan, etenkin kun tiedetään, ettei poliisiviranomaisilla ole mi-

tään mahdollisuuksia tänä päivänä kaikkia Lapin kairoja kiertää, partioida ja ottaa lupavälikästä kulkua kiinni.

Minun mielestäni kaikkein suurimmat epäkohdat kulkussa ovat syntyneet asutuskeskusten liepeillä ja nimenomaan yksityisten mailla. On aivan selvää, että jos kaupunkien ympäristössä on paljon kulkijoita ja ne eivät pysy millään kulkua varten laitetuilla urilla, ajavat jopa yksityisten mailla ja teillä jne., semmoinen holtiton kulkeminen pitää saada kuriin. Siinä mielessä laki on varmasti hyvä ja tervetullut ja kaikki Lapin ihmiset taatusti ovat sitä mieltä, että näin pitää menetelläkin.

Mutta minusta kokonaan eri asia ovat yksityisten maat ja asutuskeskusten ympäristö kuin valtion maat, joita sentään Lapissa on hyvin paljon. Sen vuoksi minun mielestäni aivan samalla tavalla kuin valtiolla on mietinnössään nähnyt Utsjoen, Enontekiön ja Inarin erityisolosuhteet paikalliselle väestölle esittämällä, että metsähallituksen tulee siellä antaa pitkäaikaisia lupia paikallisille ihmisille, minun mielestäni sama oikeus pitää nähdä muuallakin Lapin läänissä nimenomaan valtion mailla.

Tulen kyllä kolmannessa käsittelyssä esittämään perustelulausemaa, joka pitää saman ajatuksen sisällään mitä valtiokunnan mietintö näitten kolmen kunnan osalta, mutta laajennettuna koskemaan Lapin läänissä muitakin kuntia ja nimenomaan niiden valtion maita.

Ed. Kettunen: Arvoisa puhemies! Heti aluksi totean selvennyksenä, että luontaislinkeinola ja sen lain mukaisesti perustetut luontaislinkeinotilat ovat kaikki Lapin läänin alueella. Toisin sanoen minulla ei henkilökohtaisesti ole Oulun läänin kansanedustajana poliittista tai muuta intressiä asiasta puhua muuta kuin se, että haluan, että eri ammatinharjoittajat tällaisen lain tiimoilla tulisivat kohdelluiksi tasapuolisesti ja nimenomaan luontaislinkeinon harjoittajien, jotka toimeen tullaan joutuvat liikkumaan luonnossa jo lainkin mukaan, välttämättömät edut tulisivat huomioiduiksi.

Arvoisa puhemies! Olen ajatellut eduskunnalle selvittää mahdollisimman yksinkertaisesti ja selkeästi, mistä asiassa on kysymys, nimenomaan tässä asiassa, joka koskee pöydille jaettua muutosehdotustani. Valitettavas-

ti eduskunnan salissa on tällä hetkellä vain näin vähän kansanedustajia. Olisin toivonut, että olisi ollut enemmän, koska kuten olette kuulleet myös lappilaisten kansanedustajien puheenvuoroista, asia on erittäin tärkeä.

Eduskunta hyväksyi luontaislinkeinolain vuonna 1984 ja ehkä perustiedoksi on paikallaan lukea laista pari pykälää. Ensinnäkin 2 §, joka säättää soveltamisalueesta, kuuluu näin: "Tätä lakia sovelletaan Enontekiön, Inarin, Utsjoen ja Savukosken kunnissa sekä Muonion, Kittilän, Sodankylän ja Sallan kuntien niissä osissa, jotka ovat Kajangin, Tepaston, Pomovaaran, Peurasuvannon, Savukosken Seitajärven, Ruotsukaisen, Pulkka-vidan ja Ylirovanvaaran muodostaman rajaviivan pohjoispuolella, asianomaiset rajaviivalle sattuvat taloryhmät kuitenkin kokonaan mukaan lukien."

Tämä luontaislinkeinolain 2 § tarkoittaa siis sitä, että luontaislinkeinotilojen laillinen alue on laajempi kuin ne Lapin kolme pohjoista kuntaa, mitkä täällä liikennevaliokunnan mietinnössä todetaan. Mietinnössä todetaan nimenomaan, että hallitus "huolettii siitä, että metsähallitus tai muu valtion viranomainen myöntää lupia Utsjoen, Enontekiön ja Inarin kunnissa pysyvästi asuville". Toisin sanoen mietinnön pöytäkirja osittain katkaa luontaislinkeinotilojenkin aluetta, mutta luontaislinkeinoja on laajemmalla alueella Lapissa, kuin pöytäkirja tarkoittaa.

Edelleen luontaislinkeinolain 3 § määrittelee sen, mitä luontaislinkeinolla tarkoitetaan. Luen pykälän: "Luontaislinkeinolla tarkoitetaan tässä laissa maataloutta ja erikoismaataloutta, kalastusta, metsästystä ja porotaloutta samoin kuin marjastusta, sienestystä ja muuta luonnon jatkuvaan tuotokkyyn perustuvien luonnonvarojen hyödyntämistä."

Tämä laki koskee myös luontaislinkeinon ohella harjoitettavaa kalanviljelyä, käsityönä tai muutoin kotiteollisesti tapahtuvaa luontaislinkeinosta saatujen tuotteiden kunnostamista ja jatkojalostusta, luontaislinkeinossa tarvittavien välineiden valmistusta, matkamuistojen valmistusta sekä matkailijoiden majoittamista ja opastusta."

Maastoliikennelain 2 luvun 4 § on se pykälä, jossa säädellään sitä, mihin toimintoihin lupaa ei tarvita. 4 §:n 3) kohdassa sanotaan, että poronhoitoon kuuluviin töihin ei tarvita maanomistajan tai maanhaltijan lu-

paa liikuttaessa lumipeitteen aikana eikä myös lumettomassa maastossa. Siis poronhoitaja saa liikkua maastossa moottorikäytöisellä ajoneuvolla, jolla määritelmällä tarkoitettaneen myös muuta kuin moottorikelkkaa. Poronhoitaja saa liikkua siellä sekä talvella että kesällä. Täällä on esitetty, että pykälän 4) kohta, kalastus, pitäisi sisällään myös luontaiselinkeinon harjoittajat. Se pitää osittain sisällään. Mutta tämä kohta kuuluu kokonaisuudessaan: ”4) kalastuksen vaatimaan, siitä merkityksellisen osan toimeentulostaan saavan henkilön kulkemiseen moottorikelkalla” — huomatkaa, vain moottorikelkalla — ”lumipeitteen aikana”.

Luontaiselinkeinolaissa lähdetään siitä, että luontaiselinkeinon harjoittajan on tultava toimeen siellä Lapin perukoilla harjoittamalla maataloutta, erikoismaataloutta, kalastusta, metsästystä, pienimuotoista porotaloutta — minä tiedän, että he ovat pienimuotoisen porotalouden harjoittajia — samoin kuin marjastusta, sienestystä ja muuta luonnon jatkuvaan tuottokykyyn perustuvien luonnonvarojen hyödyntämistä.

Jokainenhan tajuaa sen, että lumipeitteen aikana ei myöskään Lapissa voida marjastaa. Hillan poiminnan ja muun marjastuksen on tapahduttava ja se tapahtuu silloin, kun maassa ei ole lumipeitettä eli kesällä. Näin kohta 4) ei kata luontaiselinkeinon harjoittajia kuin hyvin lievältä osaltaan. Toisaalta meidän kannattaa aina muistaa se, että luontaiselinkeinon harjoittajilla ainakin osittain on yhtenä toimeentulon muotona metsästys eli riekonpyynti. Metsästys ja riekonpyynti eivät sisälly ollenkaan 4 §:n näihin kohtiin.

Minä olen erittäin iloinen siitä, että ehdotuksestani ei ole täällä salissa syntynyt sanoitanko mustasukkaista ajattelua, vaan Lapin kansanedustajat ovat asiallisesti ottaneet tähän kantaa ja olleet valmiita hyväksymään tämän ehdotuksen. Näillä perusteilla minä toivon, että eduskunta voisi tämän hyväksyä yksimielisesti. Mielestäni, ja tuntuu siltä, että myös Lapin kansanedustajien mielestä, jotka ovat varmasti vielä parempia asiantuntijoita tässä asiassa kuin minä, tämä lisäys olisi tähän lakiin välttämätön.

Arvoisa puhemies! Tulen lain yksityiskohteisessa käsittelyssä esittämään muutosehdotusta, joka on jaettu monisteena kansanedustajien pöydälle, ja vetoan vielä koko edus-

kuntaan niin, että hyväksyttäisiin tämä muutosesitys yksimielisesti. Tämä on nimenomaan luontaiselinkeinon harjoittajille välttämätön korjaus tähän lakiesitykseen. Kun eduskunta tosiaan on aikanaan lailla perustanut nämä luontaiselinkeinotilat ja sinne on myös pantu varsin mittavasti valtion rahaa kiinni sekä lainoina että avustuksina, niin olisi kohtuullista, että tällaista lipsahdusta sitten eduskunnassa ei pääsisi tapahtumaan, jolla vaikeutetaan heidän elinkeinonsa ja toimintansa harjoittamista niillä rajatuilla alueilla, missä he tosiaan asuvat ja elävät. Toivon, että myöskin liikennevaliokunnan puheenjohtaja ed. Saari suhtautuisi tähän muutosesitykseen myönteisesti, vaikkakaan se meitä täällä etelämmässä asuvia ei suoraan kosketa.

Ed. Saari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikennevaliokunnan käsitellessä tätä lakiesitystä meille kerrottiin, että menettely tähän saakka on ollut sellainen, että niille luontaiselinkeinon harjoittajille, joilla tällainen tunnus on, metsähallitus on näitä lupia myöntänyt. Käsityksemme mukaan tästä lainsäädännöstä huolimatta se tilanne tulisi jatkumaan. Sen lisäksi pääosa luontaiselinkeinon harjoittajista, käsitykseni mukaan, kuuluu tähän 4 §:n 2 momentin luetteloon. Metsästyksen osalta, kun asiaa asiantuntijoiden taholta selvitettiin, todettiin, että metsästäjien liikkumisesta säädetään nimenomaisesti metsästyslaissa eivätkä he sen vuoksi kuulu tähän asiaan.

Ellei liikkumisoikeus luontaiselinkeinon harjoittajilla liity nimenomaisesti luontaiselinkeinotilan omistukseen ja tunnuksen omistamiseen, tulkinta tulee tavattoman vaikeaksi: kuka kulloinkin on marjamatkalla. Silloin laajennetaan tavattomasti oikeutta, jos kuka tahansa marjamatkallaan saa liikkua mönkijällä ja luontoa rasittaa.

Arvoisa puhemies! En tiedä onko tätä laajennusta syytä välttämättä vastustaakaan, mikäli se nimenomaisesti koskee ainoastaan tähän luontaiselinkeinon harjoittajan tunnuksen omaaviin.

Ed. Sarapää (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikennevaliokunnan puheenjohtaja jo pääosin otti esille ne ajatukset, jotka ed. Kettusen ehdotus tuo mieleen.

On totta, että luontaiselinkeinotila on pääosin myönnetty henkilöille, jotka ovat joko porotaloudessa tai kalastuksessa mukana. Sen lisäksi on henkilöitä, jotka saavat toimeentulonsa myös metsästyksestä. Metsästyksen osalta ilmeisesti metsästyslaki hoitaa tämän ongelman pääosin kuntoon. Jos-sain määrin tämä ilmeisesti laajentaisi harkintaa ja liikkumisoikeutta, mutta ilmeisesti siinä yhteydessä kyllä tulisi jotain käsityöntekijöitä ja vastaavia, jotka ei välttämättä tarvitse moottorikelkkaa, vapaan kulkemisen piiriin. Se omalta osaltaan saattaisi vaikeuttaa harkintaa ja herättää kylillä vastakkainasettelua. Sen takia tämä on kaksipiippuinen asia. Toisaalta ilmeisesti laajennuksen piiriin tulevia henkilöitä ja henkilöryhmiä ja yrittäjiä ei kaiken kaikkiaan ole tällä alueella kovin paljon.

Ed. Kettunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin totean, että tekemäni ehdotuksen mukaan kohta 8), jota olen esittänyt lisättäväksi, tarkasti rajaa lisäoikeuden luontaiselinkeinon harjoittajille, koska lisäysehdotuksessa on mainittu nimenomaan luontaiselinkeinolaki 610/84. Se ei näin ollen laajenna oikeutta holtittomasti tämän tarkoituksen ulkopuolelle.

Lapin kansanedustajat ovat puheenvuoroissaan tukeneet ehdotustani, ja pysyn edelleenkin kannassani, että tekemäni lisäysehdotus selventäisi lakiehdotusta. Lisäksi tiedän, että jo tällä hetkellä luontaiselinkeinon harjoittajilla on ollut ongelmia saada metsähallituksesta lupia liikkumiseen. Niin selvää lupien saanti ei ole, kuin ed. Sarapää antoi ymmärtää, vaan siinä on ollut jatkuvia vaikeuksia. Viranomaiset ovat viivytelleet luvan antamisia. Niitä on luontaiselinkeinon harjoittajat köyhinä ihmisinä joutuneet polvillaan metsähallituksen byrokratialta anomaan. Tämä ei ole oikein.

Ed. Jääskeläinen: Arvoisa puhemies! Haluan ensinnäkin lausua hallitukselle kiitoksen siitä, että tämä esitys, mitä nyt käsitellään, on annettu. Samaten kiitos myöskin liikennevaliokunnalle siitä, että nimenomaan pohjoisten kuntien Utsjoen, Enontekiön ja Inarin pysyville asukkaille on annettu poikkeusmenettely liikkumisen suhteen. Siellä todella maastossa liikkuminen kelkoilla olisi reittejä pitkin kovin konstikas-

ta. Tämä lakiesitys jättää vielä paljon aukkoja, jotka varmasti tullaan myöhemmin paikkaamaan, kun vesillä liikkuminenkin tullaan säätelemään. Tässä vaiheessa täytyy tyytyä tähän.

Eräs asia, joka henkilökohtaisesti vielä arveluttaa ja jonka aika näyttää, kuinka siinä tulee käymään, on riittävän suuren vakuutuskilven laittaminen kelkkoihin. Mikä on riittävän suuri? Totta ne virkamiehet, jotka tätä täytäntöönpanevat, laittavat sen sellaisiin puihin, että siitä on vastaavaa hyötyä.

Ed. Pokka: Arvoisa rouva puhemies! Näyttää siltä, että jollei Lapin kansanedustaja käytä maastoajoneuvolaista puheenvuoroa, niin ilmeisesti huolehtii huonosti velvollisuudestaan, joten omalta puoleltani myös yhdyn niihin kannanottoihin, joita on esitetty, että maastoajoneuvolain uudistaminen on tarpeellinen. Sitä on pitkän aikaa odotettu. Ehkä surkuhupaisaa villiintyneessä käytännössä on ollut, että käytäntö on villiintynyt kaupunkialueilla ja taajamapaikoissa. Siellähän kelkkailu ei ole ollut oikeastaan kenenkään valvonnassa ja vakavia onnettomuuksiaakin on sattunut.

Ed. Jääskeläinen ilmeisesti koetti toimia hallituksen äänitorvena. En malta olla ed. Jääskeläiselle sanomatta, että aivan samoilla äänenpainoilla ja vakavuudella ed. Jääskeläinen muistaakseni viimeksi kiitti poronhoitolakia, kuinka valiokunta on tehnyt erinomaista työtä ja kuinka hallitus on antanut hyvän esityksen. Sitten kun käytännössä kentällä ilmeni, ettei se ollutkaan niin hyvä, ed. Jääskeläinen oli ensimmäisenä tekemässä lakimuutoksen, että lakia täytyy välittömästi korjata. Ennustan, että jos laki tässä muodossa hyväksytään, aihetta korjauksiin on. Nimittäin lakiesitykseen valitettavasti sisältyy liikennevaliokunnan hyvässä tarkoituksessa tekemistä ehdotuksista huolimatta aika vakavia puutteita.

On puhuttu jo ed. Kettusen esille nostamasta luontaiselinkeinotilallisten asemasta. Ilman muutahan he samaan joukkoon kuuluisivat kuin poromiehet ja kalastajat. Jos tällainen muutos vielä voidaan tehdä, minusta se olisi vain hyvä. Myönnän kyllä, että valiokunnan puheenjohtaja Saari oli tässä aivan oikeassa, kun sanoitte, että Ylä-Lapiin suunnitellun lupajärjestelmän kautta osittain ja osittain olemassa olevien poik-

keussäännösten mukaan suurin osa luontaiselinkeinon harjoittajista ehkä pääseeikin erivapauden piiriin, mutta eivät kaikki.

Terveinen, joka maastoajoneuvolain käsittelemisen yhteydessä pohjoisesta on tullut, on tullut nimenomaan paikkakunnan asukkailta, ei ainoastaan Ylä-Lapista, vaan muualtakin. Kun on tiedossa, että reittien, joille maastossa liikkuminen aiotaan ohjata, perustaminen on vasta oikeastaan lähtenyt liikkeelle ja reittien aikaansaaminen vienee jonkin verran aikaa, niin on aiheellisesti kysytty, miten liikkuminen tässä välillä järjestetään. Nimittäin Lapissa moottorikelkka on tarpeellinen liikkumisväline. Ei sitä yleensä tuolla ylempänä huvikseen käytetä. Pohjoisesta onkin toivottu, ettei paikallisen väestön tarpeellista kelkkailua tarpeettomasti estettäisi.

Nythan liikennevaliokunnan esitys on, että kolmessa pohjoisimmassa kunnassa Enontekiöllä, Inarissa ja Utsjoella paikkakuntalaiset saisivat pitkäaikaisia lupia kelkkailua varten. Toivon, että asianmukaiset säännökset luvista otetaan ensinnäkin ainakin asetustasolle. Silloin lupa kelkkailuun ei jäisi riippumaan pelkästään maanomistajan, toisin sanoen metsähallituksen, tahdosta. Uskon kyllä, että metsähallinnon hoitoalueella on halua järjestää asia mahdollisimman joustavasti, mutta on tietysti aivan eri asia, säädetäänkö asiasta asetuksella vai jääkö se aivan asianomaisten virkamiesten päätösvallan varaan. Tämä mielestäni on välttämätöntä. Nimittäin Helsingissä tehdyistä päätöksistä ei pohjoisessa ole kovin paljon viime vuosina hyvää sanottu. Paikallinen väestö on kokenut, että päätöksillä lähinnä vain estetään ja rajoitetaan lappilaisten elämistä ja olemista. — Tämä säädöstasosta.

Toinen asia on, riittääkö kolme pohjoista kuntaa. Yhdyn niihin puheenvuoron käyttäjiin, jotka ovat jo ennättäneet sanoa, että tämä ei riitä. Mielestäni lupien myöntämistä ei tule ahtaasti rajata koskemaan vain Utsjoen, Inarin ja Enontekiön kunnan asukkaita, kuten valiokunta mietinnössään on ehdottanut. Samanlaista liikkumista esimerkiksi kalastuspaikoilla on yhtä lailla Muoniossa, Savukoskella, Sodankylässä, Sallassa, Kittilässä. Järkevämpi raja olisi esimerkiksi ns. yhtenäisen poronhoitoalueen raja.

Mielestäni pitkäaikaisten lupien myöntämistä olisi nyt laajennettava ilman muuta

ainakin siihen asti, kunnes asianmukaiset reitit saadaan perustettua. Toivon tällaista joustavuutta lupien myöntämismenettelyyn.

Ed. Jääskeläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pokka kiinnitti huomiota ihan toiseen asiaan, poronhoitolaikiin, ja siitä lausumiini kiitoksiin. Haluan todeta, että se on toiminut Etelä- ja Keski-Lapissa erittäin hyvin. Saamelaisalue oli ongelma jo sitä tehtäessä, ja se on ongelma tänä päivänäkin.

Ed. Paloheimo: Arvoisa rouva puhemies! Ensin ilmoitan, että minusta ed. Ketusen ehdotus on kannatettava, ja toivoisin myös, että se saisi mahdollisimman laajan yleisen kannatuksen eduskunnassa.

Sitten vain eräs reunahuomautus lakiin. Kun moottorikäyttöinen ajoneuvo on määritelty, määritelmän piiriin sisältyvät myös autot, moottoripyörät ja muut tavalliset tiellä liikkuvat vehkeet, niin kuin pitääkin. Sen sijaan maastolla tässä tarkoitetaan vain maa-aluetta, ja näin ollen esimerkiksi järvien jää talvella ja vesistöalueet kesällä ovat lain ulkopuolella. Tämä on minusta puute erityisesti sen tyyppisillä järvillä, joita on paljon Etelä-Suomessa, jotka ovat pieniä ja joiden rannalla on tiheää asutusta. Tämän tyyppisissä paikoissa sekä kesällä että talvella on liikenne muodostunut erittäin häiritseväksi erityisesti meluhaittojen vuoksi. Näiden pienten järvien jäällä harjoitetaan usein ralliautoilua, joka häiritsee huomattavassa määrin rantojen asukkaita, ja kesällä niillä ajetaan nopeakulkuisilla moottoriveneillä. Olisi välttämätöntä, että lakia jatkossa tai mahdollisesti nyt jo laajennettaisiin koskemaan myös järven jäätä erityisesti niillä paikkakunnilla, missä on tiheää asutusta ja missä maastossa ajoa harrastetaan paikoissa, joissa vesistöt ovat pieniä ja rantojen asutus tiheää.

Ed. Rauramo: Arvoisa puhemies! Haluaisin ensiksi sanoa muutaman sanan Lapin kansanedustajille. Valiokunta oli valmis ottamaan lakiin melkein kaikki Lapin asukkaiden toiveet, mutta ilmeisesti ne kaikki eivät tulleet valiokunnassa esiin.

Ed. Paloheimolle haluaisin sanoa, että mietinnössä on kuitenkin kappale, jossa sanotaan, että ”- - valiokunta pitää tärkeänä, että lääninhallituksilla olisi mahdollisuus an-

taa tiettyjä alueita koskevia määräaikaista kieltoja tai rajoituksia, jotta esimerkiksi norppien pesintäalueet voitaisiin keväällä rauhoittaa moottorikelkkailulta”.

Jääasia tuli hyvin myöhäisessä vaiheessa valiokunnan käsittelyyn. Siitä syystä se jäi vähän vähälle huomiolle.

Ed. Saari: Arvoisa puhemies! Lakiesityksen perusteluissa todetaan, että hallitus pikaisesti antaisi lakiesityksen, jolla säädel-täisiin liikennettä vesialueilla. Kuitenkaan aivan lakiesityksen käsittelyn loppuvaiheessa, kun asiaa selvitettiin, valmistelevalle ministeriö eli oikeusministeriö, jonka kuuluu valmistella vesilain muutokset, ei ollut asiasta lainkaan tietoinen.

Valiokunta vakavasti harkitsi vesialueiden mukaan ottamista lakiin, mutta totesimme kuitenkin, että muutos saattaisi olla niin suuri ja aiheuttaa monia ennalta arvaamattomia seurauksia, että sen yhtäkkinen mukaan ottaminen lainsäädäntöön ei ole mahdollista. Mietinnössään valiokunta kuitenkin kiirehtii hallitusta tällaisen lakiesityksen antamaan. Tällä hetkellähän esimerkiksi näiden reittien kohdalla tulee hieman epälooginen tilanne, kun reitti päättyy vesistön rantaan ja jatkuu toiselta rannalta, mistä sitten mahtaa-kin jatkua.

Ed. Paloheimo: Arvoisa puhemies! Minusta on hyvin miellyttävä kuulla edustajilta Rauramo ja Saari, että tässä ei ole mitään erityistä periaatteellista kantaa, minkä tähden tätä ei voitaisi laajentaa sen tyyppisille vesistöalueille, joista minä äsken puhuin. Oli ilahduttava myös kuulla, että valiokunnassa asiasta on keskusteltu ja että ainoastaan tekniset syyt ovat estäneet sen, että sitä ei ole otettu jo tähän lakiesitykseen.

Ed. Rauramolles lääninhallituksen kautta tapahtuvasta menettelystä, jonka sattumalta tunnen melko hyvin. Olen yhteen tällaiseen prosessiin osallistunut ja todennut, että se on nykyisellään erittäin mutkikas. Se vaatii monien eri instanssien mukanaoloa: pitää mennä kunnanhallituksen kautta, saavuttaa siellä ensin enemmistön kannatus, sitten lääninhallitukseen, ja se on vuosia kestävä prosessi. Sen tähden olisi erittäin hyvä, jos tämän tyyppisten alueiden osalta, jotka puheenvuorossani mainitsin, se voitaisiin viedä yleiseen lakiin.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Käytin tämän hallituksen esityksen lähetekeskustelussa perusteellisen ja miltei ylipitkän puheenvuoron. Olen tietysti mielenkiinnolla seurannut, minkälainen hengentuote valiokunnasta mietinnön muodossa tulee ulos ja mihin asioihin kiinnitetään tässä keskustelussa huomiota.

Totean, että hyvin vähälle huomiolle, ehkä hyvin ymmärrettävistä syistä, on jäänyt se, että moottorikelkkaa käytetään Pohjois-Suomessa melkoisessa määrin selvästi rikolliseen toimintaan. Sen avulla on helppo pyydystää erilaisia eläimiä, sekä rauhoitettuja että rauhoittamattomia. Näillä alueilla riistalinnut on hävitetty lähestulkoon sukupuuttoon moottorikelkkapyynnin avulla.

Eräs keino tässä kontrollissa ja rikollisen toiminnan rajoittamisessa on se, että moottorikelkat selvästi merkitään. Valiokunnan mietinnössä todetaan, että pitäisi olla näytävä eli suuri vakuutuskilpi. Henkilökohtaisen näkemykseni mukaan tämä on oikean suuntainen pyrkimys. Numeroiden pitää todella olla niin suuria, että ne näkyvät koh-tuullisen matkan päähän, niin että pystyy tunnistamaan rikollisessa toimessa olevan kelkan. Erikoisesti pitää telamatossa olla metallista tehty jäljen jättävä numero, vakuutusnumero, mikä tahansa numero, niin että paikalla ollut kelkka on jälkeenpäin tunnistettavissa. Tässä suhteessa mietintö on eräällä tavalla jäänyt vielä puolitiehen.

Ed. Apukka: Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti haluaisin ed. Pulliaiselle todeta: Mihin hän perustaa väitteensä, että lappilaiset ovat kovin rikollista kansaa, kun pyytävät moottorikelkoilla riistaa? Luulen, että samanlaiseen rikollisuuteen on joka paikassa muuallakin mahdollisuus ilman kelkkoja. Mielestäni se ei vielä anna aiheetta epäillä, että lappilaiset olisivat keskimääräistä rikollisempia, jos he kelkalla ajavat jossakin. Toivoisin, että ed. Pulliainen tällaiset väitteet, mitä tässä talossa esittää, myös jotenkin todistaa.

Ed. Saari: Arvoisa puhemies! Liikennevaliokunta käsitellessään asiaa keskusteli myös siitä mahdollisuudesta, että säädettäisiin velvollisuus telamattoon kiinnitettävästä tunnustuksesta, joka jättäisi lumeen merkin, että se voitaisiin jäljestä päin tunnistaa.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta toisen lakiehdotuksen 2, 5 ja 89 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 310

Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 8

Suuren valiokunnan mietintö n:o 312

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 312. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Oikeusministeri Halonen: Arvoisa puhemies! Haluan vain lyhyesti ilmaista tyytyväisyyteni siitä, että nyt kysymyksessä oleva hallituksen esitys on varsin lyhyessä ajassa pystytty käsittelemään eduskunnassa. On tietysti toinen asia, että koko aseetonta palvelusta ja siviilipalvelusta koskeva lainsäädäntö tulisi mitä pikimmin saada uudistettua. Mielestäni on erittäin tärkeää, että lainsäädäntötyön valmistelua jatketaan siitä huolimatta, että nyt eduskuntavaalit katkaisevat tämän eduskunnan työn.

Se seikka, että lainsäädäntöuudistus ei ehtinyt tämän eduskunnan työpöydälle, teki mielestäni välttämättömäksi puuttua rangaistussäännöksiin vielä tällä väliajalla. Olen myös erittäin tyytyväinen siitä syystä, että eri hallinnonalojen yhteistyönä pystyttiin myös hallituksen puolella aikoinaan hyvin nopeasti saamaan aikaan tekstit.

Olen tutustunut puolustusasiainvaliokunnan mietintöön, ja mielestäni niiltä osin, mitä siinä on selvennetty, oikeusministeriön näkökulmasta se on erittäin hyvä asia. Tietojeni mukaan ministeri Rehn tulee lain kolmannessa käsittelyssä puhumaan samoin kuin omalta puoleltanikin toivon voivani jossakin määrin kertoa niistä näkymistä, jotka mielestäni olisivat tulevaisuutta ja lainsäädännön kokonaisuudistusta silmälläpitäen tarpeen.

Tässä yhteydessä mielestäni olisi myös aiheellista keskustella siitä, eikö myös asevelvollisuuslain osalta eräitä modernisointeja voitaisi saada aikaan.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Olen iloinen niistä myönteisistä käsityksistä, jotka ministeri Halonen äsken ilmaisi tulevaa laajempaa uudistusta silmälläpitäen. Haluan tässä yhteydessä muistuttaa, että eduskunnalle on jaettu muun muassa ed. Backmanin nimissä lakialoite, josta uudistusta valmisteltaessa saattaisi olla hallitukselle huomattavasti hyötyä.

Itse asiassa kysymys on suhtautumisesta ihmisoikeuksiin ja rangaistusten suuruuteen siinä tapauksessa, että käyttää ihmisoikeutta. Tarkoitin nyt esillä olevaa väliaikaislain muuttamista, joka sinänsä on myönteinen askel oikeaan suuntaan.

Puolustusasiainvaliokunnan mietintöön liittyy kuitenkin vasemmistoliiton kansanedustajien vastalause, jossa me katsomme, että jo tässä vaiheessa olisi ollut tarpeellista suorittaa eräitä tarkennuksia, täsmennyksiä. Lyhyesti perustelen nämä kolme pykäläehdotusta, jotka tulemme yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään.

Ensinnäkin 14 §:ssä hallituksen esityksen mukaan tuomio siviilipalveluksen välttämiseksi ja siviilipalvelusmiehen kuuliaisuusrikkoksesta olisi puolet jäljellä olevasta palvelusajasta. Hallituksen esitys tarkoittaisi, että totaali kieltäytyjien vankeustuomiot olisivat yhtä pitkät kuin varusmiesten lyhin palvelusaika. Esityksen mukaan rangaistus on edelleen kohtuuttoman ankara.

Hallituksen esitys ei puutu siihen, ettei totaali kieltäytyjiä voida päästää ehdonalaan vapauteen. Totaali kieltäytyjät ovat ensi sijassa kieltäytyneet asevelvollisuuden suorittamisesta. Nykyisten järjestelyjen mukaan heidät kuitenkin ensin ohjataan siviilipalvelukseen, minkä jälkeen heidät tuomitaan siviilipalveluksen välttämiseksi. Mikäli totaali kieltäytyjien tuomio mitataan jäljellä olevan palvelusajan mukaan, tulisi mittarina käyttää varusmiespalvelus aikaa eikä siviilipalvelus aikaa, joka jo on rangaistuksenomainen. Hallituksen esityksen mukaisesti tämä tarkoittaisi neljän kuukauden vankeustuomiota.

Hallituksen esityksen 14 a §:n mukaan henkilö, joka on tuomittu ennen 1 päivää maaliskuuta, vapautetaan hänen suoritet-

tuaan kahdeksan kuukautta vankeusrangastuksesta.

On sinänsä hyvä, että hallituksen esitys koskee myös niitä, joilla jo on lainvoimainen tuomio. Hallituksen esityksessä ei ole kuitenkaan huomioitu niitä, joilla on alle kahdeksan kuukauden tuomioita. Tällaisia on. Erityisesti parin viime vuoden aikana on siviilipalveluksen keskeyttävien määrä kasvanut, kun siviilipalvelusmiesten kärsivällisyys nykyisen lainsäädännön puutteiden suhteen on loppunut. Monet heistä ovat suorittuaan osan palveluksesta saaneet alle kahdeksan kuukauden tuomion. Tiedossa on ainakin 15 miestä, joilla on alle kahdeksan kuukauden tuomioita ja joita lakiuudistus voisi koskea. Lakiesitystä tulee mielestämme muuttaa siten, että vapauteen pääsee, kun on suorittanut 14 §:n mukaisen osan rangaistuksesta.

Hallituksen esityksen 17 § mielestämme on tarpeeton. Siinä puututaan erääseen yksityiskohtaan, joka eräiden käsitysten mukaan merkitsee poikkeusta rikoslain vähimmäisrangaistuksista ja saattaa sen johdosta tuottaa tarpeetonta haittaa paitsi aseistakieltäytyjille myös viranomaisille. Me olemme vastalauseessamme ehdottaneet 17 §:n uuden 2 momentin poistamista, ja yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulemme tekemään tätä tarkoitettavan ehdotuksen.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ei ehkä olisi kannattanut käyttää puheenvuoroa. Asiasta on aikaisemmin keskusteltu, mutta vasemmistoliiton taholla näyttää vallitsevan todella se uuslinjaus, jossa yksilön velvollisuudet yhteiskuntaa kohtaan ainakin näissä asioissa kokonaisuudessaan unohtetaan.

Minä ymmärrän sen, että joku näkemyksensä perusteella ei voi osallistua aseelliseen palvelukseen, sallittakoon aseeton palvelus. Mutta sellaisten henkilöiden osalta, jotka eivät katso itsellään olevan mitään velvollisuutta järjestäytyneitä yhteiskuntaa kohtaan, yhteiskunnan suhtautumisen pitää olla sellainen, että se ei kaikenlaisia lettihiuksia houkuttele leireihin kasvavassa määrin vaan tietyllä tavalla sanktioiden kautta luodaan sellainen raja, että yhteiskunnan järjestelmät ja systeemit pystytään toteuttamaan.

Ministeri Halonen todella varmasti hyvin lämpimästi suhtautuu, enkä yhtään ihmette-

le. Monissa muissa asioissa olemme olleet vahvasti eri mieltä, mutta hänen tulevaisuuden suuntauksensa näyttää olevan myös se, että tulevaisuudessa yhteiskunnan velvoitteiden täyttämättä jättämisestä tulisi ihannointi. Tätä minä pidän huonona suuntana erityisesti sosialidemokraattien suunnasta. Täytyy muistaa perusarvot ja niiden tärkeys yhteiskunnalle viime vuosikymmenten aikana tai muutamia vuosikymmeniä sitten, ja saat- taan olla, että niitä tarvitaan tulevaisuudessa- kin.

Ed. Holvitie (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kolmanneksen vähennys vankeusajasta on mielestäni aika reipas ja varmasti joidenkin kohdalla odotettu. Se on nyt tosiaan lyhyimmän asepalveluajan mit- tainen.

Kuitenkin meidän tulee tasoa miettiessämme ottaa huomioon siviilipalvelusmiesten ja toisaalta asepalvelun suorittajien rasittavuus- erot. Niin kauan kuin meidän puolustusvoi- mamme rakentuvat asevelvollisuudelle, ker- tausharjoituksille, on luonnollista, että totaa- likieltäytyjillä tulee olla jonkinlainen ran- gaistus siitä, että he kieltäytyvät kaikesta velvollisuudestaan. Minun mielestäni tässä on kysymys myös oikeudenmukaisuudesta niitä kohtaan, jotka suorittavat asevelvolli- suutensa.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Mi- nisteri Halonen kertoi aluksi ikään kuin ilosanoman eduskunnalle, että siviilipalvelus- asian kokonaisuudistus on tulossa, mutta uutinen siinä minusta oli se, että se ei vielä- kään ole valmis ja hallitus yhä muhii sen kanssa, koska asia on sellainen, josta on puhuttu kyllä koko tämä eduskuntakausi. Ihmettelen, että siviilipalvelusajan lyhentämi- seen ei ole päästy käsiksi. Hallitus ei ole pystynyt tällaista esitystä tekemään ja on tuonut tänne nyt yhden sirpaleen ikään kuin kaikkein akuuteimmasta ongelmasta eli siitä, että totaalikieltäytyjät ovat täyttäneet Suo- men vankilat.

Kaikki ovat olleet kai yksimielisiä siitä, että 12 kuukautta ehdotonta vankeutta to- taalikieltäytyjälle on jo vähän liikaa, ja esitys tietysti parantaa tilannetta siinä, että kah- deksan kuukautta muodostuisi tämän perus- teella jonkinlaiseksi standardiksi, mutta esi- tys ei kyllä ratkaise ongelmaa.

Peruskysymys on epäonnistunut siviilipalveluslaki, jonka eduskunta aikanaan on hyväksynyt. Siitä lähti liikkeelle koko totaali-kieltäytyjien suma, ja tämän epäonnistuneen siviilipalveluslain seurauksia nyt koetetaan "sirpaleparannuksella" korjata.

Siviilipalvelus on Suomessa saanut rangaistusluonteeseen 16 kuukauden pituutensa vuoksi. Se on selvä rankaisu niille, jotka vakaumuksensa vuoksi eivät halua aseellista palvelua suorittaa. Siinä mielessä olisi toivonut, että hallitus olisi toiminut rivakammin tämän varsinaisen epäkohdan korjaamisessa.

Arvoisa puhemies! Vihreillä ei ole ollut edustajaa puolustusvaliokunnassa. Emme ole päässeet tätä asiaa siellä käsittelemään. Itse kannatan vasemmistoliiton tekemiä korjaus-ehdotuksia tähän esitykseen vastalauseen mukaisesti muotoiltuna.

Oikeusministeri Halonen: Arvoisa puhemies! Minä olisin vain vastannut edelliseen puheenvuoroon niiltä osin, että on tämä on todella ei pelkästään sirpale vaan myös niin kuin itse sanoin eri hallinnonalojen yhteistyötä. Tämähän on ollut aikaisemmin puolustusministeriön tehtäväkuvaa ja varsinaisesti siviilipalvelusta koskeva lainsäädäntöuudistus on työministeriön puolella, mutta totaali-kieltäytyjät, jotka ovat vapausrangaistuksen kohteena, ovat oikeusministerin päänsärkynä.

Jos verrataan kansainvälisiin sopimuksiin näitä vankeusrangaistuksia, niin sinänsä tämä systeemi on sanoisiko kansainvälisesti hyväksyttävä, mutta nyt käytössä oleva tuomion pituus ei ole mielestäni sopusoinnussa Suomen muun profiilin kanssa. Tämän vuoksi, jos nyt aloittaa omasta alueestaan, olen erittäin tyytyväinen tästäkin ed. Haaviston hieman alatyylisiin nimittämästä "sirpaleesta".

Mutta olen samaa mieltä, että tämä lainsäädäntöuudistus kokonaisuudessaan pitää tehdä kiireellisesti. Se on ihan selvä asia. Tämä on ainoastaan seuraamus. Itse perusta on minun mielestäni kokonaisuudessaan asevelvollisuutta koskeva lainsäädäntö, toiseksi siviilipalvelus ja kolmanneksi rangaistus.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

14 §.

Keskustelu:

Ed. Laine: Rouva puhemies! Ehdotan, että 14 § kuuluisi siten kuin se on kirjattu vastalauseessa, mikä tarkoittaa sitä, että siviilipalveluksen välttämisestä seuraavan vankeusrangaistuksen aika on enintään puolet aseistakieltäytyjän jäljellä olevasta palvelusajasta.

Ed. Uitto: Rouva puhemies! Kannatan ed. Laineen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laine ed. Uiton kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Laineen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 83. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

14 a §.

Keskustelu:

Ed. Laine: Rouva puhemies! Ehdotan, että tämä pykälä saisi sellaisen muodon kuin on vastalauseessa.

Ed. Uitto: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laineen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laine ed. Uiton kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Laineen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 95 jaa- ja 20 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 83. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

17 §.

Keskustelu:

Ed. Laine: Rouva puhemies! Viitaten vastalauseeseen ja äsken esittämiini perusteluihin ehdotan, että tämä pykälä poistetaan.

Ed. Uitto: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laineen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laine ed. Uiton kannattamana ehdottanut, että pykälä poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Laineen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 94 jaa- ja 20 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 84. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi mustalaisväestön asunolojen parantamisesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 261

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 17

Suuren valiokunnan mietintö n:o 313

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 313. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 7, 9, 9 a — 9 c, 9 e, 15 a ja 17 §, voimaantulo-, soveltamis- ja siirtymäsäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ed. Seppäsen ym. välikysymys hallituksen harjoittamasta talous- ja työllisyyspolitiikasta

Ed. Pekkarisen ym. välikysymys hallituksen harjoittamasta talous- ja työllisyyspolitiikasta

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen jatketaan viime istunnossa keskeytettyä, hallituksen harjoittamaa talous- ja työllisyyspolitiikkaa koskevien ed. Seppäsen ym. välikysymyksen n:o 8 ja ed. Pekkarisen ym. välikysymyksen n:o 9 käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Vähäkangas: Arvoisa puhemies! Vastauksessaan välikysymyksiin hallitus ilmoitti jakavansa vastuun ja huolen työttömyydestä. Samoin se ilmoittaa suuntaavansa käytettävät voimavarat työllisyyttä pysyvästi parantaviin toimiin. Jos näin on, lienee lupa odottaa pikaisia toimia tähän suuntaan. (Ed. Virolainen: Turha odottaa!)

Viime yön tunteilla käyty keskustelu ei kyllä tätä uskoa paljonkaan vahvistanut. Huolta työttömistä ja heidän perheittensä toimeentulosta ei ollut vuorokauden vaihtuessa pohtimassa kuin vasemmistoliiton edustajia, ei yhtään ministeriä vastaamassa kysymyksiin, ei yhtään hallituspuolueitten edustajaa ottamassa kantaa vaikeaan tilanteeseen. (Ed. Dromberg: On!)

Ihmettelen myös keskustapuolueen vastuuta, vaikka he olivat myös välikysymyksen tehneet. Ei heidänkään ryhmänsä edustajia paikalla näkynyt, maaseudun puolueen edustajista puhumattakaan. (Ed. Kettunen: Olinpa!) Eipä siinä tarvitse ihmetellä, jos ihmisten luottamus poliittisiin päättäjiin on sitä luokkaa kuin se on. (Ed. Virolainen: Ei eilen äänestetty!)

Ihmetellä sen sijaan sopii hallituksen vastauksia välikysymyksiin. Työministeri Puhakka väittää työttömyyden kaiken aikaa vähentyneen nykyisen hallituksen aikana. Samoin hän väittää alueellisten työttömyyserojen tasoittuneen. Kysymys ei nyt ole siitä, että ylikuumenneessa suhdannevaiheessa oli työttömiä vain 100 000. Millä ihmeen ilveellä olisi voinut olla enemmän, kun kaikki huusivat yhteen ääneen työvoimapulasta.

Kysymys on siitä, mitä hallitus nyt aikoo tehdä hyvin nopeasti kasvavan työttömyyden vähentämiseksi. Mitä siihen jatkuvaan työttömien määrän vähenemiseen tulee, työttömien määrä on lisääntynyt viimeisen puolen vuoden aikana 50 000 työttömällä. Työttömiä on nyt enemmän, kuin hallituksen aloittaessa.

Rouva puhemies! Kehitysalueiden kannalta katsottuna tulisi aluepoliittinen lainsäädäntö pikaisesti muuttaa ajan tasalle. Nykyisellään se ei anna riittäviä mahdollisuuksia yritystoiminnan sijoittumiselle kehitysalueille eikä näin työpaikkojen luomiseen. Aluepoliittisella lainsäädännöllä on yrittäjille luotava edellytykset tasa-arvoiseen toimintaan Ruuhka-Suomeen verrattuna. Hallitusohjelmassa todetaan, että aluepolitiikkaa kehitetään niin, että turvataan työ, asunto ja peruspalvelut eri puolilla maata. Mutta on turha kuvitella, että tämä onnistuisi ilman toimivaa ja aktiivista aluepolitiikkaa.

Nyt on aika alkaa toteuttaa hallituksen lupausta työnantajan sosiaaliturvamaksujen porrastamisesta pienyritystoiminnassa pohjoisen yrittäjien hyväksi. Nyt on aika sisäl-

lyttää kuljetustukeen mahdollisuus sen soveltamiseen kehitysalueella niin raaka-aineiden kuin valmistuotteidenkin kuljetukseen. Samoin asuntotuotannon turvaamiseen kehitysalueilla tulisi saada erityismääräraha, jotta asuntojen puute ei olisi esteenä yritystoiminnan sijoittumiselle.

Lopuksi muutama sana lääninrahasta. Lääninrahalla on ollut monilla alueilla myönteinen vaikutus, näin myös Oulun läänissä. On kyetty antamaan koulutusta tuotekehittelyyn ja yhteismarkkinointiin, joita taitoja nyt ja tulevaisuudessa entistä enemmän tarvitaan. Lääninrahalla on myös pystytty käynnistämään monia työllistäviä hankkeita.

Uskomattomalta nykytilanteesta tuntuukin lääninrahan supistaminen, Oulun läänin osalta esimerkiksi yli 12 miljoonasta markasta 5 miljoonaan markkaan. Uutta rahaa kyetään tänä vuonna Oulun läänissä jakamaan vain 1/2 miljoonaa markkaa, koska 4,5 miljoonaa markkaa menee entisten, jo käynnistettyjen kohteiden rahoittamiseen. Minkähän takia tämäkin isku piti suunnata näin kovana jälleen pohjoisille alueille? Ovathan ongelmamme vaikeutuvassa taloudellisessa tilanteessa muutoinkin aivan eri luokkaa kuin eteläisissä lääneissä.

Haluankin kysyä, aikooko hallitus korjata tämän asian. Tuskinpa ainakaan Oulun läänissä lääninrahoja on käytetty väärin tai huonosti. Rahanjakokin on demokraattinen. Päätöksen tekee laajapohjainen läänintoimikunta, joka tuntee läänin tilanteen ja tarpeelliset kohteet verraten hyvin. Toivottavasti hallitus todella tuntee vastuunsa niin työllisyydestä kuin alueellisesta kehityksestäkin ja ryhtyy toimiin eikä vain odota vaaleja ja niiden jälkeen koottavan hallituksen mahdollisia toimenpiteitä.

Ed. Kettunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Korjaan ed. Vähäkankaan käsitystä asiasta, että täällä ei olisi ollut yhtään SMP:n kansanedustajaa viime yönä paikalla, kun asiasta keskusteltiin. Nimittäin olin salissa silloinkin, (Ed. Astala: Silloin tällöin!) kun puhemies päätti viime yön istunnon ed. Jokisen käyttämään viimeiseen puheenvuoroon kello 01.58 tämän vuorokauden puolella.

Ed. Vähäkangas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean ed. Kettuselle,

että puhuin puolen yön tietämissä olleesta tilanteesta enkä käynyt laskemassa kahvilassa olevia edustajia.

Ed. Kettunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarkoittaako tämä sitten sitä, että ed. Vähäkangas ei ollutkaan loppuun asti viime yönä?

Ed. P. Lahtinen: Arvoisa puhemies! Vaihtotaseemme on voimakkaasti alijäämäinen, työttömyys kasvaa rajusti, korko on ennätyksellisen korkealla tasolla, vuokrat ja maan hinta on korkea, asuntojen saanti ei kohtaannu tarvitsijoiden kanssa, kuntien ja kaupunkien äyrien hinnat nousevat, pieniä, keskiäsuuria ja suuria yrityksiä kaatuu, pankit ovat taloudellisissa vaikeuksissa, rikkaat rikastuvat ja köyhät köyhtyvät. Tämäkö on porvarien mielestä lottovoiton maa asua? (Ed. Virolainen: Talvetkin loppuvat!)

Eilen ministerit vaativat käydyssä välikysymyskeskustelussa kaikkia tahoja mukaan talouspolitiikan talkoisiin. Kun tämän vetoituksen hallituksen puolesta teki valtiovarainministeri Matti Louekoski, sosialidemokraatti, niin olen kovasti hämmästynyt siitä, miksi ministeri ei kutsunut kaikkia siihen talouspolitiikan talkooseen, joka oli 10 vuoden korkeasuhdanteen ajan, kun työntekijöiden tuottamia pääomia jaettiin. Nyt vähävarainen kansanosa kelpuutetaan mukaan talkoisiin, kun seurauksena on elintason lasku, mutta ei nytkään suurituloisia osakkeiden tai teollisuuden omistajia.

Ministeri mielestäni otti selvästi kantaa tällä lausunnolla osallisuudesta talkoisiin tukien sitä näkemystä, joka julkisuudessa on esitetty suurpääoman toimesta alentaa 10 prosentilla työntekijöiden palkkoja. Työntekijöille tarjottiin keppiä ja porkkanointa meillä olevassa tuloatkaisussa, vaikka ministerin logiikan mukaan olisi pitänyt kutsua ammattiyhdistysliike lihapatojen ääreen nauttimaan kansantulon kasvun tuomasta hyödyistä, jonka he itse olivat aikaansaaneet. Tätä ei kuitenkaan toteutettu. (Ed. Rinne: Tuli vain kutsu talkoisiin!)

Kun työministeri Matti Puhakka sitten siirtyi puhujakorokkeelle, hän mainitsi: "Jos olisimme menetelleet kuten edellisellä vaalikaudella kommunistit eduskunnassa ulko- ja maankauppaministeriltä edellyttivät eli lisänneet sitoutumista Sosialistisen Neuvostotasa-

valtojen Liiton kauppaan, tilanne olisi tänään vielä paljon synkempi." Pystyykö ministeri, ei ilmeisesti, osoittamaan sen tosiasian vääräksi, että 80-luvulla Neuvostoliiton-kauppa pelasti meidät syviltä kapitalistien maiden lamoilta, joita muualla Euroopassa oli ja jotka olivat myös aika syviä? Eikö meillä nyt ole huomattavasti huonompi tilanne kuin silloin, kun olimme tasaisessa kauppavaihdossa itänaapurimme kanssa? Amat olivat lyhyitä ja matalia, jos niitä oli lainkaan.

Kun Suomen ja koko maailman tiedonvälitys on toistuvasti julistanut sitä, että ei kukaan olisi uskonut näin nopeita muutoksia Itä-Euroopan maissa, niin ministerimme lausunnossaan selvästi tuo esille tietoisuutensa tästä syntyvästä tilanteesta. (Ed. Pekkarinen: Ei ole yhtään ministeriä läsnä!) Aikamoisia tietäjäeukkoja nämä ministerimme! (Ed. Virolainen: Kahvinporoista ennustajia!) —Aivan. Se on ilmeisesti ministereille hyvä tapa.

Kun valtiovarainministeri hallituksen vastauksena vasemmistoliiton välikysymykseen luetteli pitkän listan niistä muutoksista, joilla tuetaan suuryritysten toimintaa Suomessa, ja jätti vielä mainitsematta yhden keskeisen tuen yrityksille eli harkintaveron poistumisen, niin eivätkö nämä muutokset ole mitä konkreettisimmin suoraa tulonsiirtoa suuryrittäjille? (Ed. Männistö: Ovat, ovat!)

Samanaikaisesti kun hallitus on voimakkaasti tukenut suurpääomaa erilaisin verohelpotuksin, se on siirtänyt verotuksen painoarvoa kulutukseen. Edellinen valtiovarainministeri Erkki Liikanen parhaina päivinään lupasi, ettei liikevaihtoveroa tulla korottamaan tämän hallituksen toimesta. (Ed. Rinne: Se oli Teiniliiton aikaa!) Nyt kuitenkin tiedämme, että kolme kertaa entinen ministeri on kieltänyt hallituksen. (Ed. Pekkarinen: Ja itsensä!) Liikevaihtoveroa on korotettu 1,5 prosenttia tämän hallituksen aikana.

Nyt kun työttömyys on voimakkaasti lisääntymässä, niin tästä syystä eilen kysyin kyselytunnilla, miten hallitus turvaa työttömiä joutuvien aseman laman aikana ja onko hallituksella mielessään muita toimia kuin palkkojen alentaminen. Tähän kysymykseen ministeri Miettinen vastasi, ettei hallituksen vastauksiin välikysymyskeskustelussa sisälly vaatimusta palkkatulojen alentamisesta. Voiko eduskunta nyt luottaa hallituksen antamaan lupaukseen siitä, ettei palk-

katuloja tulla alentamaan, koska sen lupaukset eivät pitäneet liikevaihtoverotuksenkaan osalta? (Ed. Virolainen: Alennetaan vain maatalouden tukea!).

Hallitus on myös toistuvasti syyttänyt oppositiota siitä, että se on lisäämässä valtiontalouden menoja, mutta ei osoita niihin tarvittavia tulopuolen varoja. Ensiksikään oppositio ei ole vastuussa hallituksen noudattamasta talouspoliittisesta linjasta, (Ed. Joenpalo: Sen kyllä huomaa!) koska sille ei jätetty minkäänlaisia mahdollisuuksia vaikuttaa hallituksen linjauksiin. Hallitus on aivan itsenäisesti tehnyt kaikki ratkaisunsa, ja siksi se myös on ratkaisuistaan yksin vastuussa.

Toiseksi ministerin tiedoista poiketen olemme esittäneet varsin selviä vaihtoehtoja nykyiselle menolle. Olemme esittäneet yritysverotuksen, suurten pääomien, omaisuuksien ja tulojen verottamisen kiristämistä, teollisuusrobottien verotuksen ottamista käyttöön sekä kasinotalouden piirissä keinottelevien verottamista. Näille esityksille hallitus ei ole antanut siunaustaan. Miksi siis hallitus edellyttää oppositiolta tuloperusteita, kun se ei hyväksy niitä, joita se on esittänyt? Odottaa hallitus myös oppositiolta työtulon verotuksen ja peruselintarvikkeiden liikevaihtoveron edelleen lisäämistä ja suurituloisten, pääomien, teollisuuden ja keinottelijoiden jättämistä kokonaan vaille verotusta? Näihin tavoitteisiin ei tietenkään oletettavasti koko oppositio, mutta ei ainakaan vasemmistoliiton eduskuntaryhmä voi yhtyä.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän mielestä verotusta pitää laajentaa sinne, missä ovat tämän maan veronmaksukykyisimmät piirit. (Ed. Joenpalo: Ne ovat Bahamasaarilla!) Veroja tulee kerätä, mutta se on toteutettava oikeudenmukaisen periaatteen mukaan. Siten voimme jatkossakin kehittää maatamme siihen suuntaan, jonka on viitoittanut vasemmiston ja keskustan hallitusyhteistyö menneinä vuosikymmeninä. Tätä suuntaa on porvarillinen oikeisto vastustanut sitkeästi, mutta nyt kun olemme saavuttaneet lähes tyydyttävän olotilan, se pyrkii näiden etuuksien kaventamiseen. Tässä taistelussa emme saa antaa patamustalle porvaristolle periksi.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. P. Lahtinen totesi aivan

oikein, että ministerit täällä jossittelivat puheenvuoroissaan ja vastauksessaan eduskunnalle hallitukselle esitettyyn välikysymykseen. On kuitenkin erittäin valitettavaa, että nämä jossittelijat eivät ole nytkään paikalla. Hyvin oleellista välikysymyskeskustelussa on ollut se, että hallituksen taholta ei ole esitetty minkäänlaista ohjelmaa näistä ongelmista pääsemiseksi. Ihmettelen, että meidän parlamentaarinen järjestelmämme sallii tosiaan tällaisen menettelyn. Kun asiallisesti kysytään, niin ei vastata eikä tunneta näköjään tässä poliittisessa tilanteessa edes minkäänlaista vastuuta tämän maan menosta, vaikka vallassa ollaan olevinaankin.

Paheksun erittäin jyrkästi ja voimakkaasti hallituksen menettelyä tämän välikysymyskeskustelun yhteydessä. Olen myös moraalisesti närkästynyt siitä, että hallituspuolueiden kansanedustajat eivät ole myöskään järin suurta kiinnostusta osoittaneet näihin todellisiin ongelmiin, joita tässä maassa on.

Yhtenä korjauksena ed. P. Lahtisen puheenvuoroon esittäisin, että kun hän puhui, että liikevaihtoveroa on hallituksen toimiaikana nostettu 1,5 prosenttia, niin kysymys ei ole siitä, vaan sitä on nostettu lähes 10 prosenttia, nousu on 1,5 prosenttiyksikköä.

Ed. Joenpalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. P. Lahtinen tulisessa ja palavassa puheenvuorossaan sanoi, että korko on ennätyskorkea, niin minulle jäi hieman epäselväksi, oliko se iloa siitä, että talletuskorko on ennätyskellisen korkea ja talletuksille saa reaalityottoa, vai oliko se surua siitä, että lainojen korko on ennätyskellisen korkea. Tämä asia kaippaa mielestäni täsmennystä.

Toisekseen ed. Lahtinen kehuessaan entisiä aikoja, miten Neuvostoliiton kaupalla hoidettiin asiat ja lamat olivat lyhyitä ja nopeita eikä kovin syviä, on unohtanut aika tavalla sen ajan kielenkäyttöä. Muistan erinomaisen hyvin tilaisuuksia, joissa oli vasemmistoliittolaisia tai silloisia SKDL:läisiä, kommunisteja ja taistolaisia, jotka väittivät, että Suomen asiat ovat mahdollisimman huonosti. Eivät olleet niin huonosti koskaan asiat olleet kuin ne silloin olivat, ja me sosialidemokraatit jouduimme torjumaan tätä väittämää tilaisuudesta toiseen, illasta toiseen. Nyt te väitätte taas aivan samaa, että asiat ovat mahdollisimman huonosti, näin

huonosti ne eivät ole koskaan olleet. Jokin logiikka tälle huonoudelle pitäisi löytää, että tiedetään, mitä torjutaan ja mitä moititaan.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Helteelle vastauksena ja kommenttina. On todella niin, että hallitus ei ole tämän keskustelun aikana, mitä eilisestä lähtien on käyty, esittänyt mitään kokonaisvaltaisempaa ohjelmaa siitä, miten tästä kriisistä selviydytään, mihin Suomen talous on ajautunut.

Kyllä hallitus näyttää nyt rakentavan jonkinlaisia uusia vaatteita keisarille. Kyllä ne toimenpiteet ovat silkkaa näpertelyä, mitä hallitus nyt tekee puuhaillessaan noin miljardin, puolentoista miljardin säästöjen kanssa. Nämä toimenpiteet tähtäävät siihen, että kansalaisille tulisi mielikuva, että hallitus on voimakkaasti ja reippaasti tarttunut kiinni syntyneisiin ongelmiin. Mutta tosiasiaa tuonmittaiset toimenpiteet eivät riitä alkuunkaan niitten ongelmien voittamiseen, joissa Suomen talous tällä hetkellä on.

Hallitus haluaa tällä näpertelyllä saada tämän ikävän julki tulleen asian siirtymään yli vaalien ja siirtää näin ollen ne varsinaiset vaikeat tehtävät selvästikin vasta vaalien jälkeen remmiin astuvalle hallitukselle.

Ed. Rusanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Helteen puheenvuoron johdosta totean, että on ehkä totta, että varsinaisessa hallituksen vastauksessa ei toimenpideluetteloita suoranaisesti ollut. Mutta haluaisin kuitenkin puolustella ministeri Louekosken esitystä siltä osin, missä hän totesi, että kestävien tulosten saavuttamiseksi tulee avointa sektoria tukea ja tämän tuen takana tulee olla kattava rakennepoliittinen toimenpideohjelma, jolla lisätään kilpailua ja tehostetaan voimavarojen käyttöä.

On luonnollisesti ymmärrettävää, että nopeita ratkaisuja ei tällaisessa demokraattisessa järjestelmässä, jota Suomen parlamenttiikin edustaa, ole mahdollista saada. Kaikki tiedämme, miten hitaasti uudistus- ja kehittämisohjelmat käynnistyvät jo yksinomaan poliittisten puolueitten suuresta lukumäärästä johtuen.

Mutta uskon, että jo tehtyjenkin toimenpiteitten osalta tulee viemään oman aikansa ennen kuin tulokset saadaan näkyville. Eriytyisesti haluaisin korostaa kuitenkin sitä, että

kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa esitettiin kyllä selkeästi ja reippaasti muutama kymmen valmista ohjelmaa tai kohdetta, joitten käynnistämällä pyörää saataisiin kestävästi ja nopeasti kääntymään. Mutta ymmärrän senkin, että toimenpiteitä ei enää jäljellä olevan hallituskauden aikana pystytäkään ainakaan kaikkia liikkeelle saamaan, mutta voidaan tietenkin tehdä malliksi kartta, mitä voitaisiin tehdä ja mihin suuntaan Suomea pitäisi johtaa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi kysymykseen liikevaihtoverosta, jonka merkitystä täällä on korostettu. On tietysti huomattava myös toinen puoli, että myös välitön verotus on alentunut tämän hallituksen aikana 10 prosenttia, 33:sta 23:een yrityksillä ja myös yksityisillä henkilöillä 51:stä 39:ään.

Ed. Joenpalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myönnän, että ed. Pekkarinen oli siinä oikeassa, kun hän sanoi, että tämä hallituksen tinkiminen näyttää näpertelyltä. Se ehkä saattaa sitä olla, kun yritetään likistää miljardi—puolitoista pois. Mutta, ed. Pekkarinen, tämän näpertelyn lopputulos tarvitaan maksamaan viime vuoden ylisuuren sadon ylimääräinen vientituki. Se on tiettävästi noin miljardi markkaa. Toivotaan, että hallitus tässä näpertelyssään onnistuu, jotta voidaan maksaa taas ylimääräistä vientitukea.

Ed. P. Lahtinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin uskaltanut toivoa, että ed. Joenpalo olisi tiennyt, mitä korkokannalla tarkoitin ja miten kansalaiset tänä päivänä korkoloukussa ovat, ettei sitä olisi tarvinnut rautalangasta vääntää, enkä aio sitä tässä tehdä.

Neuvostoliiton-kaupan osalta voisin todeta, että se oli vuonna 1983 noin 26 prosenttia Suomen koko ulkomaanviennistä. Sillä saatiin teollisuudelle sellainen peruskuorma, että pystyttiin ihmiset työllistämään. Nyt näemme, kun olemme siirtyneet länsimaiseen kaupankäyntiin lähes kokonaan, että ensimmäinen seuraus tästä oli hyvin voimakas ja syvä lama, joka nyt on alkanut.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rusanen totesi, että on vaikeata saada nopeasti uudistuksia ja toimenpiteitä aikaan. Kyllä on esimerkkejä siitä, että nopeastikin voidaan tehdä, kun on

tahtoa ja kykyä tehdä päätöksiä ja tietää, mitä tahtoo. Hallituksen kiireet vain ovat kovin hitaita, aivan liian hitaita.

Hallitus ei esittänyt eduskunnalle välikysymyksen aikana juuri minkäänlaisia järkeviä, laaja-alaisia, nopeita toimenpiteitä. Hallitus pikemminkin totesi, että hallitus on toiminut oikein, ja tarjosi vientiteollisuuden tukipolitiikkaa edelleenkin. Miten paljon vientiteollisuutta nyt on jo tuettu? Kuinka paljon sitä pitää tukea? Kuinka paljon sille pitää antaa rahaa, että se pärjää kilpailussa? Mielenkiintoinen kysymys: Kuinka paljon pitää rahaa antaa? Nämä miljardit eivät näköjään vielä alkuunkaan riitä.

Edelleen hallitus tarjosi kuntien kuristamista, julkisten palvelujen romuttamista ja säästölakien kautta puuttumista sosiaaliturvaan. Ei näillä toimenpiteillä tästä syvästä lamasta ulos päästä. Näillä toimenpiteillä joudutaan vieläkin syvempään lamaan, siihen ihmisten pahoinvointiin, jonka hoitaminen vasta todella kalliiksi tulee. Siis ensimmäisenä asiana pitää olla ihminen.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kiitän tietysti ed. Rusasta rehellisyydestä, kun hän totesi, että hallituksen ministerien vastauksissa ei esitetty vastauksia nykyisistä ongelmista pois pääsemiseksi. Se on aivan totta. Niissä oli tiettyjä korulauseita, juuri sellaisia, mitä ed. Rusanenkin sieltä lainasi. Mutta tosiasia on edelleenkin se, että mitään ohjelmaa, ei oikeastaan ohjelman osiakaan, ole esitetty. On puhuttu, että sitä ja tätä tulisi tehdä, mutta esimerkiksi ministeri Louekosken puheenvuorot olivat hyvin pitkälti sitä, että hän totesi, että tässä on yksi hyvä ratkaisu, mutta että se on poliittisesti mahdoton. Tällainen keskustelun käynti on tietysti aika ongelmallista.

Se, että kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa esitettiin aikamoinen litania, pitää paikkansa. Mutta tässä oli kysymys nimenomaan siitä, mitä hallitus aikoo tehdä, ja siihen ei tullut vastausta. Siihen ei tullut kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossakaan vastausta.

On aivan totta, että verotuksessa on tapahtunut painopisteen muutoksia. Me olemme kritisoineet nimenomaan sitä, että tässä verouudistuksessa suurituloisimpien verotusta on aika paljon alennettu. Mutta toisaalta kun on siirretty verotuksen painopistettä

välilliseen verotukseen, se on omalta osaltaan rasittamassa niidenkin ihmisten pussia, jotka eivät suoria veroja maksa lainkaan.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rusanen puolusteli niitä esityksiä, joita hallitus on tuonut eduskuntaan ja jotka täällä on hallituspuolueiden kansanedustajien voimin hyväksytty. Yritysveroprosenttia on alennettu tämän hallituksen aikana 43:sta 23:een, ed. Rusanen. (Ed. Rusanen: 10 prosenttia pudotettiin jo aikaisemmin!) — Jaaha, että se menee keskustapuolueen piikkiin tämä 10 prosenttia.

No, joka tapauksessa avoimen sektorin kilpailukykyä on tällä tavalla tuettu. Oletan, ed. Rusanen, että tämä on vähentänyt yritysten maksuunpantua tuloveroa, ja oletan, että henkilökohtaisen marginaaliveron alentaminen 51:stä 39 prosenttiin on myöskin alentanut valtion verotuloja. Olenko, ed. Rusanen, tulkinnut asian oikein? (Ed. Rusanen: Aivan oikein!)

Tältä pohjalta kai me voimme sanoa, että jos valtion verotuloja on alennettu yrityksille ja yksityisille rikkaille suurituloisille annetuin verohelpotuksin ja valtion budjetti on vajauksellinen, se laina, joka joudutaan ottamaan valtion budjetin tasapainottamiseksi, joudutaan ottamaan näiden veronalennusten aiheuttaman valtion velkaantumisen ja valtion budjetin tasapainottomuuden kattamiseksi.

Eli tämä hallitus on saanut aikaan näillä verohelpotuksilla yrityksille ja suurituloisille sen, että valtio joutuu ottamaan lisää velkaa ja velkaantuu, ja me joudumme sen valtion velan kautta maksamaan näiden verohelpotusten kustannukset. Tältä osin kyllä ymmärrän, jos kokoomuksen täällä esittämiä ajatuksia lisäverohelpotuksista jarrutetaan. Itse asiassa päinvastoin pitäisi juuri toimia, jotta välttyttäisiin niiltä ongelmilta, joita kansantaloudelle tuollainen menettely aiheuttaa.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt joudun olemaan ed. Seppäsen kanssa kyllä eri mieltä siitä, että yritysverotusta koskeneet veroratkaisut olisivat merkinneet maksuun tulevan verotaakan pienemistä. Toivon, että ministeri Louekoski, joka on paikalla, kommentoi, jos olen näiltä osin väärässä.

Pitää paikkansa, kun ed. Rusanen sanoi, että esimerkiksi yhteisöverokantaa on laskettu selvästi. Samaan aikaan kuitenkin esimerkiksi pienten osakeyhtiöiden degressioaluetta on ratkaisevasti huononnettu, mikä käytännössä merkitsee pienten osakeyhtiöitten kohdalla sitä, että verotus on kiristynyt entisestään. Muidenkin yritysten kohdalla samaan aikaan, kun verokantaa on laskettu, veropohjaa on vastaavasti selvästi laajennettu. Tästä seuraa se, että maksuun tulevan veron määrä ei ole olekaan näiden yritysten kohdalla laskenut. Tilasto, joka vuodelta 1989 elikkä ensimmäiseltä verouudistusvuodelta jaettiin valtiovarainvaliokunnan verojaostolle, osoitti, että maksuun tulleen veron määrä on lisääntynyt miljardiluokassa eikä yhtään vähemmässä.

Mitä tulee vielä säästötoimiin ja siihen mittakaavaan, josta täällä ed. Rusanen ja ed. Joenpalo myös puhuivat, niin sama käsitys minulla on kuin ed. Helteellä. Ne näpertelyt, mitä nyt yritetään tehdä ennen vaaleja, tarkistavat suuntaa muutamalla asteella, kun tarve suunnan tarkistukseen on lähempänä 180:tä astetta.

Tämän varsinaisen ison remontin hallitus tietoisesti siirtää vaalien jälkeiselle hallitukselle.

Ed. Männistö: Arvoisa puhemies! Ensisiksi haluan ed. Rusasen puheenvuoron johdosta ja viitaten siihen, mitä jo ed. Seppänen sanoi, todeta, että suhtaudun erittäin suurella torjuvuudella niihin ohjelmiin, mitä kokoomus ja hallitus tässä taloudellisessa tilanteessa pelastukseksi esittävät. On syytä epäillä, että se on sitä samaa virheellistä politiikkaa, mitä tähänkin asti on noudatettu. Myönteistä on ainoastaan se, että tieto hallituksen toimenpiteistä saattaisi aukaista kansalaisten ja äänestäjien silmät ja paljastaa hallituksen entistäkin paremmin.

Haluaisin palata hiukan eiliseen iltaan. Ed. Backman myöhään eilen illalla puheenvuoronsa alussa pelotteli Mikkelin ja Pohjois-Karjalan vaalipiirin äänestäjiä väittäen, että vasemmistoliitolle annetut äänet ovat poissa vasemmiston yhteisestä kannatuksesta eli menevät hukkaan. (Ed. Seppänen: Eihän muuta vasemmistoa olekaan!) Päättyessä olevan vaalikauden kokemus todistaa, että väite on todella aiheeton. Sosialidemokraatit puhuivat samoin viime vaalien edellä. Vaa-

lien jälkeen he eivät ole käyttäneet saamiaan ääniä vasemmistolaisen politiikan toteuttamiseen, puhumattakaan vasemmiston yhteistyöstä. Päinvastoin sosialidemokraatit ovat yhdessä kokoomuksen kanssa harjoittaneet kokoomuslaista politiikkaa. Näin on kokoomuksen taholta todistettu: porvarillisinta politiikkaa, mitä itsenäisyytemme aikana on toteutettu. Eli sosialidemokraatit ovat itse hukanneet kaikki saamansa vasemmistolaiset äänet.

On surullista nähdä niin häikäilemätöntä ja itsekästä toimintaa, mitä hallituksen politiikkaa edustaa. On surullista nähdä, kuinka pienituloiset, vähävaraiset ja avuttomat pannaan maksamaan keinottelijoiden ja kulutusjuhlijoiden laskut niin, että toimeentulo vaarantuu. Ilman vähäisintäkään häveliäisyyttä kokoomuksessa vielä pilkataan ja ivataan niitä ihmisiä, jotka alistetaan ja pakolla eli vahvemman oikeudella ajetaan taloudelliseen ja usein henkiseen hätään sekä ahdistukseen. Varmasti kansanedustajat ovat joutuneet lukemaan esimerkiksi lisääntyneistä itsemurhista. (Ed. Rinne: Tämä talo ei niistä välitä!)

Kokoomuksen piirissä vallitsee varsinaisen kiihko käyttää valtaansa rikkaiden eduksi köyhiä vastaan, nyt kun sitä valtaa kokoomuksella vihdoinkin on. Kysymys on kansantulon jaosta: varakkaat haluavat lisätä tulojaan ja muilta vaaditaan palkkojen jäädyttämistä, lisäksi säädetään lakeja verojen ja maksujen lisäämiseksi, palvelujen yksityistämiseksi ja sosiaaliturvan alentamiseksi.

Kysyin kyllä itseltäni, kun tätä kirjoitin, puhunko liian ankarasti, ja vastasin itselleni: "En tarpeeksikaan ankarasti!" (Ed. Laine: Oikein vastattu!)

Hallitus valmisti keinottelijoille pelipöydän pääomamarkkinoiden vapauttamisella. Hallitus kevensi suurituloisten ja varakkaiden veroja, mutta keskituloisten verotus kiristyi. Hallitus on lisännyt myös pienituloisten verorasitusta korottamalla liikevaihtoveroa ja palvelumaksuja. Valtionosuudet kunnille ovat olleet säästökohteina, ja kuntien tulojen niukkuus on merkinnyt äyrin hintoihin korotuksia ja palvelujen heikentämisiä. Korkeista koroista kärsivät erityisesti asuntovelalliset ja velkaantuneet opiskelijat. Jotta kaikki ymmärtävät: on kysymys velkojen koroista.

Ennen viime vaaleja hallituspuolueitten antamia lupauksia ei ole toteutettu. Missä on lapsilisien kolminkertaistaminen, asuntopulan poistaminen tai opintotuen velkaosuuden muuttaminen opintorahaksi puhumattakaan korkotason alentamisesta tai eläkeuudistuksen suunnitelmien mukaisesta toteuttamisesta taikka työttömyyden vähentämisestä? (Ed. Rinne: Lapsilisät on Brysselissä!)

Hallitus on siis omalla politiikallaan pitänyt huolta siitä, että taloudellinen laskusuhdanne on paisunut lamaksi mm. siitä syystä, että kansan keski- ja pienituloisen enemmistön etupäässä kotimaiseen tuotantoon kohdistuvaa ja tarpeelliseen toimeentuloon menevää ostovoimaa on alennettu. Samalla on varakkaiden ostovoimaa lisätty eli sitä ostovoimaa, joka menee kerskakulutukseen, saatuttaa luontoa ja tuhlaa luonnonvaroja.

Hallituksen työttömyyteen johtanut politiikka on vain lisännyt kiihkoa turvata tulonjaossa suurituloisten edut. Työttömyyden takia tapahtuva verotulojen vähentyminen lisää pelkoa, että nämä rikkaiden etuoikeudet vaarantuvat. Eduskunnalle onkin tässä pelossa annettu lakiehdotus perustuslain sellaiseksi muuttamiseksi, jolla helpotetaan hallituksen säästölakien läpimenoa eduskunnassa. Niitä etuja, joita aikaisemmat eduskunnat ovat kansanlaisten hyvinvoinnin turvaamiseksi säättäneet, hallitus haluaa purkaa ja saada säästöjä suurituloisten verohelpotusten ja muiden etujen turvaamiseksi.

Kokoomuksen hätä suurituloisten etuoikeuksien lisäämisestä ja säilyttämisestä on tietysti loogista ja kokoomuksen tavoitteiden pohjalta ymmärrettävää. Sen sijaan sosialidemokraattien kulkeminen kokoomuksen rinnalla — kokoomuksen todistuksen mukaan jopa edellä — kansan enemmistön etujen vastaisessa politiikassa on käsittämätöntä.

Ihailen ed. Esko Seppäsen uskoa yhteistyön rakentamisen mahdollisuuteen sosialidemokraattien kanssa, minkä hän välikysyjän puheenvuorossaan esitti. Oma uskoni tähän mahdollisuuteen on kokemuksen myötä karissut, niin kipeästi kuin vasemmiston yhteistyötä tarvittaisiinkin ja niin lämpimästi kuin olen yhteistyötä edustanutkin.

On surullista, kuinka kovaa demaripolitiikka on. On surullista, kuinka eduskunta-vaaleissa vasemmistodemareiksi ilmoittautuneet ehdokkaat saavat nähdä jo tässä vai-

heessa odotuksiensa vasemmistopolitiikan toteuttamisesta luhistuvan. Ei edes vaalitappion uhka ole saanut sosialidemokraatteja nöyrytymään ja tunnustamaan virheitään, puhumattakaan anteeksipyyntöä ja parannuksen teosta. (Ed. Rinne: Ei syntisäkit sellaista tee!) — Näin on. — On surullista, että hallitus käyttää ihmisten hätää kansainvälisestä tilanteesta hyväkseen saadakseen ilman suurempaa hälyä vielä eduskuntakauden loppumetreillä välineen, säästölakien leppämäänjättämiskiellon, kuntien valtionosuuksien ja ihmisten hyvinvointiturvan heikentämiseen.

Säästölakien säätämisyjärjestystä koskevasa esityksessä hallitus ei ole pystynyt yksilöimään sitä lakisääteistä perusturvaa, josta ei säästetä, tai toisaalta nimeämään sellaisia palveluja ja etuja, joita on tarkoitus heikentää. Me voimme vain arvella, mitä nämä ovat. Eräiden palvelujen vähentäminen voi merkitä henkilön tai perheen toimeentulon vaarantumista. Näitä palveluja ovat mm. vammaispalvelut, kuntoutusetuudet, lasten päivähoito ja neuvolapalvelut. Näitkö pitäisi karsia niin, että ei tarvitsisi purkaa suurituloisten ja rikkaiden verohelpotuksia?

Jos hallituksen suunnittelemat säästöt olisivat oikeita ja hyväksyttäviä — esimerkiksi turhan byrokratian purkamista tai asehankintojen supistamista — sen ei tarvitsisi pelätä sellaisen vähemmistön syntymistä, joka asettuisi vastustamaan menojen leikkaamista. Äänestäjät tuskin ovat niin välinpitämättömiä, että he hyväksyvät etujensa jatkuvan heikentämisen, kuten hallitus näyttää uskovan. Siksi voinkin lopettaa puheenvuoroni sanomalla ”on surullista” sijaan ”kyllä se siitä iloksi muuttuu”.

Ed. Ahonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhteen kohtaan vain haluaisin vastata ed. Männistön puheessa. Kun hän edelleen virheellistä väittämää levittää, että me olisimme puhuneet lapsilisien kolminkertaistamisesta, niin pitäneä tässäkin yhteydessä toistaa se tarkka sanamuoto, jota silloinen puoluesihteerini, ed. Liikanen käytti televisiotentissä. Hän sanoi, että jos me lisäämme 500 miljoonaa markkaa vuosittain lapsilisiin ja muutamme verotuksen kautta annettavan lapsiperheiden tuen suoraksi lapsilisäksi, se merkitsee neljässä vuodessa lapsilisien kolminkertaistumista. Lapsilisiin on

lisätty vuosittain enemmän kuin 500 miljoonaa koko tämän hallituksen ajan ja verotuki on säilynyt ennallaan. Tämä on totuus, ed. Männistö.

Ed. Uitto: Arvoisa puhemies! Kun yleiskeskustelu alkoi, useat puhujat kiinnittivät huomiota siihen, ettei yhtään ministeriä ollut paikalla. Nyt on meidän keskuutemme tullut ministeri, mutta on hyvin kuvaannollista, että valtiovarainministeri istuu kokoomuksen paikalla. Se kuvaa hallituksen kovaa yhteistyötä. (Ed. Männistö: Siirtynyt oikealle!) — Hieman on siirtynyt oikealle.

On todettava, että pääministeri Harri Holkerin hallittu rakennemuutos on nyt saavuttamassa pohjalukemiaan. Tämä on tapahtunut lähes kaikilla aloilla, mutta vakavin se on ja tulee olemaan rakennusallalla. Vielä puoli vuotta sitten kerrottiin, että rakennusallalla on mm. Helsingissä hirvittävä työvoimapula. Näin sanottiin siitakin huolimatta, että hämäreliikemiehet harjoittivat valkoista orjakauppaa virolaisilla nuorilla miehillä, joita värvättiin rakennustöihin.

Työttömyydestä on todettava, että tänä päivänä yksinomaan Uudellamaalla on jo 10 000 rakennustyöläistä työttömänä. Pahinta tässä on se, että kevättä kohden tilanne yhä heikkenee. Koko maassa rakennusallan työttömyys on ylittänyt jo 15 000 rajan. Kun tiedetään, että rakennuslupien määrä on pudonnut aikaisemmasta, on tästä väistämättömänä seurauksena työttömyyden voimakas kasvu. On muistettava, että erityisesti rakennusallan työttömyys tulee vaikuttamaan lamauttavasti muillekin aloille. Ovathan rakennusmateriaalit pääsääntöisesti kotimaisia, ja kun tähän lisätään esimerkiksi kuljetusallan, onkin tilanne jo todella vakava.

Palaan vielä vierastyövoimaan. On sanottava, että työministeriön kunniaksi ei voida laskea mainitsemiin rakennusallan laittoman ulkomaisen työvoiman värväystä. Työministeriö ei ole riittävällä ponnekkoudella puuttunut tähän häpeälliseen orjakauppaan, vaikka mm. rakennustyöläisten Uudenmaan aluejärjestö on monin tavoin ja toimin pyrkinyt kaivamaan esiin työvoiman värväyksessä tapahtuneita laittomuuksia. Ei toki riitä, että ministeriö seuraa laillista tietä työluvan saaneiden ulkomaisten työntekijöiden olosuhteita, vaan jo ainakin pari vuotta sitten olisi näihin laittomuuksiin pitänyt

puuttua kovin ottein. Tietysti nyt voidaan todeta laman ja työttömyyden korjaavan tämänkin asian, mutta väistämättä tästä seuraa erityisen kyseenlainen maine Suomen työvoimapolitiikalle. Näyttää siltä, että työministeriössä ei haluta puuttua hämäreliikemiesten synkkiin puuhiin.

Pääministeri Harri Holkerin hallittu rakennemuutos on todella ainutlaatuinen järjestelmä. Rakennusallalla on 15 000 työttömää, 15 000 uutta asuntoa on tyhjillään, mutta 17 000 ihmistä on vaille vakituista asuntoa, 50 000 nuorta ihmistä joutuu asumaan vanhempiensa luona, koska esimerkiksi vuokra-asuntoja ei ole tarpeeksi saatavissa, ja 1,5 miljoonaa ihmistä asuu ahtaasti. Tässä koko armaan kotomaamme kuva näinä ankeina Holkerin aikoina.

Mikään ei kuitenkaan estä ministereitä kertomasta, kuinka juuri näinä aikoina Suomessa eletään historian parhainta aikaa. Tämä on tietenkin mahdollista sellaisille ministereille, joilla ei ole minkäänlaista omaauntoa eikä vastuuta lähimmäisistään.

Usein tällaisissa yhteyksissä hallituksen taholta kysellään, mitä te aiotte tehdä. Eräänä pienenä korjausmallina nykyiseen asuntokurjuuteen voitaisiin pitää Rakennustyöläisten Liiton ehdotusta 15 000 tyhjän asunnon lunastamisesta rakennusliikkeiltä 30 prosentin alennuksella, mikä olisi lähempänä todellisia tuotantokustannuksia. Nämä asunnot voitaisiin osoittaa esimerkiksi asumisoikeusasukkaille. Tämän lisäksi kuluvan vuoden budjettiin tulisi osoittaa lisämäärärahaa niin, että asuntotuotanto nousisi tänä vuonna 30 000 asuntoon. Jo näillä toimilla korjattaisiin työllisyystilannetta, mutta ennen kaikkea se avaisi mahdollisuuden asumistason nousuun.

Lopuksi vielä haluaisin kiinnittää huomiota valtiovarainministerin eiliseen vastauspuheeseen. Hänhän vastauksessaan totesi näin: ”Päinvastaisista väitteistä huolimatta valtiontalous on edelleen varsin hyvässä kunnossa. Valtion velkaantumistaso on teollisuusmaiden pienimpiä ja antaa mahdollisuuden kotimaan voimin kääntää taloudellinen kehitys uudelleen nousuun.”

Edelleen hän sanoo: ”Kunnallistalous on saatava kulkemaan samaan tahtiin muun talouden säästäväisen toiminnan kanssa.” Tämä on kyllä minusta kohtuuton vaatimus, kun ajatellaan, että kunnallistaloutta on tä-

män hallituksen aikana kuritettu oikein toden teolla. Taloudellisia velvollisuuksia on lisätty huikeasti ja työllisyystoimintaa vaikeutettu. Esimerkiksi työvoimakustannukset on pidetty huomattavan korkeina ja tällä tavoin kuntien työtä on pidetty kalliimpana. Tämä on se asia, joka on kunnat ajanut siihen malliin, että kunnallisveroäyriä on jouduttu korottamaan. Pahimmassa tapauksessa vielä tämän vuoden aikana joutuvat jotkut kunnat korottamaan ikään kuin jälkikäteen veroäyriä, ja aivan varmaa on, että ensi vuosi tulee olemaan tältä osin hyvin murheellinen, mikäli meno tällaisena jatkuu. Joten tässä tämä hallittu rakennemuutos ja toisaalta verouudistus aiheuttavat sen, että todella edessämme on hyvin vaikeat ajat.

Valtiovarainministeri Louekoski: Rouva puhemies! Istahdin hetkeksi kokoomuksen rivistöön lueskelemaan Nykypäivä-lehdestä ylipormestari Ilaskiven porvariparlamentissa käyttämää puheenvuoroa, että säilyisi jonkinlainen tasapaino sen tarinan keskellä, mitä kuuluu vasemmistoliitosta eduskunnan puhujakorokkeelta. Ja säilyihän se.

Ed. Uitto puhui rakennusalan työttömyydestä. Mutta ed. Uitto tietää uusmaalaisena ja lähellä ammattiyhdistysliikettä toimineena ja edelleen toimivana varsin hyvin sen, että olemme viettäneet erityisesti Uudellamaalla pari kolme vuotta ylikuumentunutta rakennusbuumin aikaa. Alalle on hakeutunut, niin kuin ed. Uitto kertoikin, jos jonkinlaista yrittäjää. On kärsitty työvoimapulasta ja on käytetty vaikka minkälaisia keinoja työvoiman houkuttelemiseksi rakennuksille. Jopa nuoria virolaisia hämälämiesten toimesta tänne on kolkottu rakennustöihin.

Tilanne on nyt kapasiteetin käytön osalta palaamassa normaalille tasolle, ja totta kai alalta purkautuu siellä ollut ylikapasiteetti. Tämä on eräällä tavalla normaalia, ylikuumentunut tilanne laskee normaalitasolle. Rakennusalan, yhtä hyvin Rakennustyöväen Liiton edustajien kuin urakoitsijoiden, edustajien suusta olen tällä viikolla kuullut, että se määrä, mikä nyt on kapasiteettia rakennuksilla käytössä, on itse asiassa normaali. Valitettavaa tietysti on se, että näinä ylikuumentuneina aikoina alalle hakeutunut sinänsä viaton työväki joutuu tässä tilanteessa kärsimään työttömyydestä. Se on ongelma — siinä olen ed. Uiton kanssa samaa mieltä

— joka kaatuu ennen muuta hallituksen vastuulle. Sitä pyrimme kyllä hoitamaan.

Palautan mieleen ed. Uitolle ja muille, mitä tässä salissa tapahtui, kun hallitus yritti hillitä mm. rakennusveron säätämällä, ja säädättikin sen sitten, ylikuumentumista. Te vastustitte jyrkästi loppuun saakka. (Ed. Seppänen: Sen takia, että sitä ei pitänyt ulottaa Pohjois-Suomeen, niin kuin te halusitte! Vain sen takia!) — Pohjois-Suomessa, ed. Seppänen, kävi sillä tavalla, että omakotityömaalta naapurigrynderi kävi ostamassa reilulla palkanlisällä kesken työmaan huvilarakennustöihin työväen. Siellä oli aivan yhtä kuumentunut tilanne kuin etelässäkin. Ed. Seppänen tietää tämän oikein hyvin, mutta se oli vain tekosyy. Piti vastustaa rajoitustoimia. Entä jos rajoitustoimia ei olisi ollut, edustajat Seppänen ja Uitto? Tilanne olisi vielä pahempi, paljon pahempi.

Toinen oppositioryhmä, Suomen keskustan oppositioryhmä, vastusti niin ikään näitä toimia, mutta sen lisäksi tämän ryhmän sanoisinko syntilistaan kuuluu se ponnekas vastustus, jossa he tekivät kaikkensa, kun maapoliittiset toimet, joilla olisi luotu tulevaisuudessa parempia mahdollisuuksia kohtuuhintaisen asuntotuotannon ylläpitämiseksi, eivät sopineet heille. He tekivät kaikkensa siinä suhteessa.

Nyt täällä viisastellaan, että hallitus ei ole edes yrittänyt niitä konsteja, joilla olisi pidetty asuntotuotantoa kohtuullisella ja tasaisella tasolla. Siinä on tehty, mitä on voitu, hallituksen toimesta, mutta oppositio on tehnyt kaikkensa, että heilahtelut olisivat vielä rajumpia.

Nyt esitetään konstiksi, että pitäisi ostaa 15 000 tyhjää olevaa asuntoa markkinoilta. Siellä todellakin on viitisentoistatuhatta tyhjää asuntoa. Tosin ne sijaitsevat alueellisesti niin, että niillä alueilla, esimerkiksi Uudellamaalla, ed. Uitto, missä pulaa asunnoista on, tyhjiä asuntoja on vain puolisoistatuhatta ja tyypiltään ja hinnoittelultaan sellaisia ja sellaisissa paikoissa, että ne kovin huonosti sopisivat esimerkiksi vuokratyöväen. Olen tästä asiasta aivan erityisellä huolella ottanut selvää yhdessä Rakennustyöväen Liiton ja rakennusurakoitsijoiden edustajien kanssa. Mutta kyllä siellä joukossa on sellaistaakin asuntokantaa, joka sopisi vuokra-asunnoiksi.

Jos ostaisimme nämä 15 000 asuntoa, aravalainoitettun asunnon keskihinta on tällä

hetkellä 550 000. Jos ajattelemme, että puolella miljoonalla saa yhden asunnon, on helppo laskea, paljonko rahaa vaadittaisiin 15 000 asunnon ostamiseen. Sen lisäksi pitäisi nostaa aravalainoitettu tuotanto heti ed. Uiton mukaan 30 000 asuntoon eli 8 000 asunnolla. Yhtä helppo on laskea, mitä se maksaisi. Tämä keskihinta ei sitä paitsi riittäisi noiden 15 000 asunnon ostamiseen, koska ne ovat tyypiltään ihan toisenlaisia kuin keskihintainen arava-asunto.

Jos lähdemme siitä, että 8 000 asuntoa voisi markkinoilta nyt, kun hinnat ovat jonkin verran tulleet alas, irrota 4 miljardilla, niin tuohon 15 000:een pitäisi sitten käyttää vähintäänkin kaksinkertainen rahamäärä, eli liikuttaisiin 13—14 miljardin tasossa.

Ed. Uitto, minulla on teille kysymys: mistä nämä rahat? Eihän ed. Uiton tarvitse sitä tietää, mutta jos minä olisin hyväksymässä tällaisen ohjelman, niin minun pitäisi tietää. Voin aivan luottamuksellisesti kaikille valikoiduille kuulijoille kertoa, että sellaista paikkaa ei olekaan, että Suomen valtio tässä tilanteessa menisi ja vippaisi tätä yksinomaista tarkoitusta varten, jolla sitä paitsi, ed. Uitto, ei olisi niitä työllistämisaikutuksia, mistä te puhuitte, 10—14 miljardia. Meitähän pidettäisiin kaistapäisinä. Ja minäläinen vaikutus tällä olisi rahamarkkinoihin, korkotasoon jnp?

Minun ei tarvitse tätä vuodatusta jatkaa tämän pidemmälle. Halusin vain yhden täällä esitetyn käytännön esimerkin valossa osoittaa, että eivät opposition esittämät keinot, tämäkään, ole tästä maailmasta.

Minusta on aikaisemmissa puheenvuoroissa kysytty, mitä taloudellisen laman estämiseksi pitäisi tehdä.

Ensimmäinen asia on se, että valtio ei sen lisäksi, mikä nyt näyttää välttämättömältä, enempää velkaannu, jotta markkinakorkotaso saadaan alenemaan, jotta riskirahoitusta tulee yrityksille, jotta ne edelleen voisivat tarjota työpaikkoja lomautus- ja työttömyysuhan alaisille työntekijöilleen. Toiseksi me joudumme aivan erityistä huomiota kiinnittämään, ja pelkkä huomio ei riitä, rahaa kiinnittämään työllistämiskoulutukseen, tuotekehittelyyn, tutkimukseen, viennin edistämiseen. Se on ohjelmassa tämän hallituksen toimesta vielä ennen vaaleja. (Ed. Astala: On tarpeenkin!) — Kyllä se on tarpeen, ed. Astala, ja näin hallitus aikoo toimia.

Sen lisäksi me joudumme katselemaan nimenomaan työllisyyden hoidon kannalta läpi valtion erilaiset tilaus- ja rakennusohjelmat, josko sieltä löytyisi sellaisia kohteita, joissa tilauksia voitaisiin aikaistaa ja rakennuskohteita myös siirtää aikataulussa aikaisemmaksi, jotta loisimme sinänsä järkevien, hyvien ja hyväksytyjen ohjelmien puitteissa uusia työpaikkoja, sellaisia työpaikkoja, jotka tarjoavat apua juuri tämän hetken tilanteeseen. Mutta kun valtio ei voi velkaantua tämän takia, me joudumme katselemaan budjetista vähemmän tärkeitä kohtia ja poimimaan sieltä ne määrärahat, jotka näihin tärkeisiin kohtiin pitää suunnata.

Kun on kiirinyt tieto siitä, että valtioneuvoston piirissä tällaista uudelleensuuntausohjelmaa ollaan rakentamassa, niin minun edessäni tänään on ollut jono edustajatovereita kaikista ryhmistä varoittamassa, että ethän vain ainakaan siitä ja siitä kohdasta yritä säästää. Minulla ei ole mitään intohimoja näissä säästökohteissa. Mutta sellaisista kohteista nyt on säästettävä, jotka eivät merkitse peruspalvelutason puuttumista, työllisyyden puuttumista, sen heikentämistä. Sellaisiin kohteisiin on puututtava, joihin voidaan ilman, että sanoisinko meidän tavalisten ihmisten elämässä mikään muuttuu; sellaisia pitää siirtää hieman tuonemmaksi. Mutta ei se käy. Yhtä hyvin opposition kuin oman ryhmäni edustajat ovat innolla vartiomassa, että ei penniäkään siltä ja siltä hallinnonalalta.

Minä teen tässä kysymyksen ihan huvikseni ilmaan: Kuinka on mahdollista säästää, jos mistään erityisestä kohdasta ei voi säästää? Kaikki täällä ovat teoriassa sitä mieltä, että nyt pitäisi säästää, finanssipolitiikkaa tiukentaa. Ed. Pekkarinen esitti, että nyt tiedossa oleva noin 1—1,5 miljardin uudelleensuuntausohjelma on hytynen kuurnimisesta, pitäisi paljon syvempiin leikkauksiin pystyä. Miten pystytään syvempiin leikkauksiin, edustajat Pekkarinen ja Seppänen, ed. Seppänen tuntuu kannattavan, kun ei vähääkään saada irti? (Välihuutoja) — Neuvoja on tullut, ja neuvonantajia on ollut jonossa tänä päivänä. (Ed. Astala: Se on taas teidän ongelmanne!) — Ei se ole minun ongelmani. Minä mielelläni kuuntelen ja sitä vartenhan näihin tehtäviin olen tunkeutunut.

Minä otan asian näin vakavassa sävyssä esille vain siitä syystä, että katsotaan yhdessä

totuutta silmiin. Ne keinot ovat lähellä, joita voidaan käyttää. Ne ovat yksinkertaisia, ne ovat selkeitä, ja ne on hyväksyttävä, jos me aiomme Suomen talouden lamaan joutumisen estää. Ei ole mitään taikatemppuja. On käytettävä niitä, jotka ovat käytettävissä. Se on niin yksinkertaista, mutta, ed. Uitto, toistakymmentä miljardia esitettyyn tarkoitukseen, niin hyvä kuin idea saattaisi olla, kun sitä ei lähemmin tarkastele, on mahdollonta.

Toinen varapuhemies Pesälä merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Joenpalo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Uiton puheenvuorosta syntyi aivan samanlainen ajatusrakennelma kuin ministeri Louekoskelle, joka erittäin asiantuntevasti osoitti, miten väärässä ed. Uitto sinänsä hyvällä ajatuksella ja tärkeällä murheellaan ja huolellaan oli. Meillä ei ole sellaista lainsäädäntöä eikä sellainen mene tässä eduskunnassa läpi, jolla voitaisiin tiukasti ohjata rakentamisen suhdanteita. Kun sitä yritettiin rakennusveron säätämällä, sitä todella vastustivat vasemmistoliitto ja keskustapuolue. Tämä oli pieni yritys hillitä kuumentuneita rakennusmarkkinoita. Siinä todella nähtiin, kuinka vaikea on saada suhdanteitten hillitsemiseen työkalut tästä huoneesta läpi.

Mitä tulee 15 000 tyhjän asunnon ostamiseen vaikkapa alennushinnalla valtiolle, kuten ministeri Louekoski totesi, se vaatii hirveästi rahaa eikä enää työllistä kuin korkeintaan joitakin kuntien ja valtion virkamihiä sekä joukon kiinteistön välittäjiä. Tässäkään mielessä sitä ei kannata lähteä edes tämän kummemmin eteenpäin viemään.

Mitä tulee valtion lainoittamaan asuntotuotantoon, tämän hallituksen kunniaksi on sanottava, että se syvä alamäki, joka aloitettiin keskustapuolueen ja sosialidemokratien ohjatessa asuntotuotantoa 80-luvun alkupuolella, on kääntynyt selvään nousuun. Nyt sosiaalinen asuntotuotanto on suurempi kuin 80-luvun alkupuolelta puoleenväliin asti milloinkaan. Se on hyvä saavutus se.

Ed. Seppänen voi tulla tänne katsomaan viimeistä tuoretta tilastoa.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Nyt oppositiota syytetään rakennusveron osalta jostakin sellaisesta, joka ei pidä paikkaansa, eli siitä, että oppositio olisi syypää siihen, että tilanne pääsi kuumenemaan. Me vastustimme sitä, että rakennusvero ulotetaan koskemaan maamme syrjäseutuja ja reuna-alueita. Muilta osin, ymmärtäisin näin, ainakin suurin osa meistä oli rakennusveron säätämisen kannalla.

Ongelma on se, että rakennusvero vuoti poikkeuslupien osalta. Siltä osin hallitus on yksin vastuussa. Valtiovarainministeriössä myönnettiin poikkeusluvut. Helsingin Sanomissa oli juttu, jota ei ole valtiovarainministeriöstä oikaistu, jonka mukaan lähes kaikki poikkeuslupa-anomukset on hyväksytty. Me emme tiedä, paljonko on hyväksytty, koska ne ovat salaisia. Hallitus ei ole kertonut, mitkä poikkeuslupa-anomukset on myönnetty. Siltä osin vuoto on ollut hallituksen vastuulla, joka ei ole estänyt ylikuumenemista. Hallituspuolueiden poliitikot ovat vastuuttomasti poikkeuslupia anoneet, ja niitä on vastuuttomasti myönnetty.

Toinen kysymys on ministeri Bärklundin ehdotus 5 000 ylimääräisen aravarahoituskohteen tai asunto-oikeusasunnon rakentamisesta. Jos ministeri Louekoski käyttää näin paljon vaivaa opposition esittämien ajatusten testaamiseen, minä pyytäisin häntä nyt kertomaan myös näkemyksensä siitä, toteutuuko ministeri Bärklundin ehdotus 5 000 ylimääräisen arava- ja asumisoikeusasunnon rakentamisesta tänä vuonna. Jos toteutuu, hyvä on. Kannatamme sitä lämpimästi. Silloin kysymme myös, mistä rahoitus. Olemme valmiita auttamaan rahoituskohteen järjestelyissä, ja siihen palaan seuraavassa vastauspuheenvuorossa.

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä en ole hallituksen innokkaimpia kehuja, mutta hallitus yritti hillitä rakentamista, ja oppositio ei siitä tykännyt. Tämä oli perusasia ja tärkeä siltä kannalta, että yhteiskunnan toimin yritettiin puuttua vapaaseen markkinatalouteen. Se oli aika paljon. Kun sitä vastustettiin, sen jälkeen on aika turha puhua tässä yhteydessä jotakin muuta.

Säästämisiin joudutaan varmasti. Se on täysin selvää. Sosiaalivaliokunnassa tehtiin aika merkittävä lausuma, että yhteiskunnan

maksamaan sosiaaliturvaan ei puututa. Olen varma, että siitä pidetään kiinni. Sen sijaan jostakin on pakko ottaa, jos johonkin lisätään. Sille ei kerta kaikkiaan voida mitään.

Minä tietysti nyt ottaisin esimerkiksi pelonkuivatusmiljoonat, joita on budjetissa. Siitä on tehty kysymyskin, että niistä voitaisiin hiukan säästää ylituotannon rajoittamiseksi. Kokemäenjoelle on suunnitelmassa, se ei ole tässä budjetissa, noin 100 miljoonan markan perkkau- ja ruoppaushankkeet, jotka vain lisäävät ylituotantoa eivätkä auta perheviljelmää, todellisissa vaikeuksissa olevaa perheviljelijää, nuorta, millään tavoin vaan joitakin kartanoherroja. Kun tehdään ohjelma, sen pitää olla oikeudenmukainen.

Ed. Uitto (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mainitut 15 000 tyhjää asuntoa eivät olekaan työllisyyskysymys, vaan kysymys oli siitä, että saataisiin asuntoja, ihmiset pääsisivät asumaan. Virhe kaiken kaikkiaan ministerin puheessa oli sikäli, että vuosina 1988 ja 1990, kun olisi aravatuotanto ollut suurempaa, silloin ei olisi rakennettu kovanrahan asuntoja niin paljon, että tässä tilanteessa ollaan. Kun pankit tekivät tunnetun jipponsa vielä, että rahaa annettiin ihan hulttomasti, syntyi hyvin epäterve tilanne.

No, ei kukaan tietenkään usko, että isot rakennusliikkeet, joilla on rahaa, tietenkään 30 prosentin alennuksella vielä myisivät niitä asuntoja. Mutta on paljon rakennusfirmoja, joiden olisi tietyllä tavalla pakko myydä, ja näin asuntoja saataisiin tulemaan käyttöön. Esimerkiksi Hyvinkäällä on paljon sellaisia asuntoja, jotka ovat aivan tavallisia asuntoja. Ei siinä ole mitään erikoista. On totta tietysti, että on luksushuoneistojakin, mutta on tällaisiakin.

Jotta voitaisiin rakennusfirmoille saada edes jonkinlaista pakotetta, tulisi verottaa, ja veropohja lähtisi siitä, mikä asunnon vuokra-arvo on, ja sen edestä joutuisi yritys maksamaan eroa. Silloin ne mielellään luopuisivat niistä halvempaan hintaan. Totta kai siinä on kysyntä ja tarjonta, ja se on hallituksen kyvyttömyyttä, jos ei pysty tinkimään niin alas, etteivät summat nouse noin hirveiksi kuin valtiovarainministeri esitti.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Nyt vetoan ministeri Louekoskeen, ed. Rinteseen ja ed. Joenpalaan,

että ette antaisi väärää todistusta siitä, mikä oli keskustan toiminta rakennusveron eri vaiheissa.

Ministeri Louekoski, minä kertaan sen toimintalinjan. Se on toisenlainen kuin te todistitte. Ensimmäisessä vaiheessa, kun hallitus esitti rakennusveroa — nimi on vaihdellut, mutta idea on ollut koko ajan sama, niin kuin ministeri Louekoski tietää — me kannatimme pääkaupunkiseudulle rakennusveron säätämistä. Yhtenä koko eduskuntaryhmä kannatti sitä asiaa. Se esitys oli jonkin aikaa voimassa. Mitä hallitus sen jälkeen teki? Toi tänne esityksen ja lakkautti rakennusveron pääkaupunkiseudulla. Ministeri Louekoski, keskusta ei hyväksynyt rakennusveron poistamista pääkaupunkiseudulla siinä vaiheessa vaan esitti, että sitä jatketaan ja laajennetaan siitä, mitä hallitus esitti. Te annoitte täysin väärän todistuksen äskeisessä puheenvuorossanne meidän toiminnastamme tässä asiassa.

Sen jälkeen kun hallitus huomasi, että meni pahasti pieleen, hallitus toi uuden esityksen rakennusverosta eduskuntaan. Siinä vaiheessakin keskusta kannatti vasemmistoliiton kanssa hallituksen esitystä ei vain pääkaupunkiseudulle vaan kaikkiin muihinkin suurempiin kaupunkeihin, mm. Jyväskylään, omaan kotikaupunkiini, me kannatimme rakennusveron säätämistä. Mutta emme hyväksyneet sitä, että se laajennettaisiin kaikkialle, Kannonkosken tai Pihtiputaan kuntaan tai muualle, missä ei välttämättä ylikuumenemista ollut ollenkaan tapahtunut. Samalla, kun me toimimme näin, me edellyitimme, että siellä, missä kuumeneminen on tapahtunut, rakennusveron alaa laajennetaan siitä, mitä hallitus esitti.

Ministeri Louekoski, tämä on keskustan toimintahistoria asiassa. Yhdyn ed. Seppäseen siinä, että oma lukunsa oli poikkeusluopien myöntämisprosessi. Niitä on myönnetty etelässä ja keille? Sellaisille tahoille, jotka eivät kestä kunnollista päivänvaloa, eikä niitä päivänvaloon muuten päästettykään.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri totesi jotenkin siihen tapaan, että opposition esitykset eivät ole tästä maailmasta. Kukin esittää arvionsa oman arvomaailmansa perusteella. Niin se on, mutta ei sitten kannata itkeä myöskään omia ongelmiaan täällä ja

vuodatella niitä pitkään. Tällainen käsitysten ja mielipiteiden esittäminen ei ole mikään hyvä pohja keskustelulle, sellainen pohja, jota valtiovarainministeri nyt esittää. Minä ainakin ymmärrän keskustelulla ja kuuntelemisella ja mielipiteiden huomioon ottamisella aivan toisenlaista suhtautumista.

Vientiteollisuuden tukeminen on mielestäni myös mielenkiintoinen asia. Voisittekö kenties kertoa, kuinka paljon pitää vientiteollisuutta tukea, että se pärjää? Eilen esititte pitkän luettelon siitä, kuinka paljon on jo tuettu, mutta vieläkin menee huonosti ja aina vain huonommin. Kuinka paljon pitää miljardeja antaa, että se pärjää? Onko meillä jotenkin huono vientiteollisuus?

Lopuksi asumisesta ja rakennustoiminnasta. Me voisimme kuitenkin puhua myös asuntopulaa kokevista ihmisistä, nuorista, nuorista perheistä, jotka eivät saa mistään vuokra-asuntoa. Me voisimme puhua niistä asunnottomista, jotka edelleenkin tänä päivänä Suomessa ovat. Tehän lupasitte ohjelmassa poistaa asunnottomuuden. Näistäkin pitäisi puhua tässä yhteydessä.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri kiinnitti hyvin laajasti huomiota asuntopolitiikkaan. Täytyy muutamalla sanalla heittää keskusteluun oma mielipiteensä, koska minusta maan hankinta ei ole tänäkään päivänä ongelma kunnille, mikäli ne haluavat sitä ottaa. Muun muassa kotikaupunkini Suolahti käyttää aina silloin tällöin etuosto-oikeuttaan, ja tällä tavoin rakennusmaata myös asuntotuotantoon löytyy. Minusta täytyy ihmetellä sitä, että täällä valitellaan, että Helsingissä ei ole rakennusmaata. Sitä löytyy, jos kaupunginvaltuusto näin haluaa päättää. Sehän on vain päätösasia.

Mitä muuhun osaan tulee, mielestäni silloin, kun aravasääntöjä tarkistettiin ja korkoa nostettiin, otettiin pohja pois aravarakennustuotannolta. Ehkä se oli myös tarkoitus, että pankkipiirit ja suuret rakennusfirmat tällä tavoin saavat enemmän jalansijaa asuntotuotantoon. Tällä hetkellä nämä myös ohjaavat asuntotuotantoa. Sitä ei ohjaa hallitus eikä asuntohallitus eikä myöskään eduskunta, koska sitä ei haluta täältä ohjata. Hinnat määräytyvät sen mukaan, mitä suuret rakennusfirmat ja pankit sopivat. Meillä on muutamia pikku yrityksiä, jotka haluavat

rakentaa asuntoja jopa alle 5 000 markan neliö vielä tänäkin päivänä, ja se on erittäin arvokasta tuotantoa. Siihen voi Jämsän kaupungissa käydä tutustumassa, eikä se ole ala-arvoista tuotantoa, koska asunnot menevät jäljestäpäin kaikki kaupaksi ja ovat myös saaneet hyvän hyväksynnän.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! En halua käyttää pitkää puheenvuoroa tällä kerralla, koska haluan päästää ed. Rusasen esittämään käsityksiään sosialidemokraattisesta talouspolitiikasta maassamme pian tämän jälkeen. Mutta käytän tilaisuutta hyväkseni, kun paikalla on valtiovarainministeri Louekoski, SDP, sen asian selvittämiseen, mitä mieltä sosialidemokraattinen puolue oikein on pääomamarkkinoiden liberalisointikehityksestä.

Kokoomuksen Nykypäivä-lehdessä sosialidemokraattisen puolueen puheenjohtaja, ulkoministeri Pertti Paasio esittää sen suuntaisia ajatuksia, että ne ovat ymmärtääkseni selvässä ristiriidassa sen politiikan kanssa, jota sosialidemokraattien hallituksessa olevat muut ministerit ovat tähän saakka esittäneet. Nimittäin ministeri Paasio sanoo, että "saataisi kuvitella, että saataisiin aikaan sopimus, jossa osapuolina olisivat pankit ja valtiovalta, mikä olisi korkein korko, jota olisi lupa tarjota". Eikö se tarkoita palaamista korkosäännöstelyyn? "Se olisi sitä eräällä tavalla", myöntää Paasio.

Eli sosialidemokraattisen puolueen puheenjohtaja linjoittaa tässä haastattelussa rahamarkkinoiden kehitystä aivan oikeaan suuntaan, siihen suuntaan, että kyllä meillä täytyy olla mahdollisuus keskustella myös mahdollisista rahamarkkinoiden sääntelytoimenpiteistä siinä tilanteessa, jossa vaihtoehtona on neljännesmiljoona työtöntä. Eli mielestäni rahamarkkinoiden institutionaaliset järjestelyt eivät voi olla niin pyhä asia, että niiden pitäisi säilyä voimassa siinä tilanteessa, että tarvittaisiin rajoituksia pääomamarkkinoille neljännesmiljoonan työttömän työllisyyden turvaamiseksi.

Korkosäännöstely on yksi mahdollisuus ottaa taka-askelia liberalisointikehityksessä, joka on maassamme käynnistetty Suomen Pankin johtokunnan sellaisiin päätöksiin, jotka eivät ole lainkaan eduskunnassa olleet käsittelyssä. Tällainen korkosäännöstely saattaisi saada aikaan sen, että meillä rahaa

ei käytettäisi niin hyödyttömiin ja tarpeettomiin tarkoituksiin, joita kutsutaan nimellä kasinotalous ja jotka imivät Suomeen tuontia ja velkarahaa 1980-luvun loppupuolella niin paljon, että nyt on edessä koko kansantalouden lama velkaantumisen maksamiseksi.

Tältä osin lämpimästi kannatan ministeri Paasion kantoja asiassa ja toivon, että sosialidemokraattiset muutkin ministerit ja sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ryhdistäytyisivät asiassa eikä toimittaisi sillä tavalla, että oltaisiin kahta mieltä. Hyvin tempoileva vaikutus syntyy tällaisesta politiikasta, että tänään ollaan yhtä mieltä ja huomenna toista mieltä ja valtiovarainministeri on yhtä mieltä ja ulkoministeri toista. Mutta jos ulkoministeri on puolueen puheenjohtaja, ulkoministerin mielipide on hyvin arvokas, jopa arvokkaampi kuin valtiovarainministerin mielipide, jos kysymys on Suomen sosialidemokraattisen puolueen mielipiteistä.

Tältä osin kysyisin: Vastaako ministeri Paasion kanta Nykypäivä-lehdessä tänään julkaistussa haastattelussa valtiovarainministeri Louekosken kantaa asiasta, että korkosäännöstely pitäisi saa aikaan? Toinen vaihtoehto asiassa on mielenkiintoinen. Nimitäin ministeri Paasio sanoo, että kaikkein terveintä on se, ettei ole mitään, edes sopimuksen varaista sääntelyä, vaan pankit tämän itse oivaltavat. Siis pankkien pitäisi itse ilman, että valtiovalta asettaa raameja, oivaltaa, että korkoa pitäisi säännellä, että pitäisi säätää korkokatto, jonka yli ei pitäisi mennä, joka korkokatto pitäisi kansantalouden rahoitusrakenteen terveempänä ja estäisi rahan maahantuontia mahdollisesti. Siirryttäisiin uudelleen rahan määrälliseen sääntelyyn eikä tarvittaisi niin rajua rahan maahantuontia kuin tapahtuu, jos ei ole mitään sääntelyä.

Tämä, mitä ministeri Paasio toisena vaihtoehtona esittää, on itse asiassa samaa kuin pankkien muodostama korkokartelli. Pankit sopisivat keskenään korkokatosta, ja siltä osin tällä palautettaisiin sellainen tilanne, että pankit eivät kilpailisi. Minä kannatan sitä, että palautettaisiin sellainen tilanne, mutta kysyn: Vastaako ministeri Louekosken käsitystä asiasta myös tämä, että pankit eivät kilpailisi? Tämä on Suomen sosialidemokraattisen puolueen puheenjohtajan käsitys, että pankkien pitäisi muodostaa kartelli, etteivät ne kilpailisi keskenään.

Tältä osin asetan puheenvuorossani ministeri Louekoskelle kysymyksiä. Viittaan vielä niihin asioihin, joista edellä oli puhetta, eli toivoisin ministerin myöntävän, vaikka vaikeahan se tietysti on, että poikkeusluvat ovat murentaneet rakennus- ja investointiveron myönteisiä vaikutuksia rakentamiseen. Toivoisin, että korkokysymys tulisi vakavasti käsittelyyn ministerin puheenvuorossa, että me tietäisimme, millä linjoilla sosialidemokraattinen puolue asiassa on.

Mutta toisaalta mitä tulee asuntojen rakentamiseen, niin eihän se vaadi kuin vähän luovaa mielikuvitusta, mistä semmoinen 10 miljardia saataisiin. Eihän 10 miljardia ole paljon, kun se käytetään siis kiinteisiin investointeihin.

Esimerkiksi yrityksille annettiin 3,5 miljardin markan liikevaihtoverohelpotukset tänä vuonna valtiovarainministeri Louekosken esityksestä.

Niin kuin on täällä aikaisemmin tuotu esille, suurituloiset ovat saaneet sellaisia verohelpotuksia, että hyvinkin 1,5 miljardia voitaisiin säästää, kun ei annettaisi niitä verohelpotuksia. Ei siis kiristettäisi suurituloisten verotusta, mutta ei annettaisi verohelpotuksia tässä vakavassa taloudellisessa tilanteessa.

Meillä on käytössä asumisoikeusjärjestelmä, jonka mukaan asukkaat itse ovat valmiita rahoittamaan osan asuntojen hankinnan kustannuksista. Jos asumisoikeusrajaa pidetään 10 prosenttina, 10 miljardistahan tulisi jo miljardi, jos ne olisivat asumisoikeusasuntoja, ja jos se olisi 20 prosenttia, tulisi 2 miljardia sitä kautta.

Erilaisia rahoitusvaihtoehtojahan on tällaisiin hyviin tarkoituksiin: Voisi laskea liikkeelle asunto-obligaatioita kansalaisten merkittäväksi. En minä ymmärrä sellaistakaan politiikkaa, että valtio ei laske liikkeelle obligaatioita, jotta se ei kilpailisi pankkien kanssa samoilla markkinoilla. Minun mielestäni valtio voisi jatkaa hyvin sitä politiikkaa, että lasketaan liikkeelle obligatiolainoja ja sillä tavalla annetaan kansalaisille mahdollisuus osallistua hyödyllisen ja tarpeellisen toiminnan rahoitukseen.

Tietenkin tässä on se ongelma, että näille obligaatioille jouduttaisiin maksamaan hyvin korkeata korkoa, mutta siinä viittaan ministeri Paasion haastatteluun, että rahamarkkinoiden tervehdyttämiseksi saattaisi olla tar-

peellista palata rahan määrälliseen säännösteelyyn. Sillä tavalla päästäisiin korkokattoihin ja valtion hyödyllisiin ja tarpeellisiin tarkoituksiin liikkeelle laskemat asuntolainoobligaatiotkin voisivat mennä kaupaksi, kun sitä ei estäisi sellainen käsistä riistäytynyt korkotaso, mitä edustaa ministeri Louekosken ehdotuksesta säädetyn lähdeverolain säätämisen jälkeen käyttöön tullut jopa 14 prosentin korko, mitä rahalle tänä päivänä maksetaan.

Tämä ongelma, joka meillä tänä päivänä asuntojen kanssa on, on hyvin pitkälle rahamarkkinoilta tuleva ongelma. Se johtuu niistä ongelmista, jotka ovat rahamarkkinoiden ongelmia, eivät rakentamisen ongelmia. Hallituksen toivoisi lähestyvän tätä asiaa myös rahamarkkinoiden sairastamisen näkökulmasta eikä niin, että hallitus pitää rahamarkkinoita terveinä ja sen perusteella uskoo, että muu osa yhteiskuntaa sairastaa. Kyllä on niin, että se hyödyllinen ja tarpeellinen toiminta, josta yhteiskunta ylipäättään koostuu, on siis se terve osa tätä kansantaloutta, ei se rahoituspuoli. Se on se osa, joka tänä päivänä sairastaa, sillä eihän mistään muusta kuin vakavasta sairaudesta ole merkki se, että rahalle saa korkoa 14 prosenttia 10 prosentin suuruisella verolla ja rahasta joutuu maksamaan korkoa 17–20 prosenttia. Sehän on koronkiskontaan oikealta nimeltään.

Tässä yhteydessä hallitus ei tule selviämään ikinä ulos tästä rahamarkkinalloudesta, ei edes deflaatiotoimenpiteiden avulla, jos se ei uskalla katsoa ongelmaa suoraan silmiin ja jos se ei uskalla huomata, että meillä on väärä valuuttakurssi.

Valtiovarainministeri Louekoski: Herra puhemies! Ed. Uitto kertoi, että meidän olisi pitänyt vuosina 1988–1990, tänä kolmivuotiskautena, rakentaa enemmän aravia kuin olemme rakentaneet. Jos me ed. Uiton kanssa istuisimme tämän asian yhteydessä ja joisimme vaikka kupin kahvia, voisimme yhdessä varmasti todeta, että se olisi ollut vielä hullumpaa. Nimittäin se olisi edelleen kuumentanut rakennusmarkkinoita.

Rakennusmarkkinoiden kuumentuminen johtui monista syistä kuten työvoimapulasta, koska yhtäkkiä piti tempaista suuri kapasiteetti melkein tyhjistä. Eräs tuttavani, rakennusalan työnjohtaja, sanoi, että kun ei enää

saa kirvesmiehiä, niin otetaan mies ja kirves, mikä kuvasi sitä tilannetta, mikä työvoimapulalla oli.

Rakennustarvikkeiden hinta oli noussut aivan räjähdysmäisesti juuri siitä syystä, että kysyntä oli meidän markkinoihimme nähden liian kova. Minulla on itselläni pari esimerkkiä. Tarvitsin pienen palan kattopeltiä, aaltopeltiä. Sen toimitusaika oli yli puoli vuotta. Pieniä eriä ei toimitettu, pienrakentajat eivät niitä saaneet, ja hinta nousi koko ajan, joka viikko, korkeammaksi ja korkeammaksi. Tämän kaltaisiin ilmiöihin se johti. Saksalainen parketti, jonka maahan- tuontiin ei muuttunut juurikaan kolmena peräkkäisenä vuonna, paikalleen asennettuna vuonna 1989 maksoi kolme kertaa niin paljon kuin 1987, vaikka koko tänä aikana sen maahan- tuontihinta ei ollut muuttunut 5:tä prosenttiakaan. Nämä ovat hyviä esimerkkejä kuvaamaan, minkälainen huikea ylikiehtahtaminen tapahtui.

Minä olen äsken hieman kovasanainen opposition täällä tekemille esityksille ja sanoin, että ne eivät ole tästä maailmasta. Minä tarkoitin nimenomaan ehdotusta ostaa nyt heti pois 15 000 asuntoa rakennusliikkeiltä ja budjetissa olevien aravamäärärahojen lisäksi myöntää varat 8 000 uuden aravakohteen rahoittamiseen. Se sekoittaisi meidän markkinamme täydellisesti, ei vain rakennusmarkkinat vaan myös rahamarkkinat.

Sen sijaan ed. P. Leppäsen ajatus tai mielipide on tosiaankin tästä maailmasta. Hän kertoi, että hyvin pitkälle kunnista on kiinni, millä tavalla maapolitiikkaa hoidetaan. Näin se juuri on. Jos kunta on aktiivinen, se pystyy maamarkkinoilta hankkimaan varastoonsa ja kaavoitusta varten raakamaata riittävästi lähes poikkeuksetta ja huolehtimaan siitä, että tonttimaata on tarjolla, kun asuntojen tuottajat sitä tarvitsevat.

Tuo toinen esimerkki, mainitun kaltainen asuntopaketti, on mahdollon, ed. Uitto. Ed. Uitto kyllä sen tietää itsekkin.

Ed. Seppänen kysyi, mitä tapahtuu ministeri Bärklundin asuntopaketille. Minulla on sellainen käsitys, että sitä sellaisenaan ei voida toteuttaa. Mutta valtiovarainministeriössä, asuntohallituksessa ja ympäristöministeriössä parhaillaan tutkitaan, mitä mahdollisuuksia sen toteuttamiseksi olisi niin laajana kuin mahdollista ottaen huomioon käytettävissä olevat rahoitusresurssit. Minä

en tule hyväksymään sellaista ratkaisua, että tätä varten erikseen tehtäisiin mittava miljardiluokan laina valtiolle. Mutta jos me pysymme budjettia sillä tavalla uudelleensuuntaamaan, mistä täällä aikaisemmin olen puhunut, niin varmastikin tähän pakettiin suhtautuminen muuttuu.

Ed. Seppänen puhui puheenjohtaja Pasion ajatuksesta korkojen siirtämisestä uudelleen säännöstelyyn tai korkokartellin synnyttämisestä pankkien ja kenties valtion tekemällä sopimuksella. Se on mielenkiintoinen ajatus ja lähtee tietenkin siitä pulmasta tai sanoisinko suorastaan hädästä, jota valtioneuvostonkin piirissä tunnetaan liian korkeitten markkinakorkojen vuoksi. Minulla on kuitenkin sellainen käsitys, että paluuta rahamarkkinoiden säännöstelyyn tai korkosäännöstelyyn ei ole. Sen sijaan muita hillitsemiskeinoja varmaankin tarvitaan ja uskon, että pankkien tolkuton talletuskorkokilpailu markkinaosuusien säilyttämiseksi kyllä laantuu jo tämän kevään aikana, kun käytännössä huomataan, minkälaiseen hullutukseen saakka siinä on menty.

Ilmeisesti aika suuri osa lähdeverotetuille tileille siirtyneistä talletuksista on siirretty sinne kolmeksi kuukaudeksi ja seuraava korkohuutokauppa pankkien kesken tullaan käymään maalisi—huhtikuun taitteessa. Silloin varmaankin tyydytään jo huomattavasti alempaan talletuskorkotasoon kuin tässä vuodenvaihteen vähän villissä tilanteessa. Näyttää siltä, että pankit takavuosina tehtyään suuria virheitä kannattavuutensa turmelemiseksi eivät vielääkään ole oppineet kurssiaan. Mutta uskon, että tämän vuoden aikana rauhoittuminen tälläkin sektorilla tapahtuu.

Ed. Seppänen kysyi myös, miksi valtio ei käytä obligaatioita erilaisten toimintojensa, esimerkiksi asuntotuotannon, rahoituskeinona. Ed. Seppäselä on varmasti jäänyt huomaamatta, että me käytämme obligaatioita hyvin runsaasti. Vastikään oli kaupattavana varsin suuri valtion obligaatiolaina, jonka korko huutokaupassa nousi, vain sen tunnistaa, turhankin korkeaksi. Valtion ei tarvitse olla mikään korkojohtaja, korkeimman koron perijä talletus- tai sijoitusmarkkinoilla. Sekä kassavaroista että arvopapereista ja pitkäaikaisista sitoumuksista valtiolle riittää ihan kohtuullinen korko. Sitä kuitenkin valtion edustajana tulen valvomaan, ettei käy

niin, että pankit ottaisivat valtion sijoituksista liian suuren siivun itselleen eikä alemman koron etu siirtyisi kuluttajille. Siitä tullaan pitämään kiinni. Jos valtio tyytyy alempaan talletus- tai sijoituskorkoon, niin on alemman koron siirryttävä veronmaksajien, kansalaisten, lainaajien eduksi. Se ei saa jäädä pelkästään pankkeihin. Tämä on hyvin keskeinen osa tuota asiaa.

Vielä palaan korkojen ja rahamarkkinointien säännöstelyyn ja sanon, että paluuta säännöstelypolitiikkaan ei ole. Ed. Seppänen tuntee varsin hyvin niitä maita ja tapauksia, joissa säännöstelytaloudella on yritetty tämän kaltaisia asioita hoitaa. Meidän on Suomessa vain totuttava siihen, että pankit kilpailevat, yritykset kilpailevat ja kansantalouskin kilpailee muiden kanssa. (Ed. Seppänen: Voisiko ministeri sanoa sen sosialidemokraattisen puolueen puheenjohtajalle!) — Kyllä siitä on ollut puhetta. Minä vähän arasti otan tähän asiaan kantaa, herra puhemies, siitä syystä, että ed. Seppänen jo varoitti, että kun puheenjohtaja on puhunut, niin muut viskaalit pitäkoot pienempää ääntä. Minä kuitenkin nyt rohkenin omaa mielipidettäni tässä hieman esille tuoda. Mutta ed. Seppänen ja muut kuulijat jättävät sen sitten vähempään arvoon.

Ed. Uitto (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Näyttää siltä, että ministeri Louekoski tahallisesti ymmärtää minun ajatuksiani väärin. Nimittäin minä tarkoitan sitä, että jos vuosina 1988—1990 olisi ollut aravatuotantoa enemmän, niin vastaavastihan olisi silloin ollut kovanrahan tuotantoa vähemmän. Olen aivan samaa mieltä siitä, että työvoimapula ja raaka-ainepula olisivat tehneet sen, että asuntoja ei olisi voinut tulla enemmän, mutta tasapaino olisi ollut toinen. Se olisi merkinnyt silloin sitä, ettei olisi tyhjiä huoneita eikä asutuspula olisi niin vaikea kuin on. Tästä on siis kysymys. On tämän hallituksen virhe, että aravatuotantoon ei ole osoitettu riittävästi rahoja näinä aikoina.

Valtiovarainministeri Louekoski: Herra puhemies! Ed. Uiton käsitys on pelkkää teoriaa. Silloin kun oli tarjolla hyviä voittoja rakennusliikkeille kovanrahan markkinoilla, ne eivät olleet kiinnostuneita aravakohteista. Valitettavasti on näin. Mielelläni itsekin olisin nähnyt, että ylikuumentunut suhdanne

vaihe olisi jäänyt toteutumatta. Aravatuotantoa olisi voitu pitää tasaisella, suhteellisen korkealla tasolla ja hinnat kurissa sitä kautta. Se ei markkinataloudessa ja sellaisen ahneuden vallitessa, jossa meillä ylikuumeneminen tapahtui, ollut mahdollista. Se on hyvä teoria, mutta ei vastaa käytäntöä.

Unohdin äsken ed. Pekkariselle vastata poikkeuslupa-asiasta sekä rakennusveroasiasta. Jos muistan oikein, keskustalainen eduskuntaryhmä asetti rakennusverolle sellaisia ehtoja, niin kuin ed. Pekkarinen täällä toisti, että maa olisi pilkottu saarekkeisiin, joissa sitä olisi käytetty, ja sitten olisi ollut laajoja alueita, joilla ei. Sellaiseen politiikkaan hallitus ei mennyt mukaan. (Ed. Mänistö: Paitsi vuokrasäännöstely purkamisessa!) — Vuokrasäännöstelyn purkamisessa kyllä, koska siinä oli löydettävä toisen suuren hallituskumppanin kanssa kompromissi ilman, että sillä haluttiin olevan kovin raihoittavia vaikutuksia vuokramarkkinoille, ja sen ed. Mänistö hyvin tietää.

Mitä tulee poikkeuslupiin, niin valitettavasti en ole ihan perillä, mihin kaikkiin kohteisiin rakennusverosta poikkeuslupia on myönnetty. Silloin kun hallituksen piirissä oli tehty asiallinen päätös, itse asiassa päätös rakennusveron purkamisesta vuoden vaihteessa, sovittiin siitä, että poikkeuslupakäytäntöä selvästi löysätään, jotta kynnys veron purkautumisen jälkeen olisi pehmeä eikä olisi niin korkea. Ymmärsin, että edustajat olivat tästä käytännöstä hyvin tietoisia silloin, kun asiasta eduskunnassakin puhuttiin.

Toinen ongelma rakennusverossa nykyisessä muodossaan on se, että se muutenkin vuotaa. Se on lakiteknisesti sellainen, että jotkut ilmeisesti hallituksen käytettävissä olevia juristeja paremmat ovat löytäneet siitä joitakin vuotokohtia ja käyttäneet niitä hyväkseen. Minä en tätäkään asiaa ihan tarkoin tunne, vain sen seurauksia, ja ne eivät kaikilta osin ole hyviä. Tässä suhteessa osittain yhdyin siihen kritiikkiin, mitä on osoitettu tämän lainsäädännön pitävyyteen nähden.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivoisin, että ministeri Louekoski ei nyt kiertele kuin kissa kuumaa puuroa. Rakennusveron historian olennainen vaihe oli muistaakseni vuoden 1988 loppupuolella, taisi olla vuoden 1989 alkupuolella.

Siinä vaiheessa hallitus poisti kokonaan rakennusveron eteläisestä Suomesta. Juuri silloin, kun kuumeneminen oli kaikista kovinta ja ankarinta tällä alueella, silloin hallitus poisti rakennusveron. Ministeri Louekoski, keskusta ei kannattanut rakennusveron poistamista tältä alueelta. Me emme sitä kannattaneet, vaan vaadimme, että sen pitää päinvastoin laajemmin koskettaa tarpeettominta rakentamista tällä alueella. Jos ministeri pudistaa tässä asiassa päätä, niin tämän me kyllä katsomme pöytäkirjoista. Me emme tässä istunnossa ilmeisesti sitä ehdi, mutta tulen ensi viikolla julkisuuteen tässä salissa tällä asialla. Ministeri on väärässä tässä asiassa päätä pudistelllessaan. Näin me toimimme tuossa vaiheessa.

Siinä ministeri on aivan oikeassa, että sitten kun hallitus huomasi, että meni pieleen se, että rakennusvero kokonaan poistettiin ja rakentaminen ryöpsähti täällä uudestaan liikkeelle, hallitus toi uuden esityksen, ja sen hallitus esitti koko maahan, ja sen me taas hyväksyimme vain eteläisimpään Suomeen plus muualla maassa tärkeimpiin, suurimpiin keskuksiin.

Ed. Uitto (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta tuntuu, että nyt on kokoomus kävellyt sosialidemokraattien yli pankkiasioissa eli siinä, että pankeille ei pistetty suitsia kovassa rakennusalan kilpailussa tai pankkien luototuksessa. Silloin rahaa olisi ohjautunut aravatuotantoon enemmän. Siis kovaaraha suositettiin. On sangen valitettavaa, että suuri pääoma pystyy kävelemään sosialidemokraattien yli tässä hyvin tärkeässä asiassa.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tuntuu siltä, että ed. Uitto on väärässä. Nimittäin ei vain iso paha raha ole kävellyt tässä asiassa sosialidemokraattien yli, vaan sosialidemokraatit ovat kävelleet sosialidemokraattien yli. Tässä on mielestäni nyt tullut esille kaksi selvää ristiriitaa sosialidemokraattisen puolueen sisällä. Toinen on se, että ministeri Bärnlund on ehdottanut tiettyä asuntorakennusohjelmaa, jonka ministeri Louekoski sanoo jäävän toteutumatta. Tässä mielessä meillä on kahdet verkot vetämässä äänestäjäkunnan parissa: ministeri Bärnlundin verkot ja ministeri Louekosken verkot. Ongelma on se, että verkot

ovat muiden vesillä ja luvattomilla vesillä silloin, kun sama puolue ajaa keskenään ristiriitaisilla vaatimuksilla vaaleihin. (Ed. Rinne: Käkälä on jo rysän perällä!) — Se on sosialidemokraateille ihan oikein!

Mitä tulee toiseen ristiriitaan, niin se on puheenjohtaja Paasion ja valtiovarainministeri Louekosken erilainen näkemys rahamarkkinoiden tilanteesta. Puheenjohtaja Paasio vaatii säännöstelyä, eikä ministeri Louekoski halua säännöstelyä. Tässäkin tapauksessa verkot ovat pyytämässä sekä säännöstelyn puolustajien että säännöstelyn vastustajien parissa. Mielestäni puolueen pitäisi vähitellen ottaa kantaa siihen, mitä mieltä puolue tässä asiassa on, koska se olisi rehellistä äänestäjiä kohtaan. Tällainen poukkoilu, josta ministeri eilen syytti kansanedustajia ja oppositiota, on kyllä mielestäni nyt käynyt selvästi hallitsevaksi piirteeksi hallituksessa.

Ed. Rusanen: Herra puhemies! Suomen keskusta on välikysymyksessään ja puheisaan jälleen kerran ja jälleen turhaan mainostanut keskustan puoluehallituksen työvaliokunnan 28 päivänä huhtikuuta 1988 laatimaa kirjettä pääministeri Holkerille. Kun kirjettä tarkastellaan — sitä muuten onkin syytä tarkastella kuultujen ylipuheiden jälkeen — havaitaan, ettei Suomen keskusta esittänyt siinä yhtään konkreettista ehdotusta talouden tervehdyttämistoimenpiteiksi eikä ole tehnyt sitä kertaakaan sen jälkeenkään. Silloisen puheenjohtajan Paavo Väyrysen allekirjoittamassa kirjoitelmassa pääasiassa muistellaan 1970-lukua ja hätätilahallitusta. Ainoat varsinaiset toimenpide-ehdotukset ovat vaatimukset hallituksen eroamiseksi ja puheet ennenaikaisista vaaleista.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä esitti eilen joukon toteuttamiskelpoisia ja konkreettisia kansantalouden rakennetta kehittäviä toimenpide-ehdotuksia. Vasemmistoliitto ei tänään puheissaan eikä ehkä eilenkään ole niitä hyväksynyt eikä Suomen keskustakaan ole taputtanut näille ehdotuksille. En ole kuullut kovin myönteistä, jos en kielteistäkään. Ehkä se johtuu siitä, että vastaehdotuksia ei tälläkään kertaa ole. Sitä mielestäni osoittaa myös keskustan puhujien vähäinen lukumäärä välikysymyskeskustelun kuluessa.

Keskustan nykyinen puheenjohtaja Esko Aho taas vakuutti eilen moneen kertaan, että keskusta on säästämisen kannalla. Hallitus ei

vain E. Ahon mukaan osannut säästää eikä hillitä menojen kasvua. E. Ahokaan ei kuitenkaan konkretisoinut vaatimustaan, ei esittänyt yhtään ehdotusta eikä muitakaan toimenpiteitä, mitä nyt tulisi tehdä.

Keskustan puheet ja omat toimenpiteet ovat kuitenkin pahasti pielessä, kun vertaa niitä muutaman viikon takaiseen budjettikäsittelyyn eduskunnassa. Keskustan budjettivastalauseessa esitettiin menolisäyksiä yli 1,4 miljardia markkaa erityisesti maataloutta ja pieniä tieverikkoja suosien. Vielä suurempi aukko olisi budjettiin tullut, jos keskustan vastalauseen verovähennysesitykset olisi hyväksytty, 4,1 miljardia markkaa pois tuloverosta, 1,8 miljardia markkaa pois kunnallisverosta, 400 miljoonaa markkaa pois Kelalta ja kirkkoveroista, 800 miljoonaa markkaa pois liikevaihtoverosta ja 300 miljoonaa markkaa pois lähdevero kumoamalla eli yhteensä 7,4 miljardin markan tulon vähennykset budjettiin. Jos keskustan budjettilinja olisi tässä salissa hyväksytty, olisi se merkinnyt 8,8 miljardin mustaa aukkoa budjettiin. Tässä on totuus keskustan todellisesta säästämisestä ja todellisesta talouspoliittisesta linjasta.

Itse haluan, herra puhemies, vielä korostaa seuraavien toimenpiteiden merkitystä kansantaloudellemme.

Eräitä taustatekijöitä taloudellisiin ongelmiimme ovat, että finanssipolitiikka ja työelämä ovat menettäneet joustavuuttaan. Valtion tulo- ja menoarviosta on jo lähes 90 prosenttia sidottu lainsäädännöllä joustamattomaksi kokonaisuudeksi. Näin julkisesta taloudesta on muodostunut yhä vaikeampi taloudellinen kasvuautomaatti.

Toisaalta työelämän jousto on vähentynyt, ei vähiten työmarkkinajärjestöjen jäykistyneiden asenteiden vuoksi. Erääksi sopeutusongelmaksi muodostuu kysymys, miten ja millä nopeudella valtiontalous ja työelämä muuttuvat rakenteellisesti niin, että tuotannollinen toiminta toden teolla alkaa taas kilpailukykyisenä. Vaikeudet keskittyvät valtiontalouden ohjausjärjestelmiä koskeviin uudistuksiin ja yritysten toimintaedellytyksiin.

Ryhmäpuheenvuorossa kokoomus korosti jo julkisen sektorin talouden hoidon joustavuuden edistämistä mm. säästölakien säätämismahdollisuuksien parantamisella ja valtionosuus uudistuksella, joten en puutu tähän

enempää. Huomaan vielä, että keskusta vastustaa näitäkin ehdotuksia.

Viime vuosien kalliit tulo- ja tuloratkaisut ja työajan lyhentymisen ovat ratkaisevasti heikentäneet kilpailukykyä. On selvää, että emme voi enää jatkuvasti ylihinnoitella itseämme ja jäykistää tuotantokoneistoamme.

Tulopolitiikassa ja työelämässä on edessä uusi sopeutumisen kausi. Hinta- ja kustannustasomme on saatava kuriin. Tämän ohella työelämä vaatii uutta joustavuutta. Sitä edellyttää myös kilpailun voimistuminen. Kilpailun puutteesta johtuvaa löysyyttä ja suljetussa sektorissa niin maataloudessa, liikenteessä, kaupassa, elintarviketeollisuudessa ja jopa julkisessa sektorissa. Siksi on aivan välttämätöntä, että tuottavuutta on lisättävä.

Kun työelämän uudistuksen suurimmat melut oli ohitettu, ovat ratkaisut yleensä olleet hyväksi havaittuja. Henkilöstön osallistumisjärjestelmät tuovat yhteisvastausta yrittämiseen. Ajat kuitenkin muuttuvat, ja niin on yhteiskuntarakenteiden ja yrittämisen sääntelyynkin puututtava. Surkuhupaisa esimerkki oli riita viime joulukuussa kauppojen sunnuntain aukioloajoista. Kauppaa ei voitu tehdä silloin, kun se olisi käynyt, ja tämän määräsivät etujärjestöt. Toinen omituisuus on lähes kaikkien rakennustyömaiden kiinni pitäminen aikana, jolloin rakentaminen on olosuhteiden puolesta kaikkein helpointa, ja työt taas tehdään talvipakkasella. Siksi pidän välttämättömänä tuotanto- ja palvelukoneiston toiminnan tehostamiseksi työ- ja aukioloaikojen joustavuutta. Kannustimena voisi, vaikka vain määräaikaisesti, pitää Saksan mallia eli yön, pyhän ym. ylityölisästä ei maksettaisi veroa. Ehkä se on huono esimerkki tai huono malli, mutta päänavaaja ehkä kuitenkin.

Tämän lisäksi työehtosopimusjärjestelmää on järjeistettävä ja tiukkaa vakanssisidonaisuutta purettava, sillä jokainen yritys on erilainen. Niiden tuottavuus ja toimintaympäristö poikkeavat toisistaan, ja siitä syystä käyttöön otetut keskiarvomittarit eivät enää sovi nykyaikana, nopeiden muutosten aikana.

Herra puhemies! Lopuksi käytyyn keskusteluun yritysverotuksesta ja sen kiristymisestä tällä vaalikaudella ja taikka muuttumisesta haluaisin todeta, että minun mielestäni veromuutoksia on ollut lukumääräisesti erittäin paljon, mutta toimenpiteet ovat toki

olleet molemman suuntaisia, mikä näkyy mm. siinä, että kun esimerkiksi yritysverotuksessa varauksia on supistettu, samalla on verokantaa alennettu. Kun huojuennusaluetta, ed. Pekkarinen, on kavennettu, niin omistajan kahdenkertaisesta verotuksesta on luovuttu. Edelleen kun myyntivoittoverotusta on kiristetty, on liike-tulon harkintaverotuksesta päästy eroon. Eli jos jostakin on tullut miinusta, niin jostain toisesta on tullut myös plussaa. Väitän, että muutosten yhteisvaikutus on plussan puolella ehkä suurimpia pörssi-yhtiöitä lukuunottamatta.

Hallituksen tavoitteena on ollut tehdä yrityksen pyörittäminen edullisemmaksi kuin sen myyminen, ja tässä on myös onnistuttu.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rusanen puheenvuoroa hyvin mieluusti monelta kohdalta komentoisin. Mutta toivon, että ed. Rusanen ei pahastu, että samalla kun totean, että hänen kaikki väitteensä eivät ihan pidä paikkaansa, käyttäisin tämän kaksiminuuttisen kuitenkin kertoakseni samalla ministeri Louekoskelle, että hän voisi kaivaa valtiovarainvaliokunnan mietinnön n:o 17 vuodelta 1989 ja todeta sieltä, että keskusta toteaa rakennusveron osalta seuraavaa: "Pidämmekin välttämättömänä, että rakennusveron voimassaoloaikaa jatkettaisiin hallituksen esittämästä yhdellä vuodella ja että sen piiriin otettaisiin myös teollisuusrakentaminen."

Eli siinä vaiheessa kun hallitus poisti ja purki kokonaan rakennusveron tällä alueella, missä kuumeneminen oli selviö, keskusta ei todellakaan hyväksynyt rakennusveron poistamista, vaan edellytti, että sitä jatketaan eikä vain että sitä jatketaan, vaan että sen kohtaantumisaluetta laajennetaan. Mietinnön numero vielä kertaalleen: n:o 17 vuodelta 1989.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Rusanen kaipasi viljelä työmarkkinoita Suomeenkin, niin täytyy sanoa, että käsitykseni mukaan kaupoissa ihmiset asioivat yleensä arkipäivisin, kun ne ovat 8:sta 20:een auki. He saavat yleensä tarpeelliset tuotteensa sieltä. On erikseen ne ihmiset, jotka haluavat pitää kaupaa jonkinlaisena kokoontumispaikkana. On kulttuuri, joka sinne on tullut ehkä sillä tavoin, että entistä enemmän saataisiin ulko-

maista halpatuontia sieltä kannettua ihmisten kotien kautta kaatopaikoille. Mutta en usko, että sillä on mitään merkitystä tavalliselle kuluttajalle, vaikka jatkettaisiin sunnuntaille tai iltaan aukioloaikoja eikä sillä olisi mitään merkitystä yhteiskunnan toiminnoille.

Ed. Rusanen mainosti joustavia menetteilyjä. Niitä varmaan on tällä hetkellä hyvin paljon saatavissa työelämässä, ja niin työnantajapuolella kuin työntekijäpuolella on siihen halua. Mutta jos täysin vapautetaan työmarkkinat, niin kuin tapahtui pääomien osalta Suomessa? Tilannehan ei olisi niin paha, jos ei olisi tehty tällaista ratkaisua. Nythän pankit kalastavat ihmisiä kuka milläkin korolla ja ihmiset tekevät henkilökohaisia konkurssseja niin kuin tekevät pienyrityksetkin. Jos tätä ei olisi toteutettu Suomessa näin suurena ja näin nopeasti, tilanne ei olisi näin paha kuin se tällä hetkellä on.

Ed. Muttilainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rusaselle haluaisin sanoa, että pelkällä markkinavoimien vapaalla jylläämisellä kuten aukioloaikojen vapauttamisella ei todellakaan talouselämää paranneta, vaan päinvastoin sillä hintataso nousee.

Toinen esimerkki markkinavoimien vapaudesta ja sen vaikutuksista talouselämään ja hintatasoon on asuntojen hinnan muodostuminen. Usein väitettiin, että jos asuntoja rakennetaan riittävästi, niin asuntojen hinnat laskevat. Asuntoja on rakennettu hyvin paljon. Me voimme nähdä, ovatko asuntojen hinnat laskeneet.

Ed. Valli (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pekka Leppänen kyllä tulkitsi väärin ed. Rusasen puheenvuoron. Ei hän millään tavalla lähtenyt esittämään viljeä työmarkkinoita, vaan nimenomaan sitä, että työmarkkinoilla syntyisi entistä enemmän joustoa. Sehän merkitsee työnantajien ja työntekijöitten keskinäisen kanssakäymisen lisäämistä, jopa siihen suuntaan kulkemista, mitä tämän vaalikauden alussa nämä aika kiistanalaiset työelämelait olivat. Mielestäni tähän suuntaan edeten voidaan selvästi parantaa tuottavuutta ja työviihtyvyyttä, ja kokoomus on omalta osaltaan kyllä valmis liputtamaan sen puolesta.

Ed. Kettunen: Herra puhemies! En halua pitkittää tätä keskustelua käyttämällä pitkää puheenvuoroa.

Herra puhemies! Kannatan ed. Mäkelän tekemää ehdotusta päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi.

Ed. Ahonen: Herra puhemies! En minäkään halua pitkittää, mutta jokunen sana kuitenkin täytyy tähän tilanteeseen sanoa.

Opposition perustuslaillinen oikeus on välikysymyksellä yrittää kaataa hallitus — sitä ei varmasti kukaan halua kiistää — ja oppositio voi näin tarjota omaa vaihtoehtoaan hallituksen harjoittamalle politiikalle. Täytyy sanoa, että monenlaisia välikysymyksiä mahtuu niihin kahdeksaan vuoteen, jotka olen ollut eduskunnan jäsenenä, mutta näillä välikysymyksillä, jotka nyt ovat käsittelyssä, koko tämä perustuslaillinen instituutio on kokenut aikamoisen inflaation. Voisi melkein sanoa, että tämä on pohjanoteeraus näiden kahdeksan vuoden aikana. Ensinnäkin vasemmistoliiton välikysymys oli hyvin hätäisesti kokoonkyyhätty kovalla kiireellä, ja keskustan välikysymys oli selvä hätälasku, kun he kuulivat, että vasemmistoliitto oli välikysymyksen tehnyt.

Molempien välikysymysten herättämän keskustelun pohjalta voi väittää, että yhteinen nimittäjä on ollut se, että kaadetaan mahdollisimman suuri lokasanko hallituksen niskaan. Sillä ei ole ollut selvästikään aitoa pyrkimystä hallituksen kaatamiseen eikä talouspoliittisten vaihtoehtojen esittämiseen, vaan kysymyksessä on lähinnä paniikinomainen reaktio nousta tämän välikysymyksen kautta taas julkisuuteen ja yleisön tietoisuuteen, mitä ei viime aikoina muuten ole ehkä laajemmalti esiintynyt.

Molemmissa kysymyksissä on selvästi astian makua. Oppositio yrittää peittää omaa saamattomuuttaan haukkumalla hallituksen kaikista mahdollisesta ja mahdottomastakin. Kaikki maailmantalouden ongelmat eivät suinkaan ole Suomen tasavallan hallituksen hallittavissa eikä sen päätettävissä eikä sen syytä. Maailmantalouden yleiset vaikeudet eivät voi olla vaikuttamatta myöskin Suomen kaltaisen pienen, aika avoimen ja erityisesti ulkomaankaupasta riippuvan valtion kansantalouteen.

Hyvin vähälle huomiolle — sen olen pannut merkille — on täällä käytetyissä puheen-

vuoroissa jäänyt se talouselämää ohjaileva päätösvalta, joka on pankkien peräkamareissa, suuryritysten konttoreiden johtajien sviiteissä tai talouselämän etujärjestöissä. Tämä päätösvalta ei valitettavasti ole sen paremmin eduskunnan kuin hallituksenkaan ohjailtavissa tai kontrollissa.

Elinkeinoelämällä on oma osuutensa tähän tilanteeseen, että meidän taantumamme on selvästi ottanut rallikielellä ns. lipat ja käännetty aika jyrkästi lamaa kohti. (Ed. Männistö: Epäluottamuslause elinkeinoelämälle!) Voisi sanoa, että elinkeinoelämä itse on ryypännyt fataaliin kohtaan ja nyt huutaa yhteiskuntaa pelastajaksi. Valitettavasti näyttää siltä, että oppositio riemusta kiljuen on tässä rintamassa mukana.

Joka tapauksessa mielestäni elinkeinoelämän tekemiä virheratkaisuja ei saa maksattaa työntekijöillä: palkkojen alennuksilla, uhkailemalla työpaikkojen siirroista ulkomaille tai massatyöttömyyden aiheuttamisella. Tämä on elinkeinoelämältä aika lyhytnäköistä politiikkaa. (Ed. Männistö: Mehän olemme samaa mieltä!) — Tämän, ed. Männistö, te olette kaatanut hallituksen niskaan ettekö ole suinkaan osoittanut syyttävää sormeja sinne suuntaan, missä varmasti on paljon enemmän vaikutusta näihin ratkaisuihin kuin hallituksella tai eduskunnalla.

Lyhytnäköisyys näyttää muutenkin olevan aika vallitseva ominaisuus elinkeinoelämän päättäjien keskuudessa, kun vielä neljä kuukautta sitten tiedonvälitys puhui siitä, että työvoimaa on saatava vapaasti tuoda tähän maahan, kun maassa vallitsi voimakas työvoimapula. Täytyy vain kysyä, minkälaisessa liemessä me tällä hetkellä olisimme, jos maahan olisi tuotu muutamia kymmeniätuhansia ulkomaista työvoimaa, siirtotyövoimaa. Mikä heidän tilanteensa olisi tällä hetkellä omien työttömien joukossa, yhä kasvavassa omien työttömien armeijassa?

Meillä on mennyt varsin hyvin talouselämässä pitkän aikaa. Taitaa olla niin, että nyt takana oleva nousukausi on yksi taloushistoriamme pisimpiä ja kaikkein voimakkaimpia. Näyttää siltä, että tämmöistä hyvin menemistä ei sen kummemmin meidän kansantaloutemme kuin talouselämäkään kestä, vaan kasinopelien pelaaminen, pörssikeinot, osakkeilla, nurkanvaltauksella, toimistopalatsien, loma- ja liikekeskusten sekä kylpylöiden kerskarakentaminen on ollut kiin-

nostavampaa puuhastelua kuin tuotannolliset investoinnit tai kilpailukyvyystä huolehtiminen. Rahan tekeminen rahalla on korkeasuhdanteen nousuhuumassa painanut unohduksiin elinkeinoelämän rautaisimman lain: vain tuottavuudestaan huolehtiva yritys voi olla elinkelpoinen. Rationalisointi päivässä pitää saneeraajat loitolla.

Nyt virheet aiotaan jälleen maksattaa yksin työntekijöillä ja yhteiskunnalla. Tätä me sosialidemokraatit emme luonnollisestikaan voi hyväksyä. Kaikkien on kykyjensä ja mahdollisuuksiensa mukaan osallistuttava nyt korjaustalkoisiin, koska korjausta tämä tilanne vaatii. Myös pankkien ja kupongileikkaajien on kannettava oma osuutensa yhteisestä kuormasta.

Devalvaatiosta, jolla erityisesti ed. Seppänen, vasemmistoliitto ja myöskin vihreät ehdottavat tätä taloustilannetta parannettavaksi, olen täysin eri mieltä. Se vain pahentaisi lamaa ja taloutemme ongelmia.

Peruskoron nostaminen ei myöskään tässä tilanteessa parantaisi kansantalouden tilaa, vaikka kokoomuksessa siihen tunnutaankin hyvin vankasti uskovan. Se ei takaisi markkinakorkojen laskua, vaan lisäisi vain pankkien tuloja ja kohdistuisi samalla erityisen raskaana lisäkuormana asuntovelallisiin ja opiskelijoihin.

Tuotannollisten investointien elvyttäminen, tuottavuuden kohottaminen, turhien kustannusten karsiminen, julkisen talouden menolisäyksistä pidättäytyminen ovat nähdäkseni ne keskeisimmät keinot, joilla taantuma taltutetaan ja jonka avulla kansantalous ja Suomi käännetään uudelleen nousuun.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siinä en voi yhtyä ed. Ahosen ajatuksiin, että täällä olisi haukuttu hallitusta. Muistini mukaan salissa on haukuttu yhden kerran kahdeksan vuoden aikana erittäin törkeällä tavalla, ja sen teki Veikko Vennamo. Minun mielestäni arvostelu ja haukkuminen ovat kaksi eri asiaa. En ole kuullut kuin sen yhden ainoan kerran tässä salissa haukuttavan toista ihmistä enkä halua allekirjoittaa ed. Ahosen väitettä, että oppositio on haukkunut hallitusta, kun me olemme lievästi arvostelleet ja olemme lievästi esittäneet vaihtoehtoja.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän esitti

viime torstaina, että jätämme perjantaina välikysymyksen liittyen talouspolitiikkaan. On ollut nähtävissä jo pari vuotta, mihin tilanne johtaa. Viikonloppuna kokoomuksen järjestämä porvariparlamentti hyökkäsi sosialidemokraattien kimppuun julistaen, että talouselämä on päin peetä. Totta kai tässä jotain perää on! Jos me nyt haluamme puhua ja puhumme asiasta, jossa on perää, minkä on myös ministeri myöntänyt, niin ei kai tämä haukkumista voi olla.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan antaa tunnustuksen ed. Ahoselle. Mikäli havaintoni oli oikea, hän on ainoa ammattiyhdistysliikettä edustava sosialidemokraatti, joka on puhunut välikysymyskeskustelussa. Se on ansiokasta!

Sen ohella kuitenkin ihmettelen ed. Ahosen arvioita, kun hänelläkin on ollut nyt mahdollisuus tuoda eduskunnassa julki mielipiteitään työllisyydestä ja taloudesta. Hän totesi, että välikysymyksessä on astian maku. Ihmettelen myös sen tähden, että hänen kotimaakuntansa elää vaikeassa taloudellisessa lamassa, työttömyys on noussut todella runsaasti. Hänen kotikaupungissaan Uudesakaupungissa työttömyys nousee 8,1 prosenttiin, mikäli Uudenkaupungin telakka ei pian saa uutta tilausta ja voi ryhtyä työhön. Työntekijöitä siellä on 400, oikeastaan 500 yhteensä. Mielestäni ed. Ahosen olisi ollut syytä antaa tunnustusta siitä, että nyt on yritetty kiinnittää huomiota, keskustella sekä esittää toimenpiteitä laman poistamiseksi ja työllisyyden parantamiseksi.

Ed. Ahonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. P. Leppäselälle totean sen, että käytin tarkoituksella sanaa "haukkuminen". Kyllä "arvostelu" on varsin kiivassävyyistä ja kiivassanaista ollut, joten kyllä ne ovat synonyymejä keskenään. Viivahde-eroja voi tietysti olla.

Mitä tulee itse välikysymyksen ytimeen eli siihen, että hallitus olisi omilla toimenpiteillään tahallisesti tilanteen aiheuttanut, niin tämän väitteen minä kyllä kiistan vääränä. Onhan hallitus jo tähänkin mennessä aloittanut hyvin monenlaisia korjaavia toimenpiteitä. Minä luulen, että meidät kaikki on yllättänyt taantumien jyrkkyys, joka tässä on viimeisten kuukausien aikana ollut todettavissa. Vielä viime syksynä budjettia tehtäessä

salissa käytetyissä puheenvuoroissa ei kuukaan oikeastaan nähnyt laman olevan tulossa. Pikemminkin puhuttiin siitä, että meillä talouskasvu jatkuu edelleen, että se on entistä voimakkaampaa ja että meidän on syytä varautua esimerkiksi työvoimapulasta johtuviin kielteisiin ilmiöihin. Kolmessa kuukaudessa kaikki on toisin. Sen jälkeen on ryhdytty jo korjaaviin toimenpiteisiin.

Mielestäni hallitusta pitäisi nyt hyvin yksituumaaisesti tukea näissä toimenpiteissä, jota edes me omalta osaltamme voisimme tehdä taantumasta niin lyhyen kuin mahdollista ja saada ihmisille töitä, ettemme joutuisi siihen tilanteeseen, että me vain surkuttelemme, että on työttömiä, mutta mitään ei voida enää asialle tehdä. Korjaustoimenpiteet on käynnistettävä nyt!

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Ahonen on täällä lausunut paljon sellaista, minkä hän olisi ehkä jättänyt sanomatta, jos hän olisi kuunnellut välikysymyskeskustelua ja puheenvuoroja, joita on käytetty. Se, että hän rupeaa puolustamaan hallitusta jotenkin siihen suuntaan, että nyt valittu deflaatiopolitiikka ei olisi tietoisesti valittu politiikka, sen minä kyllä jyrkästi kiistan. Deflaatiopolitiikka on hallituksen tietoisesti valitsema politiikka ja se pitää sisällään korkeat korot. Korkeat korot pitävät sisällään työttömyyden, ja työttömyys pitää sisällään myös sen tilanteen, jota me kutsumme lamaksi.

Vaihtoehdot ovat olleet hallituksella: devalvaatio, jonka ed. Ahonen kieltää ja sanoo, että sitä ei pidä ottaa käyttöön, tai deflaatio. Deflaatio on se, minkä tämä hallitus on ottanut käyttöön, ja silloin se pitää sisällään myös sen, että tämä tilanne on tietoisesti aiheutettu. Korkeisiin korkoihin ei haluta eikä voida puuttua, jos halutaan säilyttää tämä valuuttakurssi. Korkeat korot aiheuttavat työttömyyttä ja tuovat sen laman, jota ed. Ahonen niin synkein sävyin täällä maa-lailee. Mutta väitän, että täällä kuusi tuntia viime yönä aikana, jolloin ed. Ahonen ei ollut paikalla, annettiin hallitukselle ohjeita ja neuvoja siitä, miten tästä vaikeasta tilanteesta voitaisiin päästä pois. Ed. Ahosen ei tarvitse ollenkaan siihen sävyyn asettaa sanojaan, ettei oppositiolla olisi ollut vaihtoehtoja. Olisi pitänyt olla vain paikalla kuuntelemassa.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ahonen kuulutti tulemista talkoisiin, ja me varmaan tulemme talkoisiin, jos halutaan ongelma poistettavaksi yhteistyössä. Mutta epäilen asiaa, koska äsken valtiovarainministeri Louekoskikin tuntui epäilevän, että opposition esitykset ovat jostain toisesta maailmasta eivätkä tältä maapallolta. Se kertoo siitä, minkälaisen arvion hän yleensä antaa tälle talouspoliittiselle keskustelulle tässä salissa.

Jos hallitus tai sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä esittää suurituloisten veroalen kaatamista eli sen peruuttamista, niin me tulemme talkoisiin mukaan. Hävittäjät aiotaan hankkia 10 miljardilla markalla. Nekin rahat voitaisiin käyttää moneen muuhun työllistävään tarkoitukseen täällä Suomessa. Me emme tarvitse niin runsaasti hävittäjiä, koska niillä ei ole mitään merkitystä. Tänne tullaan suunnasta tai toisesta raketeilla, jos halutaan tulla. Jos me pidämme hyvät suhteet rajanaapureihin, niin tänne ei kukaan tule, oli meillä lentokoneita tai ei.

Kyllä me olemme valmiita talkoisiin, mikäli siihen hallituksella halua on, mutta me emme halua olla sellaisessa talkootyössä mukana, jolla tuetaan niitä ihmisiä, joilla on jo turvattu toimeentulo aikaisemmin. He eivät tarvitse eduskunnan eivätkä hallituksen tukea. Kyllä he hoitavat omat asiansa. Me haluamme tukea niitä ihmisiä, jotka tarvitsevat todella tukea ja työtä tässä yhteiskunnassa.

Ed. Ahonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En ole tietenkään mikään taloustieteilijä niin kuin ed. Seppänen, mutta kun hän täällä esitti teorian siitä, että tämä deflaatiotilanne olisi hallituksen tahallaan aiheuttama ja hallituksen haluama, niin aivan yhtä suurella varmuudella kuin hän väittää tämän olevan totta, minä väitän, että se ei ole totta. Virheitä varmasti talouspolitiikassa on tehty. Jos ei tehdä mitään, niin ei tehdä virheitäkään, mutta kun tehdään, niin tapahtuu myös virheitä. Virhe on varmasti ollut se, että Suomen markka revalvoitiin jokin aika sitten. Nyt on markan kurssi selvästi kääntynyt realistisempaan suuntaan. Muistaakseni tämän aamun indeksiluku oli 98,6. Sitä se ei ole moneen vuoteen ollut.

Lisäksi ehkä ed. Seppäselä on jäänyt huomaamatta se, että markkinakorot ovat

laskeneet monta viikkoa jo. Ne ovat olleet alle 14 prosentin nyt jo, ja laskusuunta näyttää jatkuvan, eli tällaisia tervehtymisiä on jo selvästi havaittavissa. Kun kauppatase on kääntynyt positiiviseksi ja myös vaihtotaseen vajeen kasvu on pysähtynyt, sillä on ollut selvästi talouselämää ja rahamaailmaa nimenomaan rauhoittava vaikutus. Näitä oikean suuntaisia signaaleja on olemassa, ja ne vaikuttavat oikeaan suuntaan. Nyt vain tarvitaan nopeasti jatkotoimenpiteitä.

Ed. Rinne: Herra puhemies! Me olemme täällä tänään yhdessä ja erikseen parkumassa kapitalismin ikaikaisia lainalaisuuksia. Niistä yksi on tietysti lama. Muutama kyynel voitaisiin vuodattaa myös kommunistisen komentotalouden totaalikonkurssin muistolle. Edustajatoveri Junnila olisi varmasti hyvä lausumaan nämä madonluvut. (Ed. Seppänen: Muistosanat!) — Muistosanat.

Edustajatoveri Seppänen liputti keynesiläisyyden puolesta. Niin me liputamme sosialidemokraattisen puolueen sisälläkin. Tästä friedmanilaisuudesta pitäisi kyllä päästä eroon, koska jonkin näköinen yhteinen vastuu ihmisistä pitäisi kuitenkin olla olemassa.

Täällä on puhuttu porvarien taholta paljon ego-taloudesta. Minä en tiedä, onko se eko vai ego, mutta minä suosittelisin enemmän eko, k:lla, ja jättäisin g:n vallan siitä pois.

Minä en nyt sen enempää puhu markkinakapitalistisesta enkä kommunistisesta komentotaloudesta. Kapitalismissa on kuitenkin joskus hyviäkin aikoja, mutta kommunistisessa komentotaloudessa ei taida niitä olla koskaan. Mutta yksi yhteinen tekijä on: Eliitti voi aina molemmissa muiden kustannuksella erinomaisen hyvin, niin kapitalismissa kuin kommunismissakin. Eliitti voi aina loistavasti, ja se voi muiden kustannuksella.

Kapitalistiseen järjestelmään kuuluu itsensänselvästi sellainen kuin työttömyys. Kaikkein paras keino on työttömyyden uhka ja työttömyys pitämään palkat kurissa ja tupen heilumassa työmailla. Ikivanha ja kaikkein tehokkain keino on tietysti työttömyyden uhka, josta seuraa toimeentulouhka, joka kyllä sitten parantaa taloudenkin kuntoon. Se tapahtuu vain epähyväksyttävällä keinolla, mutta totta kai se hoituu. Nyt on vajaat

10 vuotta jatkunut tämä politiikka Suomesa. Ahti Pekkala 6 tai 7 vuotta harrasti tätä voimakkaasti, ja nyt sitten kokoomuksen kanssa on heitetty ohjakset aivan löysälle tai kokonaan tuulen vietäväksi. Vapaat markkinavoimat ovat saaneet huushollata juuri niin kuin ovat hyväksi nähneet.

Kyllä meidän pitäisi pikkuhiljaa uskoa siihen, että rahamaailma ei tunne sosiaalista vastuuta. Tämöinen lapsenusko pitäisi kyllä häivyttää tässä talossa mielestä. On ihan selvä, että jos rahasta maksetaan 15 prosenttia ja kun pankki ei voi olla diakonialaitos, sen on pakko ottaa siitä enemmän. Silloin joutuvat asuntovelalliset ja yrittäjät, eritoten pienyrittäjät, täysin mahdottomaan tilanteeseen, eritoten nuoret yrittäjät, joissa on tulevaisuus. Siitä seuraa tietenkin työttömyyttä, se on aivan päivänselvä asia. Ja sen seurauksena tietysti ihmiset joutuvat mahdottoman tilanteen eteen, jolloin joutuvat turvautumaan yhteiskunnan apuun. Loppujen lopuksi tämän korkokilpailun seuraukset tulevat valtion ja yhteiskunnan yhteisesti maksettaviksi jollakin tavalla ja jossakin muodossa.

Se tulevaisuuden visio, joka minua pelottaa kaikkein eniten, on niin, että tästä eduskunnasta tulee ikään kuin sosiaalitoimisto, kansallinen suuri sosiaalitoimisto, joka viime kädessä joutuu huolehtimaan kansalaisten toimeentulosta silloin, kun vapaat markkinavoimat ovat mellastaneet niin, että on tultava apuun. Se ei ole tervettä yhteiskuntapolitiikkaa. Otan ihan konkreettisen esimerkin.

Jos esimerkiksi perhe — niitä joutuu tuhansia maantielle varmasti tällä korkopolitiikalla, siitä ei ole pienintäkään epäilystä, jos näin jatketaan — joutuu maantielle, niin tästä perheestä on jollakin tavalla huolehdittava, koska katulapsisysteemiä ei voida kovin pitkälle 30 asteen pakkasessa harjoittaa täällä pohjoisessa niin kuin etelässä. Työttömyyskorvaus on eräs muoto, toimeentulotuki jne. Eihän elinkeinoelämä ja pankkimailma tee lastensuojelutyötä. Se on yhteiskunnan tehtävä, maksettava hinta. Se pistetään yhteiskunnan piikkiin. Tai otetaan palkkaturva, joka on aivan oikeutettu konkurssitilanteissa; täällä korkopolitiikalla ajetaan yrityksiä täysin mahdottomaan tilanteeseen. Valtion varoista maksetaan palkkaturva työntekijöille konkurssitapauksissa. Se on

myös yhteistä rahaa. Ja se virta on hurjasti lisääntynyt. Silloin tietysti lopputuloksena kaikessa lyhykäisyydessään on se, että eduskunnasta tulee ikään kuin sosiaalitoimisto, joka huolehtii viimesijaisesta toimeentulosta kansalaisten kesken.

Herra puhemies! Kysymys on tietysti rahan hinnasta. Korkeat korot ovat johtamassa ja osittain johtaneetkin elinkeinoelämässä mahdottomaan tilanteeseen. Se johtaa niin pahaan tilanteeseen, että silloin ei voida enää, jos tämä oikein pahaksi päästetään, näillä yksilötason keinoillakaan operoida, esimerkiksi työllisyydessä suoralla marginaalituella jne. Jos asia päästetään täysin mahdottomaan pisteeseen 30-luvun malliin, niin kyllä aika avuttomassa tilanteessa myös päättäjät ovat. Keinot ovat todella vähissä siinä tilanteessa.

Sanoisin, että nämä sinivalkoiset henkselit eivät ole niin vahvat kuin päältä näyttää. Lopettakaamme lapsenuskomme raakaan markkinakapitalismiin. Yhteisvastuun on kyllä löydettävä pian, tai meille todella käy kylmä.

Ed. Muttilainen: Herra puhemies! Opositio syyttää rajusti hallitusta sen harjoittamasta talous- ja työllisyyspolitiikasta unohtaen täysin tietoisesti sen, että kansainvälinen talouskehitys vaikuttaa myös Suomen kehitykseen. Olemme osa Eurooppaa ja osa maailmaa. Perinteisillä vientimaillamme on ollut heikko talouskehitys, ja supistunut kysyntä on vähentänyt vientiämme. Idänpaan ongelmat ovat omalta osaltaan lisänneet työttömyyttä. Suomi on pieni kansantalous. Sen on vaikea kestää äkinäisiä suuria suhdannevaihteluja.

Kun hallitus noususuhdanteen vallitessa keräsi suhdannetalletuksia ja määräsi rakensuveron, sitä kritisoitiin voimakkaasti. Rakennusveron kiertämiseksi haettiin kuumeisesti poikkeuslupia. Ellei noita hillitseviä toimia olisi tehty, tilanne olisi nyt vielä vaikeampi.

Entä mitä yritykset tekivät noususuhdanteessa? Investoivat merkittävästi ulkomaille ja lisäsivät omalta osaltaan vaihtotaseongelmia. Kehitettiinkö yritystoimintaa Suomessa riittävästi? Oliko yrityksen etu tärkein vai koko Suomen etu niin, että hyvinä aikoina panostetaan tutkimukseen, koulutukseen ja

kotimaisen tuotannon kehittämiseen, että järjestään myös vaikeimpina aikoina?

Yritykset kritisivat vielä viime syksynä voimakkaasti sitä, etteivät ne saaneet vapaasti tuoda ulkomaista työvoimaa Suomeen. Yrittäjäjärjestöt puhuivat 10 000 työntekijän tarpeesta kuukausittain. Mikäli työvoimaa olisi tuolloin rajusti lisätty, nykyinen työllisyystilanne olisi vielä vaikeampi.

Tilanteessa, jossa yritykset ovat lomauttaneet ja irtisanoneet työntekijöitä ja osa yrityksistä on ehdottanut palkkojen alentamista, yritysjohtajat voisivat näyttää esimerkkiä alentamalla omia palkkojaan. Tavallisten työntekijöiden palkkoja ei voi alentaa. Hinnat ovat niin korkeita, että palkalla tulee juuri toimeen. Työntekijät ovat kyllä omalta osaltaan ottaneet vastuun tupotalkoista.

Nyt jos koskaan tarvitaan yrityksissä yhteistoimintaa palkkojen alentamisen sijasta. Yrityksen koko henkilöstön voimavarat on otettava käyttöön yritystoiminnan kehittämiseksi ja menestyvien yritysten aikaansaamiseksi. Pitkällä tähtäimellä tämä on yksi lääke suomalaisen talouselämän hyvinvoinnille.

Herra puhemies! Toinen tärkeä lääke on korkojen alentaminen. En hyväksy peruskoron nostoaikkeitä enkä näe, että peruskorkoa nostamalla saataisiin markkinakorkoja pudotettua. Markkinakorkojen pudottamiseen voisi auttaa se, että pankit eivät kilpailisi itseään hengiltä ottolainauksen koroilla vain säilyttääkseen markkinaosuutensa.

Vaikeassa taloustilanteessa on tärkeimmäksi asiaksi nostettava työllisyyden hoitaminen. Työllisyysmäärärahoja on suunnattava heikoimmille työllisyysalueille. Työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta on käytettävä tehokkaasti hyväksi vastaamaan koulutustarpeisiin. Asuntorakentamista on vauhditettava kaikkien mahdollisuuksien mukaan, koska silloin voidaan samanaikaisesti hoitaa sekä työllisyyttä että lisätä asuntojen määrää. Esitän myös vakavasti pohdittavaksi, mitä työllisyysvaikutuksia työvoimavaltaitten alojen sosiaaliturvamaksujen alentamisella olisi.

Herra puhemies! Kolmas lääke talouspolitiikan hoitoon on yhteistoiminta ei vain yrityksissä vaan myös hallituksessa, eduskunnassa ja koko yhteiskunnassa. Jos mekin eduskunnassa olisimme toistemme syytelyn sijasta käyttäneet kaikki ne tunnit keinojen, uusien sekä vanhojen, hakemiseen tämän

vaikean tilanteen parantamiseksi, uskon, että olisimme jo edenneet pidemmälle. On ollut aika uskomatonta seurata tätä keskustelua, kun aikuiset viisaat ihmiset hakevat kaikkia mahdollisia virheitä toistensa toimista, kun huomattavasti hedelmällisempää olisi, samassa veneessä kun ollaan, soutaa samaan suuntaan. Luulen, ettei meidän tässä salissa kannata ihmetellä, miksi kansalaiset vieraantuvat politiikasta.

Kovasti on myös ihmetyttänyt ja masentanut kokoomuksen viime viikonvaihteen syytelypolitiikka demareita kohtaan, kun riitelyn sijasta meidän tulee hakea ratkaisuja.

Myöhäistähän yhteistoiminta ei ole vielä. Haastan kaikki eduskuntaryhmät yhteistyöhön taloudellisen tilanteen kohentamiseksi ja Suomen nostamiseksi nousuun.

Ed. Antvuori: Herra puhemies! En aliarvioi välikysymysmenettelyä, mutta kysymyksessä on 15. välikysymys nykyiselle hallitukselle. Kun eduskuntavaalit ovat vajaan parin kuukauden kuluttua, voi kysyä, mistä on kysymys. Tuskin kysymys kuitenkaan on nykyisen hallituksen näin suuresta kyvyttömyydestä kuin välikysymystehtäily voisi antaa ymmärtää.

Maamme taloudellinen tilanne on vaikea, ja väistämättä suuren osan vastuusta saa kantaa nykyinen hallitus. Osa vaikeuksista on kuitenkin pidempiaikaisen kehityksen tulosta, ja osa vaikeuksista johtuu maailman tapahtumista, joihin meillä ei juurikaan ole mahdollisuutta vaikuttaa.

En halua enää tässä vaiheessa puuttua taloudenhoidon yksityiskohtiin. Varmasti kaikki mahdollinen on jo sanottu. Haluan kuitenkin lyhyesti yrittää edes jollakin tavoin tarkastella työtapojamme tai työmme sisältökysymyksiä.

Eduskuntatyö on mielestäni lyhytjännitteistä. Asioista päätetään yhden eduskuntakauden tai yhden hallituskauden perspektiivillä. Tämä johtaa helposti siihen, että asioita paikkaillaan ja mieluummin aina vain korjataan epäkohtia lisäämällä jotakin koskaan perinpohjaisesti inventoimatta, kohdentuuko kaikki oikein tai edes kohtuullisen oikeudenmukaisesti.

Toisaalta, kuten nyt lähestyvät eduskuntavaalit osoittavat, meidän kansanedustajien työ on sillä tavalla itsekästä, että nyt jos koskaan peilataan hyvin tarkkaan päätöksiä

suhteessa ääniin, eli tuleeko ääniä vai ei. Tämän ei tarvitse tarkoittaa, että päätökset, joita teemme, koituvat maamme hyväksi pitkällä tähtäimellä, koska kysymyksessä on eräänlainen hemmottelupolitiikka, jonka seuraukset saattavat näkyä vasta vuosien kuluttua.

Maassamme on noin viisi miljoonaa ihmistä. Maailmassa on varmasti kymmeniä saman suuruisia kaupunkeja. En väitä, että näissä kaikissa olisivat asiat kauhean hyvin. Varmasti on paljon kurjuutta, mutta ei voi väistyä kysymykseltä, miten maamme asiat voivat olla näin vaikeasti hoidettavissa vai elämmekö myös hullujen paratiisissa, kuten eräs ruotsalainen professori sanoo ruotsalaisten elävän? Luulen, että olemme aika lähellä tuota paratiisia. Kuka ottaa kokonaisvastuun maamme asioista, on ainakin minulle epäselvä. Luonnollisesti vastuunkantajia olemme me. Mutta jos teemme tätä työtä niin itsekkäillä ideoilla kuin monet asiat antavat ymmärtää, ei ole ihme, että vaikeuksia kasaantuu.

Aluepolitiikkamme on hyvä esimerkki politiikasta, jonka järjestyksestä ei voi mennä takuuseen. Leimaudun nyt varmasti ties vaikka miksi, mutta on mahdotonta ymmärtää, miksi tämän kokoisessa maassa pitää yrittää väkisin saada kaikkea kaikkialle sen sijaan, että selvästi painotettaisiin ja luotaisiin edellytykset esimerkiksi yritystoiminnalle pääkaupunkiseudulle, mikä varmasti poikisi työtä ja hyvinvointia koko maahan.

Toinen hyvä esimerkki on maatalouspolitiikkamme. Sitä on rakennettu ja tuettu yli 20 vuotta sellaiseksi viidakoksi, ettei siitä ota kukaan selvää. Aina vain esitetään joitakin ihan käsittämättömiä asioita, joita on lähes mahdoton ymmärtää.

Julkinen sektorimme kasvaa ja kasvaa eikä kuitenkaan anna viitteitä siitä, että se toimisi jotenkin paremmin ja tehokkaammin lisäysten myötä.

Sosiaalipolitiikkamme on yhdenlainen viidakko. Lisäyksiä tehdään ja turvaa lisätään monelta osin ihan oikein mutta myös väärin, koska tunne on se, että osa kansalaisista, esimerkiksi kansaneläkkeen varassa elävät, elää todella toimeentulonsa äärirajoilla. Osaksi tukimuodot houkuttelevat käyttämään tukia jopa väärin tai ainakin ovat omiaan passivoimaan.

Jotenkin tuntuu, että talouspoliittiset kes-

kustelut ovat jonkinlaista knoppologiaa. Yksi ehdottaa korkojen nostoa, yksi devalvaatiota, yksi julkisten menojen leikkaamista, yksi sitä ja toinen tätä. Mutta löytyykö kokonaisnäkemyksiä, kokonaisvastuuta puolerajoista ja vaaleista välittämättä? Tuskin, kun sitä ei tunnu löytyvän edes korkeilta virkamiehiltä, mutta sitä ei kai voi odottaa, ovathan he poliittisesti nimitettyjä. En tiedä, miten tänä päivänä tavallinen perhe korkeiden korkojensa kanssa hoitaa asiansa. Tuskin ainakaan ottamalla lisää lainaa ja lisäämällä menojaan. Ehkä se on jonkinlainen realiteetti, että ns. demokratiassa laaja-alainen, pyyteeton päätöksenteko on mahdotonta. Toisaalta vähän ihmetyttää, että monet asiat ovat näinkin hyvin. En tiedä, kuka vakavaraisuuttamme loppujen lopuksi tasoittaa. Ovatko ne kuitenkin yksityiset yritykset ym., jotka huolimatta päätöksistämme jotenkin pitävät tätä maata pystyssä?

Tapahtumat maailmalla ovat tänä päivänä pelottavia ja ainakin minua ajatteluttavat juuri siinä mielessä, miten päätöksiä tehdään, kuka ottaa vastuun ja miten realiteettimme toimivat. Vaikka maamme taloudellinen tilanne on juuri nyt monella tavalla vaikeuksissa ja vaikka laaja-alaiset toimenpiteet olisivat tarpeen, tekee kuitenkin esimerkiksi tämän kaltainen välikysymyskeskustelu olon aika surulliseksi ja aika pessimistiseksi. Ollaanko nyt ja ylipäättänsä liikkeellä tarpeeksi vakavalla mielellä? Meistä luonnollisesti riippuu työmme sisältö. Mutta kun ns. demokratia tekee houkuttelevaksi välillä hyvinkin kyseenalaisia ideoita, toivoisi ainakin tiedotusvälineiltä laaja-alaista ja puolueetonta tarkastelua siitä, mikä olisi omiaan piiskaamaan meitä laaja-alaisuuteen työssämme.

Herra puhemies! Ehkä olen liian realistinen tai pessimistinen, mutta vaikka koetan ajatella tätäkin demokratian muotoa suhteessa maailman tapahtumiin ja omaan tilanteeseemme, herättää se enemmän toivottomuutta kuin toivoa paremmasta ja kysymyksen siitä, mistä oikein on kysymys.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Saanen puhujalistan viimeisenä puhujana korostaa erästä viestiä, jonka me äskettäin saimme kuulla. Se oli minusta hyvin arvokas viesti, ja sitä kannattaa korostaa. Se oli ed. Rinteen haaste ja viesti siitä, että yhteisvastuu on löydettävä pian.

Hallituksen eilisten vastausten pohjalta on todettavissa, että hallitus on mielestään toiminut oikein. Hallitus on mielestään toiminut oikein, vaikka Suomi on nyt sodan jälkeisen historiansa syvimessä lamassa: Talous on suurissa vaikeuksissa, työttömien määrän arvioidaan nousevan vuoden lopussa kenties jopa 250 000:een, korko- ja hintataso sekä asumiskustannukset ovat maailman korkeimpia. (Ed. Männistö: Poliitiikka porvarillisempaa kuin koskaan!) — Sekin on totta! — Vähäistä sosiaalista omaatuntoa osoittaa mielestäni sekin, että suurituloisten ja yritysten huikeat veroalet ja pankkien pelivelat on pantu pienituloisten ja keskituloisten maksettaviksi. Tämähkö on demareiden mielestä eettistä vastuuta vähävaraisista? Kenties minä saanen esittää tämän kysymyksen vaikkapa ed. Rinteelle.

Hallitus ei itse asiassa näytä haluavan keskustella, ei kuunnella oppositiota, saati ottaa huomioon opposition käsityksiä. Hallitus ei toki ole halunnut näin tehdä enenkään, mutta nyt olisin arvellut haluavan. Siis minä todella vilpittömästi ajattelin, että nyt hallitus haluaa kuunnella ja keskustella. Olemmehan me nyt sukeltaneet syvään lamaan, ja olisin uskonut, että yhteistyön rakentaminen olisi voimaa hallituksenkin mielestä.

Keskustelua ja kuuntelemista mielestäni hallituksen olisi tarvinnut haluta myös siksi, että ministerit eilen moralisoivat oppositiolle väkevästi opposition pahoista teoista ja opposition osuudesta laman syntyyn. Merkillinen väite sinänsä. Oppositioko nyt syyllinen onkin? (Ed. Ahonen: Kyllä! — Ed. Männistö: Opposition ehdotuksia ei ole hyväksytty!) — No, onneksi ed. Ahonen sentään hymyilee leveästi lausuttuaan tällaisia arvioita.

Lukuunottamatta osittain valtiovarainministeri Louekoskea kunniattomia ovat tämän hallituksen ministerien historian dokumentit eiliseltä ja tältä päivältä eduskunnasta. Poissaoloja, poissaoloja ja taas poissaoloja, vaikka eduskunnassa on käsiteltyssä talous- ja työllisyyspolitiikka. Se jos mikään osoittaa, että tällä hallituksella ei ole minkäänlaista ylimääräistä kiinnostusta asiaan, pelkkä normaalikiinnostus, joka ei tietenkään riitä pyysyttämään ministereitä eduskunnassa silloin, kun heitä tarvittaisiin.

Työvoimakoulutukseen puututtiin ja on puututtu useankin kertaan. Se on hyvin

tärkeä työvoimapolitiittinen keino. Ministeri Louekoski totesi tänään jokin aika sitten, että nyt on löydettävä lisää rahaa mm. siihen. Toki on löydettävä ja nopeasti. Ministeriltä jäi kertomatta, minkä tähden pitää erityisesti löytää rahaa. Sen tähden, että työvoimakoulutuksen määrärahat on arvioitu täysin väärin jo ennen kuin minkäänlaista syvää lamaa olikaan. Kukahan on käyttänyt punakynää näihin määrärahoihin, vai onko ne alun perinkin arvioitu liian alhaisiksi? Tilanne on nimittäin sellainen, että useat työvoimapiirit eivät voi aloittaa juuri lainkaan työvoimapolitiittista koulutusta alueellaan, sillä rahaa ei ole.

Otan vielä kerran yhden esimerkin. Turun työvoimapiiri anoi 40 miljoonaa markkaa työvoimakoulutukseen. Se perustui siihen, että 2 500 henkilöä olisi voitu kouluttaa. Rahaa annettiin 26,4 miljoonaa. Siitä on 19 miljoonaa sidottuna jo viime vuonna aloitetun koulutukseen. Siis tälle vuodelle ei jäänyt juuri mitään sille koulutukselle, joka nyt pitäisi aloittaa ja kiivaasti. Maaliskuun jälkeen kuulemma ei voida toteuttaa lainkaan työvoimakoulutusta, mikäli rahaa ei saada lisää. Siis mielestäni olen todistanut sen, että rahaa tarvitaan ja nopeasti ja paljon ja asiantila johtuu myös hallituksen omasta virheestä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä palata erääseen asiaan, jolla aloitin eilispäivän puheenvuoroni. Se myös liittyy asiaan, joka on keskustelun aikana usein tuotu esille, nimittäin tilanne Persianlahdella. On usein vedottu siihen, että se tuottaa turvattuutta, se edistää lamaa meilläkin jne.

Toivoin, että me olisimme voineet keskustella eduskunnassa joskus jolloinkin pikaisesti tästäkin asiasta. Toivoin, että se olisi ollut mahdollista esimerkiksi valtioneuvoston kyselytunnilla. Olen todella murheellinen siitä, että näin ei ole käynyt. On pakko todeta, että tämä hallitus ei halua, että eduskunta keskustele Persianlahden tilanteesta. Onko niin, että omatunto on niin avoimella haavalla, että ei haluta keskustella tästä asiasta, sillä Suomella on todella suuri vastuu sotatilanteessa, koska se on sallinut sodan mahdollisuuden? Nyt pitäisi ottaa todella kiivaasti kaikki mahdolliset rauhanaloitteet onkeen ja edistää niitä, sillä joka päivä, tänäänkin, on lisätty ihmisten inhimillistä kärsimystä ja tuskaa, alueella olevien syyttömien lasten ja

naisten. (Ed. Rinne: Hussein on pakko pysäyttää ajoissa!) — Ed. Rinteellä on aivan oikea arvio.

Mutta sitä mieltä ei ole lainkaan ed. Rinteen puoluetoveri, ulkoministeri Pertti Paasio, joka tässä maassa vastaa tästä asiasta presidentin ohella. Nimittäin hän on juuri vastikään todennut Salon Seudun Sanomissa haastattelussaan, että ”Persianlahden sodalle ei nyt ole vaihtoehtoja”. Edelleen hän on todennut: ”Jos aloitteilla”, siis rauhanaloitteilla, ”ei ole todennäköisiä menestymisen mahdollisuuksia, pelkkinä eleinä niitä ei kannata tehdä eikä Suomi sellaisiin lähde mukaan.” Uskomattomia arvioita. Minun mielestäni sodalle pitää aina löytää vaihtoehtoja. Siksi rauhanaloitteita pitää tehdä ja niitä pitää tukea, ja sitä edellyttää kyllä ihmisyyys ja inhimillisyyys meiltäkin.

Ed. Rinne: Herra puhemies! Vaikkei tämä ole välikysymyksen aihe, mutta joka tapauksessa kun se nyt otettiin täällä esille, vastaan. On aivan selvä asia, että jos me annamme Husseinin kehittää ydinaseen, mannertenvälisen ohjuksen ja ulottuvan sukkellusvenelaivaston, me olemme pian siinä tilanteessa, että meidän on täysin mahdoton menetellä muulla tavalla kuin ruveta virkkaamaan rukousmattoa itsellemme ja rakentamaan moskeijaa ydinaseuhan alla. Minä ainakin olen tukemassa niitä toimenpiteitä, joilla se eliminoidaan ja tehdään mahdottomaksi.

Stalin olisi pitänyt pysäyttää Gruusiassa ja Hitler Münchenissä, ja nyt on korkea aika pysäyttää Hussein.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

7) Ed. Juhantalon ym. lakialoite n:o 143 laiksi leimaverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemies-neuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Jäätteenmäki: Herra puhemies! Meillä on tänään käsittelyssä keskustan eduskuntaryhmän lakialoite, joka koskee nuorten ensiasunnon ostajien leimaverovapautta ja sen selvennystä. Tässä aloitteessa pyritään auttamaan nuoria, jotka uhkaavat jäädä väliinputoajiksi.

Eduskuntahan hyväksyi viime joulukuussa lain, jolla nuoret ensiasunnon ostajat vapautettiin leimaverosta. Lain soveltamissäännöksen mukaan lakia sovelletaan luovutuksiin, jotka tapahtuvat 1 päivänä marraskuuta 1990 tai sen jälkeen. Hallituksen esityksen perusteluissa kuitenkin todetaan, että luovutushetkenä pidettäisiin sitovan luovutussopimuksen tekohetkeä.

Lakiehdotuksen perustelut ovat ristiriidassa lakitekstin kanssa, koska sopimuksen tekeminen ja luovutus ovat juridisesti eri asioita. Sopimus tehdään asuntokaupoissa useimmiten aina ennen omistusoikeuden siirtymistä. Tavallisesti omistusoikeus sovitaan siirtyväksi silloin, kun koko kauppahinta on maksettu. Se voi tapahtua hyvinkin pitkän ajan kuluttua sopimuksen solmimisesta.

Lain epäselvyys on johtanut siihen, että moni esimerkiksi viime vuoden kesäkuussa kauppakirjan allekirjoittanut nuori joutuu maksamaan leimaveroa, vaikka asunnon omistusoikeus siirtyy vasta 1. marraskuuta jälkeen.

Leimaverovapauden soveltaminen on johdonmukaista sitoa leimaveron maksuvelvollisuuteen. Maksuvelvollisuus alkaa silloin, kun omistusoikeus siirtyy ostajalle. Ratkaisvaa tässä on se, että verohallitus pitää sopimuksen solmimista ensisijaisena. Tämä on tietysti verottajan edun mukainen tulkinta.

Tätä hallituksen esitystä valmisteltiin hätäisesti, ja eduskunta joutui käsittelemään sen budjettilakien aiheuttamassa ruuhkassa. Tämän vuoksi lain kanssa ristiriitaisia perusteluja ei huomattu oikaista. Eduskunnan onkin nyt syytä selkeästi ilmaista tahtonsa, jonka mukaan leimaverovapautus koskee nuoria asunnonostajia, jotka ovat saaneet 1. marraskuuta 1990 tai sen jälkeen omistusoikeuden ensiasuntoonsa.

Herra puhemies! On poliittisen tahdon kysymys, halutaanko kaikkia leimaverovapautukseen oikeutettuja ensiasunnon saajia

kohdella oikeudenmukaisesti ja estää turhat väliinpuutoamiset. Ne, jotka ovat pudonneet väliin, joutuvat maksamaan tuhansien, jopa kymmenientuhansien leimaveroja. Eduskunta ehtii käsitellä tämän keskustan eduskuntaryhmän lakialoitteen, jos se haluaa, ja olen vakuuttunut, että valtiovarainvaliokunta sen käsittelee nopeasti, sillä koko eduskuntahan on puhunut hyvin paljon nuorten ensiasunnon ostajien vaikeuksista.

Toisaalta tuntuu turhaltakin tehdä tämä aloite tähän aikaan, koska nyt ei varmasti näitä ensiasunnon ostajia ainakaan tästä lähtien edes ole, koska asuntojen hinnat ovat niin korkeat ja korko on kohtuuton, mutta tämä koskeekin lähinnä niitä ja ainoastaan niitä, jotka ovat kauppakirjan tehneet ennen 1. marraskuuta 1990.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

8) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 23 (HE n:o 235)

9) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 24 (HE n:o 296)

10) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 25 (HE n:o 265)

11) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 26 (HE n:o 306)

12) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 27 (HE n:o 273)

13) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 28 (A n:o 11)

14) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 29 (A n:o 12)

15) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 29 (HE n:o 269)

16) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 30 (HE n:o 270)

17) Lakivaliokunnan mietintö n:o 15 (HE n:o 40)

18) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 100 (HE n:o 300)

19) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 101 (HE n:o 311)

20) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 40 (HE n:o 36)

21) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 41 (HE n:o 217)

22) Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 18 (HE n:o 216)

23) Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 19 (HE n:o 242)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 17.53.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

